

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

М.О. Слатвінська

О.Ю. Дубовик

ПОДАТКОВА СИСТЕМА

Одеса 2013

УДК 336.22(075.8)

ББК 65.9(4УКР)261.4я73

Рецензенти:

Гончаренко О. М. - кандидат економічних наук, доцент кафедри
фондового ринку та фінансового менеджменту
(зовнішній)

Хомутенко В. П. - кандидат економічних наук, доцент кафедри
фінансів ОНЕУ

Логвіновська С.І. - кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів
ОНЕУ

Рекомендовано Вченою радою Одеського національного економічного
університету (протокол № 1 від 29.01.2013р.)

Слатвінська М.О., Дубовик О.Ю.

Податкова система: Навчальний посібник. - Одеса: ОНЕУ, 2013. - 202 с.

Навчальний посібник з дисципліни „Податкова система” призначений для ефективного засвоєння програмного матеріалу та самостійної роботи студентів. Розкрито теоретичні основи податків, принципи оподаткування і класифікацію податків, особливості чинної системи оподаткування в Україні. Розглянуто порядок обчислення і сплати окремих видів податків й зборів.

Призначено для студентів вищих навчальних закладів напряму підготовки „Фінанси і кредит”, аспірантів, викладачів, фахівців у сфері оподаткування.

ББК 65.9(4УКР) 261я73

© Слатвінська М.О., Дубовик О.Ю., 2013

Зміст

Вступ.....	7
Тема 1. Теорії податків.....	9
1.1. Загальні теорії податків.....	9
1.2. Окремі теорії податків і їх характеристика.....	11
Тести для перевірки знань.....	22
Питання для самоконтролю.....	23
Тема 2. Система оподаткування та її складові частини.....	24
2.1. Податки, функції які вони виконують і їх сутність.....	24
2.2. Елементи системи оподаткування.....	27
2.3. Класифікація податків за різними ознаками.....	28
2.4. Ставки податків і їх характеристика.....	29
2.5. Порядок та способи сплати податків.....	30
Тести для перевірки знань.....	31
Питання для самоконтролю.....	33
Тема 3. Податкова система України.....	34
3.1. Принципи побудови податкової системи.....	34
3.2. Система податків в Україні (загальнодержавні, місцеві).....	35
3.3. Переваги і недоліки прямого й непрямого оподаткування.....	37
3.4. Уникнення подвійного оподаткування.....	39
Тести для перевірки знань.....	42
Питання для самоконтролю.....	45
Тема 4. Податок на додану вартість.....	46
4.1. Платники податку та особливості їх реєстрації.....	46
4.2. Визначення об'єкта оподаткування та дата виникнення податкових зобов'язань.....	49
4.3. Ставки податку та операції, які підлягають оподаткуванню за основною і нульовою ставками.....	52
4.4. Операції, що звільнені та не є об'єктом оподаткування.....	53
4.5. Податковий кредит з податку на додану вартість.....	56
4.6. Порядок обчислення і сплати податку. Автоматичне бюджетне відшкодування.....	58
4.7. Податкова накладна, її реквізити та особливості.....	60
4.8. Звітні (податкові) періоди з податку на додану вартість.....	62

Тести для перевірки знань.....	63
Питання для самоконтролю.....	66
Тема 5. Акцизний податок.....	67
5.1. Платники податку і їх реєстрація.....	67
5.2. Об'єкти оподаткування.....	68
5.3. База оподаткування.....	70
5.4. Дата виникнення податкових зобов'язань.....	73
5.5. Порядок і строки сплати податку й подання декларації з акцизного податку.....	74
5.6. Марки акцизного податку: виготовлення, зберігання, продаж, маркування.....	74
Тести для перевірки знань.....	77
Питання для самоконтролю.....	80
Тема 6. Мито та його види.....	81
6.1. Види і ставки мита.....	81
6.2. Особливі види мита.....	83
6.3. Платники, об'єкт, база оподаткування митом.....	84
6.4. Звільнення від оподаткування митом.....	85
Тести для перевірки знань.....	89
Питання для самоконтролю.....	91
Тема 7. Податок на прибуток.....	92
7.1. Платники податку на прибуток і об'єкт оподаткування.....	92
7.2. Порядок визначення доходів з податку на прибуток та їх склад.....	93
7.3. Доходи, що не враховуються для визначення об'єкта оподаткування з податку на прибуток.....	94
7.4. Порядок визнання доходів з податку на прибуток.....	96
7.5. Склад витрат з податку на прибуток і порядок їх визнання.....	98
7.6. Витрати, що не враховуються при визначенні оподатковуваного прибутку.....	105
7.7. Особливості визнання витрат подвійного призначення з податку на прибуток.....	106
7.8. Податкова база, ставки і порядок обчислення податку на прибуток..	109
7.9. Звільнення від оподаткування з податку на прибуток.....	111
Тести для перевірки знань.....	113

Питання для самоконтролю.....	116
Тема 8. Податок на доходи фізичних осіб.....	117
8.1. Платники податку на доходи фізичних осіб, об'єкт і база оподаткування.....	117
8.2. Загальний місячний (річний) оподатковуваний дохід і доходи які включаються до нього.....	118
8.3. Доходи, які не включаються до розрахунку загального місячного (річного) оподатковуваного доходу.....	120
8.4. Податкова знижка й обмеження права, щодо її нарахування.....	122
8.5. Ставки податку на доходи фізичних осіб і їх характеристика.....	124
8.6. Податкова соціальна пільга.....	125
Тести для перевірки знань.....	130
Питання для самоконтролю.....	133
Тема 9. Плата за землю.....	134
9.1. Платники, об'єкт і база земельного податку.....	134
9.2. Ставки земельного податку і особливості їх встановлення.....	134
9.3. Пільги щодо сплати земельного податку.....	136
9.4. Податковий період та порядок обчислення плати за землю, строк сплати.....	140
9.5. Орендна плата.....	142
Тести для перевірки знань.....	143
Питання для самоконтролю.....	144
Тема 10. Збір за першу реєстрацію транспортного засобу.....	145
10.1. Платники, об'єкти оподаткування збором.....	145
10.2. База оподаткування збором.....	146
10.3. Пільги, порядок обчислення та строки плати збору.....	147
Тести для перевірки знань.....	148
Питання для самоконтролю.....	149
Тема 11. Екологічний податок	150
11.1. Платники податку	150
11.2. Об'єкт, база оподаткування і порядок подання податкової звітності й сплати податку.....	152
Тести для перевірки знань.....	153
Питання для самоконтролю.....	154

Тема 12. Місцеві податки і збори.....	155
12.1. Податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки.....	155
12.2. Збір за місця для паркування транспортних засобів.....	157
12.3. Туристичний збір.....	158
12.4. Збір за провадження деяких видів підприємницької діяльності.....	160
Тести для перевірки знань.....	168
Питання для самоконтролю.....	170
Тема 13. Спеціальні податкові режими.....	171
13.1. Спрощена система оподаткування, обліку та звітності.....	171
13.1.1. Групи платників єдиного податку.....	171
13.1.2. Побутові послуги населенню і групи, що їх здійснюють.....	175
13.1.3. Порядок визначення доходів та їх склад.....	177
13.1.4. Ставки єдиного податку і особливості їх застосування.....	180
13.1.5. Податковий (звітний) період, порядок нарахування і строки сплати єдиного податку.....	184
13.1.6. Податки і збори в рахунок яких сплачується єдиний податок	185
13.1.7. Свідоцтво платника єдиного податку: відомості та випадки анулювання.....	186
13.2. Фіксований сільськогосподарський податок.....	189
13.2.1. Платники податку.....	189
13.2.2. Об'єкт, база оподаткування та ставки податку.....	190
13.2.3. Податковий (звітний) період, порядок нарахування і строки сплати податку.....	191
13.2.4. Податки і збори платниками яких не являються платники фіксованого сільськогосподарського податку. Випадки скасування реєстрації.....	192
Тести для перевірки знань.....	193
Питання для самоконтролю.....	195
Література.....	196

ВСТУП

Одним із найважливіших питань сьогодення є розбудова податкової системи, яка повинна сприяти економічному розвитку та забезпечувати зростання добробуту громадян. Створення ефективного податкового механізму держави визначається правильним вибором стратегічних та поточних цілей фінансової та податкової політики, оптимальним вибором інструментів державного фінансового впливу щодо досягнення конкретних результатів.

Досить ефективним інструментом державного регулювання ринкової економіки, що застосовується в усіх розвинених країнах світу протягом багатьох десятиріч, є податки. У ринкових умовах податки, з одного боку, є безумовно, головним джерелом державних доходів, а з другого — суттєвим важелем державного впливу на економічні процеси в країні. Окрім державних інтересів, податки безпосередньо торкаються матеріальних інтересів практично всіх категорій осіб: недержавних і приватних, фізичних і юридичних.

Здійснюючи податкове регулювання економіки, держава шляхом зміни обсягу податкових надходжень, ставок податків, форм і методів оподаткування, застосування податкових пільг може суттєво впливати на процеси розподілу і перерозподілу валового внутрішнього продукту між окремими секторами економіки, регіонами та верствами населення.

Стратегічні євроінтеграційні прагнення України неможливі без розробки чіткого механізму співробітництва у сфері оподаткування. Першим кроком до відповідності податкової системи України вимогам Євросоюзу є прийняття Податкового кодексу України. Він гармонізував податкову складову в системі державних фінансів України.

Економічна проблематика податків полягає переважно у визначенні оптимального рівня оподаткування з точки зору як наповнення дохідної частини державного бюджету, так і стимулювання виробництва, досягнення

ефективного регулюючого впливу податків на економіку. Тому метою курсу «Податкова система» є надання студентам необхідних теоретичних і практичних знань з основ побудови і функціонування податкової системи України.

Відповідно до зазначеної мети, завданням пропонованого посібника є допомогти студентам засвоїти теоретичні положення податкового законодавства, сформувані вміння застосовувати нормативно-правові акти при вирішенні практичних ситуацій.

Актуальність підготовки навчального посібника «Податкова система» визначається інтеграційними процесами в сфері вищої освіти, що зумовило нову структуру викладення тем у відповідності до вимог Болонського процесу.

Навчальний посібник розрахований на студентів вищих навчальних закладів, які вивчають нормативну дисципліну «Податкова система». У ньому подані зміст лекцій курсу згідно Податковому кодексу України станом на 1 січня 2013 року, тестові завдання, перелік питань для самоконтролю, загальний список рекомендованої літератури.

ТЕМА 1. ТЕОРІЇ ПОДАТКІВ

1.1. Загальні теорії податків

Податкова теорія – це система наукових знань про сутність і природу податків, їх ролі й значенні для економіки й соціально-політичного розвитку суспільства. Податкові теорії являють собою моделі побудови податкових систем держави з різним ступенем узагальнення й класифікуються як загальні й приватні теорії податків. Основні податкові теорії стали формуватися як закінчені вчення починаючи з XVII століття.

Існують загальні і приватні теорії податків. Загальні теорії податків відображають призначення оподаткування в цілому, а приватні - дослідження з окремих питань оподаткування.

До загальних теорій відносять вчення, що відображають призначення оподаткування в цілому, що дають обґрунтування податку й аргументують його економічну суть.

Теорія послуг. Автором теорії є Дж. Стюарт Мілль, якому належить ідея введення неоподатковуваного мінімуму при прибутковому обкладанні, що повинен бути дорівнювати доходу, необхідному для існування. Дж. С. Мілль детально розробив «податкову теорію послуг», відповідно до якої кожна людина повинна віддати державі частину свого доходу за одержувану від нього підтримку. Він тісно зв'язав податки з державними видатками, встановлюючи між ними строгу залежність.

Теорія насолоди. Під насолодою розуміється порядок у суспільстві, володіння власністю, наявність правосуддя, гарних доріг, чистої води. Ці насолоди можуть бути куплені в держави за допомогою податків. Таким чином, податки відповідно до цієї теорії є ціна, що сплачується громадянином за одержання їм від держави насолоди.

Атомістичну теорію можна вважати різновидом теорії послуг. Суть її полягає в тому, що в обмін на сплату податків громадянин одержує від держави

послуги з охорони його особистої безпеки, своєї власності як від зовнішніх, так і від внутрішніх ворогів. Цей суспільний договір є примусовим і не завжди справедливим, але все-таки це якийсь обмін, у кінцевому рахунку, вигідний обом сторонам угоди.

Теорія податку як страхової премії. Суть її полягає в тому, що податок прирівнюється до страхового платежу. Платник податків страхує свою власність від різного роду надзвичайних ситуацій пропорційно своєму доходу або майну. Оскільки витрати охорони й захисту повинні розподілятися за величиною власності, що охороняється, суспільство й утворить нібито специфічну страхову компанію, що займається не відшкодуванням збитку при настанні страхового випадку, а запобіганням його настання.

Класична теорія податків. Відповідно до цієї теорії податки розглядаються як один з видів державних доходів, які повинні покривати витрати на утримання держави, причому не всі, а тільки видатки на суспільну оборону й підтримку достоїнства верховної влади. При цьому яка-небудь інша роль (регулювання економіки, плата за послуги тощо) податкам не приділялася. Всі інші видатки (правосуддя, освіта, утримування суспільних закладів, будівництво доріг) повинні фінансуватися за рахунок спеціальних мит, що мають характер відшкодування і що сплачуються зацікавленими в цих послугах особами.

Теорія жертви. Суть теорії полягає в наступному: громадяни при сплаті державі податку приносять жертву, тому що вони терплять нестатки, сплачуючи значні суми податків. Держава, будучи примусовим органом, визначає сутність податку як необхідного пожертвування.

Теорія суспільних потреб. Відповідно до цієї теорії держава повинна виконувати економічні функції. Покриттям такого роду видатків покликані служити податки. Податки не є збитком суспільства, а носять характер плати за суспільні значимі й неподільні послуги. Представники цієї теорії вперше ясно

виразили «реальний, господарський погляд на державу», визнали продуктивний характер державних послуг.

Теорія граничної корисності. Ця теорія виступає як реакція на марксистське навчання. Її представники, незважаючи на велику розмаїтість в оцінках, виступили проти трудової теорії вартості, замінивши її аналізом ціни, обумовленої перевагою покупців. Найважливіші фінансові категорії – державні видатки й податки – розглядалися ними як численні індивідуальні угоди між державою й приватними особами; при цьому гранична корисність державних послуг повинна з'єднатися з граничною корисністю податків.

Кейнсіанська теорія. Суть теорії полягає в тому, що податки – головний важіль регулювання економіки, інструмент макроекономічної стабілізації. По Кейнсу, існує два головних макроекономічних податкових регулятори: 1) прогресивні ставки оподаткування; 2) податок як аналог ставки банківського кредиту.

Теорія монетаризму. Суть теорії полягає в тому, що поряд з іншими компонентами податки впливають на обіг, через податки вилючається зайва кількість грошей (а не заощаджень, як у кейнсіанської теорії), тим самим зменшуються несприятливі фактори розвитку економіки.

Теорія економіки пропозиції. Ця теорія більшою мірою, ніж кейнсіанська, розглядає податки в якості одного з факторів економічного розвитку й регулювання. Вона виходить із того, що високе оподаткування негативно впливає на підприємницьку й інвестиційну активність, що в остаточному підсумку приводить до зменшення податкових платежів. Зниження податкового тягара, на думку авторів теорії, приводить до економічного росту.

1.2. Окремі теорії податків і їх характеристика

До окремих (приватних) теорій податків належать:

Теорія співвідношення прямого й непрямого оподаткування. Суть теорії складається у виявленні впливу прямого й непрямого оподаткувань

на збалансованість податкової системи: прямі податки більшою мірою співвідносяться з доходами населення, точніше та зрозуміліше визначають податковий обов'язок кожного платника, ніж непрямі податки. У другій половині XIX ст. вчені прийшли до висновку, що побудувати збалансовану податкову систему можна, лише поєднуючи на практиці обидві форми обкладання, але з переважанням його прямих форм.

Теорія єдиного податку. Відповідно до цієї теорії єдиний податок – це єдиний податок на один об'єкт оподаткування – землю, видатки, нерухомість, дохід, капітал тощо. Тому єдиний податок бачиться теоретично більш доцільним, простим і раціональним, ніж стягування безлічі окремих податків. Однак практика оподаткування в різних країнах багаторазово довела неспроможність і нездійсненність даного підходу.

Теорія пропорційного і прогресивного оподаткування. Пропорційне оподаткування базується на послабленні податкового натиску в міру збільшення об'єкта оподаткування (оподатковувані суми). Захисниками цієї теорії завжди виступають найбільш заможні класи. Теорія прогресивного оподаткування заснована на посиленні податкового навантаження у міру зростання доходів та майнового стану платника. Вважається, що з багатого громадянина необхідно стягувати більше не тільки абсолютно, але й відносно. З точки зору бідняка, податок повинен бути не пропорційним, а прогресивним.

Теорія перекладання податків вивчає справедливність розподілу податкового тягара в залежності від форм оподаткування, еластичності попиту та пропозиції. Дослідження ведеться за джерелами доходів і за категоріями платників. Існує багато різновидів цієї теорії: абсолютна, оптимістична, песимістична та ін. Через обмінні й розподільні процеси юридичний платник податків здатний перекласти податковий тягар на іншу особу – платника податку, яке й буде нести всю вагу оподаткування. Існують два різновиди перекладання податків:

- 1) перекладання з продавця на покупця;
- 2) перекладання з покупця на продавця.

Розглянемо більш детальніше сутність *сучасних податкових теорій*.

Теорія А. Пігу. Основу багатьох сучасних податкових концепцій заклали праці А. Пігу, відомого насамперед з книги «Економіка добробуту», в якій він виконав аналіз впливу економічної, соціальної й фіскальної політики на агрегований національний дохід і його розподіл. Пігу розробив також ключову для сучасної фінансової науки концепцію так званих зовнішніх ефектів (externalities). Він проводив розходження між приватними (для цього господарюючого суб'єкта) і сукупними (для всього суспільства) витратами. Приватні витрати менше суспільних, якщо виробництво або споживання певного блага зв'язано з негативним ефектом для третіх осіб (наприклад, для підприємств, які забруднюють навколишнє середовище). У результаті рівноважне виробництво й споживання благ не буде оптимальним з позицій суспільного добробуту. Цю проблему можна вирішити введенням спеціального обов'язкового платежу (податку Пігу), що буде приводити у відповідність приватні й суспільні витрати.

«Визнання того факту, – відзначає В. Танці – що споживання (як виробництво) деяких товарів можуть генерувати позитивні або негативні «externalities», не відбивані в ціні цих товарів, стало ще одним доводом на користь розширення ролі держави в економіці. У цьому випадку передбачається, що міри уряду збільшують вартість виробництва або споживання товарів з небажаним «externalities», а головне, зменшують вартість товарів з корисними ефектами».

Пігу також аргументував, що розподіл ресурсів між сьогоденням і майбутнім має тенденцію до перекручування, оскільки економічні суб'єкти схильні до надмірного дисконтування майбутнього. Податкова система повинна враховувати цю обставину, у противному випадку заощадження будуть недостатніми. Щодо цього він перебував у руслі класичної економічної традиції, на відміну від його сучасника й колеги Дж. М. Кейнса.

Теорія Дж. Кейнса. Економічна теорія англійського економіста Джона Мейнарда Кейнса, що виникла як потреба капіталістичного виробництва в

державному регулюванні, вплинула на формування фінансової концепції й розробку фінансової політики. Кейнсіанські рекомендації з різними модифікаціями використовувалися на практиці багатьма державами протягом тривалого періоду. В основі фінансової концепції Дж. Кейнса лежить ідея «ефективного попиту».

Кейнс виступив зі своєю теорією, коли економіка пережила найважчу циклічну кризу 1929-1933 рр., виклавши її в роботі «Загальна теорія зайнятості, відсотка й грошей». У ній обґрунтовується необхідність втручання держави в економіку в умовах нестабільного розвитку. Основними інструментами такого втручання повинні стати фінансові категорії, і, в першу чергу, державні видатки. Їх формування, структура й ріст є важливим чинником досягнення «ефективного попиту». Ріст державних витрат на рахунок податків і позик зможуть пожвавити підприємницьку діяльність і забезпечити збільшення національного доходу, а також ліквідацію безробіття. Для досягнення цієї мети, як вважає автор, держава зобов'язана не тільки підняти рівень своїх видатків, але й впливати на особисте й інвестиційне споживання.

Особливе значення Дж. Кейнс приділяв податкам і їх впливу на основний «психологічний закон», відповідно до якого люди схильні збільшувати своє споживання, але не на стільки, на скільки збільшився дохід. Це призведе до падіння попиту на товари й скороченню виробництва. Держава повинна перешкодити прояву цього закону й заповнити відсутній попит або збільшенням своїх витрат на рахунок податкових надходжень, позик, або стимулюванням приватних інвестицій різними методами. Його формула така:

$$\text{Заощадження} + \text{Податки} = \text{Інвестиції} + \text{Державні видатки}.$$

Таким чином, Дж. Кейнс розробив принципово нову теорію фінансів, спрямовану на регулювання економіки в умовах монополізації виробництва.

До 1970-х рр. в основі фінансової політики більшості промислово розвинених країн лежали вихідні положення кейнсіанської теорії регулювання.

Теорії неокейнсіанців. Послідовники Дж. Кейнса в 60-ті роки внесли в його теорію динамічний елемент, що дало можливість створити теорію економічного росту. Важливе місце в ній зайняла фінансова концепція, розроблена економістами багатьох країн (США – А. Хансен, С. Харріс; Великобританія – Р. Харрод, А. Ілерсік, А. Пікок; Франція – Ф. Перру, Німеччина – Ф. Неймарк та ін.). Вони завершили створення фіскальної антициклічної теорії, сутність якої зводилася до змін у державних доходах і видатках з метою збалансованого економічного розвитку.

Неокейнсіанці відстоювали ідею «дефіцитного фінансування» як спосіб досягнення ефективного попиту. Вони доводили необхідність більших державних видатків, незважаючи на ріст державного боргу. Однак величезні бюджетні дефіцити, які здобувають хронічний характер, змусили певну групу вчених-економістів, у тому числі так звану стокгольмську школу (Є. Ліндаль, Г. Мюрдаль і ін.), по-новому вирішувати проблему бюджету.

Ця школа пропонувала теорію «циклічного балансування бюджету», тобто пристосування доходів і видатків до економічного циклу. Держава повинна покривати дефіцити, які виникли в період кризи, надлишками, які утворилися в періоди підйому економіки. Дотримуючись цих рекомендацій, уряди ряду капіталістичних країн створили спеціальні грошові фонди циклічного регулювання. Кошти таких фондів поповнювалися при підйомі економіки й використовувалися в період настання економічного спаду виробництва.

Вимога неокейнсіанців активніше застосовувати державний бюджет для регулювання й стимулювання господарства знайшло відображення в теорії «вбудованого бюджетного стабілізатора», в основі якої лежали кейнсіанські погляди про «податкові стабілізатори». За Кейнсом, «податкові стабілізатори» повинні діяти автоматично, регулюючи циклічні коливання, зм'якшуючи їх і забезпечуючи певну гнучкість. Неокейнсіанці доповнюють їх «керованими стабілізаторами», тобто податковими заходами, що постійно змінюються, держави відповідно до нових економічних умов.

Неокласичні теорії. Одночасно з теоріями неокейнсіанців у післявоєнні роки (особливо з середини 1950-х рр.) оживилися неокласичні теорії, які пропагують ідеї вільного підприємництва при обмеженні державного регулювання. Теоретики неокласичної школи (Р. Слоу, Дж. Кенрік у США; А. Роббінс, Дж. Мід у Великобританії), відстоюючи основний принцип невтручання держави в економіку, виступили за скорочення загального обсягу державних видатків, одночасно змінивши їх структуру шляхом збільшення частки видатків на утворення, науку. Особлива увага була приділена «інвестиціям у людський капітал». Одночасно пропонувалося зниження рівня податків, але було потрібно досягнення бездефіцитного бюджету.

У міру погіршення умов відтворення й посилення інфляційних тенденцій зростає критика кейнсіанського й неокейнсіанських положень, на які покладала відповідальність за економічні труднощі. При такій складній економічній ситуації з неокласичної школи виділився неоконсервативний напрям (у США – Г. Стейн, М. Уейденбаум; у Великобританії – Дж. Хау, А. Уолтер), що розробляє **теорію «економіки пропозиції»**. Її фінансова концепція виходить з того, що економічний ріст визначається заощадженнями й нагромадженнями.

Держава через податкову систему повинна створити необхідні умови для формування заощаджень, достатніх для забезпечення інвестицій у країні. На державу та її фінансову систему покладалося завдання стимулювати науково-технічний прогрес. Фінансам, у тому числі й податкам, пропонувалося забезпечити довгострокове заохочення економічного росту. У цілому роль держави зводилася до мінімуму. Деякі з авторів цієї теорії пропонували обмежити державу функціями «нічного сторожа й поліцейського». Як і в багатьох інших теоріях, в «економіці пропозиції» податкам приділяється почесне місце. Її представники виступили за скорочення податків.

Однак на відміну від кейнсіанців, які розглядали податки як кошти антициклічного кон'юнктурного регулювання, вони вимагали зниження податкового вилучення для підтримки високого рівня заощаджень та інвестицій.

Широку популярність придбала **податкова концепція** американського економіста *А. Лаффера*, що на підставі графічної моделі дійшов висновку: високі ставки податку стримують темпи економічного росту. Лаффер вважав, що у вигляді податків не можна вилучати в бюджет понад 30 % всієї суми доходів підприємців і населення, якщо ж вилучається 40-50 % доходів, то це скорочує заощадження й інвестиції в приватному секторі економіки.

Однак на практиці ідеї Лаффера використовувати важко, тому що складно визначити, на лівій або на правій стороні кривої перебуває економіка країни в цей момент. Так, через помилку в цьому визначенні «ефект Лаффера» не «спрацював» у період президентства Р. Рейгана: хоча зниження податків і привело до росту ділової активності в країні, але одночасно воно утруднило реалізацію соціальних програм.

Теорії посткейнсіанців. Кейнсіанське вчення, незважаючи на певний розвиток неокласичної школи, продовжує розвиватися щодо нових умов. У 1970-х рр. оформився посткейнсіанський напрям, найбільшими представниками якого є: у Великій Британії – М. Калдор, Г. Шекл; у США – Х. Мінський, Р. Клауер та ін. Воно покритикувало основні положення як неокейнсіанців, так і представників неокласичної школи. В основі теорії посткейнсіанців, як і раніше, ідея розширення державного втручання за допомогою фінансового механізму.

Фінансова політика повинна стати головною й направлятися на обмеження діяльності монополій і скорочення військових видатків. У «політиці доходів» вони виступають за рішення соціальних питань, проведення соціальних реформ. Найкращим методом обкладання вважаються податки на видатки.

Англійський дослідник М. Калдор розвиває ідею заміни прибуткового податку податком на споживання, розглядаючи останній як обкладання частини доходу, що йде на особисті видатки. Ця міра зможе стимулювати заощадження й послабити інфляцію.

Думка М. Калдора знайшла широку підтримку серед учених Заходу, які виступають за спрощення податкової системи аж до єдиного податку на видатки, при якому обкладанню будуть піддаватися тільки споживчі видатки громадян.

Наприкінці ХХ століття економічна наука дедалі більше віддає перевагу ринковій системі в цілому, законам бізнесу, практичної діяльності в будь-якій сфері економіки. Водночас матеріальні потреби безмежні, а ресурси (капітал, земля, робота, підприємницька здатність і т.д.) обмежені, як пишуть відомі американські вчені К.Р. Макконнелл і С.Л. Брю в роботі «Економікс. Принципи, проблеми, політика»; тому регулювання економічних процесів потрібно постійно, хоча в різні періоди розвитку економіки ступінь його різний. Вони виступають за фіскальну політику, орієнтовану на пропозицію. Фіскальна політика впливає на сукупний попит, а також через зміну податків – на пропозицію. Трансферні платежі з бюджету й податкова система, на думку вчених, створять необхідну рівновагу в різних економічних ситуаціях.

У сучасній фінансовій науці закордонних країн, незважаючи на розбіжність і постійні дискусії між різними школами, спостерігається процес конвергенції. Так, погляди кейнсіанської теорії проникають у неокласичну, а неокласичної теорії – у кейнсіанську. Це насамперед стосується фінансово-кредитно-грошового механізму, що є присутнім в усіх без винятку теоріях.

Відповідно до всіх теорій необхідно досліджувати ці інструменти для впливу на господарське життя країни, хоча міра такого впливу, інструменти й час використання можуть не збігатися.

В останнє двадцятиліття почала формуватись і розвиватись порівняно нова

наука – економіка суспільного сектора, що представляє трохи іншу, ніж колись, систему поглядів на роль держави й теорію державних фінансів.

Суспільний сектор являє собою сукупність всіх ресурсів економіки, що перебувають у розпорядженні держави. Під державними ресурсами розуміємо всю власність і всі грошові (в основному бюджетні) фонди, але тому що будь-які дії держави в умовах ринку опосередковуються фінансовими інститутами, то, не благаючи ролі державної власності, найбільш універсальним інструментом впливу визнається бюджет. Тому в центрі уваги економіки суспільного сектора перебувають у першу чергу державні фінанси.

У теорії економіки суспільного сектору в її розумінні ролі й призначення держави відповідно серйозно скоректовані погляди на роль конкретних фінансових інститутів. У цьому зв'язку, наприклад, податки розглядаються не як спосіб мобілізації коштів на утримання якихось неекономічних структур, а, скоріше, як форма, що здобувають витрати на виробництво різноманітних суспільних благ, що поставляються державою своїм громадянам.

Передбачається, що держава та її органи, подібно іншим виробникам товарів і послуг, повинні одержувати ресурси в такому обсязі, в якому їм вдається продемонструвати споживачам (платникам податків) свою здатність задовольняти їх запити краще потенційних конкурентів.

Крім того, за споживачами залишається безперечне право домагатися мінімізації своїх витрат (податків), тобто в наявності вимога відчутної зворотності податків як у масштабах суспільства, так і для кожного платника податків. І єдиним змістом і виправданням податків у демократичному суспільстві вважаються максимальне задоволення попиту платників податків на суспільні блага й визнання його громадянами принципів перерозподілу доходів.

Виділяють два основних принципи диференціації податків: принцип одержуваних вигід і принцип платоспроможності. Першому відповідають розходження у величині податкового тягара відповідно до розходжень у

корисності дій держави для різних платників податків. Другий принцип припускає домірність оподатковування, але не суб'єктивної здатності, а об'єктивної здатності окремих платників нести податковий тягар. На практиці цей принцип важко замінити яким-небудь іншим.

Який би конкретний принцип не був покладений в основу відносної рівності податкових зобов'язань, «демократичне» оподатковування передбачає, по-перше, рівність по горизонталі й, по-друге, рівність по вертикалі.

Перше – це безпосередня рівність зобов'язань для всіх осіб, що перебувають в однаковому положенні з погляду прийнятих принципів; друге – відповідність диференціації податкових зобов'язань розходженням у їх положенні. Обидва принципи, по суті, виражають ідею заборони на дискримінацію в оподатковуванні.

Прихильники теорії економіки суспільного сектора велику увагу приділяють забезпеченню можливості суспільного контролю за формуванням і результатами дії податкової системи, аналізують різні варіанти як переміщення податків, так і економічні результати надлишкового податкового тягара. Останні являє собою грошовий еквівалент витрат корисності, які викликаються ефектом заміщення, обумовленим оподатковуванням. Ефект заміщення виражає деформуючий вплив податку, негативним результатом якого є перекручування співвідношення цін, на основі яких здійснюється перерозподіл ресурсів.

Після вибору принципів оподатковування в цілому й розрахунку необхідної суми варто сформувати загальну структуру системи, тобто вибрати конкретні види податків і розрахувати їх ставки. Такі розрахунки здійснюються на базі аналізу впливу податків на ринкове поведіння виробників і споживачів, що дозволяє виявити вплив, що спотворює, податків і, правильно підбираючи їх характеристики, домагатися відносного зменшення небажаних перекручувань (під перекручуванням звичайно мається на увазі їх вплив на ефективність).

Світова практика розвитку податкових систем, використовуючи принципи теорії ігор, виділяє чотири базові теорії оподаткування:

- 1) теорія Левіафан-оподаткування;
- 2) теорія демократичного оподаткування;
- 3) теорія еволюційного оподаткування;
- 4) теорія оподаткування в економіці добробуту.

Теорія Левіафан-оподаткування, сформульована в 1980 р. Дж. Бреннаном і Дж. Б'юкененом у праці «Право оподаткування», пов'язана з припущенням, що, максимізуючи бюджет податковим методом, уряд не підлягає жодним обмеженням, окрім мінімальних рамок правової держави. Проте для платників податків ця теорія передбачає систему жорстких рамок лімітів, крім легального виходу з кола платників (наприклад, скорочення рівня споживання, припинення господарської діяльності).

В основу концепції Левіафан-оподаткування покладено твердження, що уряд, який максимізує суспільний добробут, підвищує рівень оподаткування лише в тому випадку, якщо це необхідно для забезпечення оптимального рівня надання суспільних благ. Водночас уряд-Левіафан максимально використовує увесь наявний потенціал оподаткування, оскільки його основна мета полягає в максимізації бюджету країни. З іншого боку, громадяни країни перебувають під владою Левіафана (їх роль як виборців є незначною, оскільки найважливіші політичні рішення ухвалюються без їх участі).

Теорія демократичного оподаткування базується на тому, що структура податків повинна бути закріплена в Конституції, а рівень оподаткування – визначатися виборцями в ході політичного процесу. Шляхом досягнення консенсусу виборці, як платники податків і споживачі суспільних благ, одностайно ухвалюють рішення щодо доходів і видатків бюджету.

Теорія еволюційного оподаткування виходить з припущенням, що хоча при формуванні фіскальної політики уряд не підлягає жодним формальним

обмеженням, індивіди, однак, мають можливість ухилятися від зростаючого податкового тиску шляхом приховування доходів від оподаткування, переміщення діяльності в тіньовий сектор економіки або за кордон.

Теорія оподаткування в економіці добробуту спрямована переважно на дослідження сфери оподаткування фізичних осіб (оскільки накладання податків пов'язане з втратою корисності та погіршенням рівня добробуту індивіда, доцільним є вибір таких податків, які б мінімізували цей ефект). Згідно з гіпотезою «доброзичливого диктатора», рівень оподаткування протиставляється відповідним зустрічним послугам держави. При цьому витрати, пов'язані зі стягненням податків, вважаються мізерними, оскільки мова йде про ідеальну державу, витрати якої на управління й проведення справедливої податкової політики настільки незначні, що ними можна нехтувати.

Тести для перевірки знань

Оберіть одну правильну відповідь

1. До загальних теорій належать:

- а) теорія послуг, теорія насолоди;
- б) теорія єдиного податку;
- в) теорія пропорційного і прогресивного оподаткування;
- г) теорія А. Пігу.

2. Сучасними теоріями податків є:

- а) атомістична;
- б) теорія Левіафан-оподаткування;
- в) теорія граничної корисності;
- г) теорія перекладання податків.

3. Формула «психологічного закону» це:

- а) заощадження + податки = інвестиції + державні видатки;
- б) заощадження – витрати = інвестиції + державні видатки;

- в) $\text{доходи} + \text{податки} = \text{інвестиції} + \text{державні доходи}$;
- г) $\text{доходи} - \text{витрати} = \text{інвестиції} + \text{доходи}$.

4. Різновидів перекладання податків існує:

- а) два;
- б) три;
- в) чотири;
- г) п'ять.

5. Загальні теорії податків відображають:

- а) призначення оподаткування в цілому;
- б) дослідження з окремих питань оподаткування;
- в) дослідження в окремих галузях економіки;
- г) етапи розвитку податкової системи і окремих податків.

Питання для самоконтролю

1. Навіть базові теорії оподаткування які виділяє світова практика розвитку податкових систем.
2. Дайте визначення податкової теорії.
3. Охарактеризуйте теорію насолоди.
4. В чому різниця між загальними та приватними теоріями податків.
5. Перелічіть різновиди теорії перекладання податків.
6. Дайте характеристику основних принципів диференціації податків: принципу одержуваних вигід і принципу платоспроможності.
7. Назвіть найбільших представників теорії посткейнсіанців.
8. Розкрийте сутність теорії економіки суспільного сектору.
9. Перелічіть окремі (приватні) теорії податків.

ТЕМА 2. СИСТЕМА ОПОДАТКУВАННЯ ТА ЇЇ СКЛАДОВІ ЧАСТИНИ

2.1. Податки, функції які вони виконують і їх сутність

Податок - обов'язковий, безумовний платіж до відповідного бюджету, що справляється з платників податку.

Збір (плата, внесок) - обов'язковий платіж до відповідного бюджету, що справляється з платників зборів, з умовою отримання ними спеціальної вигоди, у тому числі внаслідок вчинення на користь таких осіб державними органами, органами місцевого самоврядування, іншими уповноваженими органами та особами юридично значимих дій.

Податкова система - сукупність загальнодержавних та місцевих податків і зборів, що справляються в установленому законодавством порядку.

Справляння податків в Україні регламентується Податковим кодексом.

Сутність податків як економічної категорії проявляється через реалізацію їх функцій. В теоретичному аспекті виділяють три головні функції податків: фінансова (контрольна, розподільча), регулююча (стимулююча, стримуюча), соціальна. (рис.2.1.)

Фінансова функція. Її суть полягає в забезпеченні фінансування та надходження грошових коштів до державного бюджету. За її допомогою відбувається формування фінансових ресурсів держави, які акумулюються в державному бюджеті та різних позабюджетних фондах і призначені для покриття витрат, що пов'язані з виконанням державою її функцій: економічних, соціальних, оборонних, охорони здоров'я.... В свою чергу ця функція поділяється на дві підфункції контрольну та розподільчу.

Сутність контрольної полягає в організації та налагодженні, фіксації та обліку кількості податків і розміру кожного з них, а також оцінці ефективності кожного каналу надходження податку. Здійснення не лише контролю за отриманням коштів, а й застосування різноманітних штрафних

санкцій. Головна мета даної функції – своєчасність та повнота сплати податків.

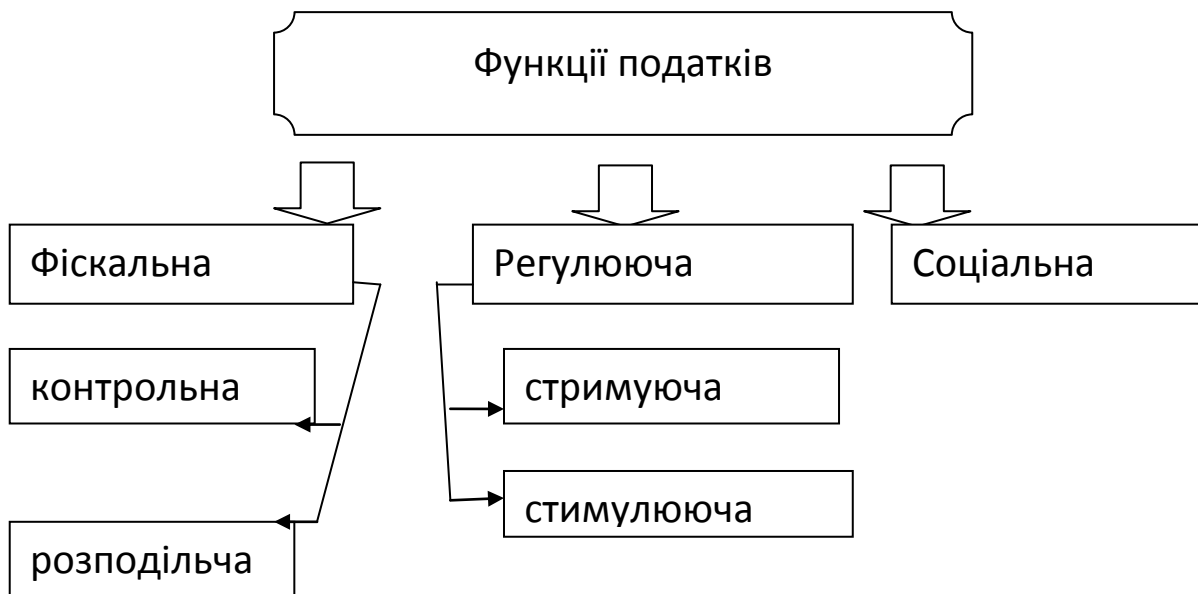

Рис.2.1. Функції податків

Виконання розподільної функції пов’язане в першу чергу зі стягненням податків та повнотою наповнення бюджету, який потім буде розподілений. При виконанні цієї функції держава повинна збирати постійні (на протязі всього бюджетного періоду), стабільні (високий рівень гарантії надходжень та повний обсяг) та рівномірні (розподіл по території для забезпечення достатніх доходів) податки.

Регулююча функція. Сутність полягає в перерозподілі вартості ВВП між державою та платниками податків – юридичними та фізичними. Виконуючи цю функцію податки створюють такі механізми, які забезпечують баланс особистих та загальнодержавних інтересів. Метою даної функції є забезпечення безперервності інвестиційних процесів, зростання фінансових результатів бізнесу, сприяння розширення грошових коштів..Виконання цієї функції полягає в наступному:

1. *Визначення системи оподаткування, яка діє в державі* (постійне удосконалення, заміна податків, ставок, сплати, методики розрахунку, пристосування до змін сьогодення)

2. *Ефективність застосування податків*.(пільги, зменшення сум до сплати, як це впливає на прибуток, більші податки - більше сплати і навпаки, більші суми у СПД – розвиток п/п, визначення на скільки це ефективно).

3. *Визначення податкових ставок*. Суть – податкова система щодо ставок має бути гнучкою, абе забезпечувати розвиток. Якщо ставка податку на прибуток занадто велика – тінь.

В межах регулюючої функції виокремлюють стимулюючу та стримуючу.

Стимулююча - надання пільг по податках або звільнення від їх сплати взагалі.

Податкова пільга - передбачене податковим та митним законодавством звільнення платника податків від обов'язку щодо нарахування та сплати податку та збору, сплата ним податку та збору в меншому розмірі. Податкова пільга надається шляхом:

а) податкового вирахування (знижки), що зменшує базу оподаткування до нарахування податку та збору;

б) зменшення податкового зобов'язання після нарахування податку та збору;

в) встановлення зниженої ставки податку та збору;

г) звільнення від сплати податку та збору.

Стримуюча - коли держава намагається захистити власного виробника (митні тарифи, додаткові податки, підвищення ставок).

В сучасних умовах розвитку економіки держави особливе значення відводиться соціальній функції податків. Її виконання суттєво впливає на добробут громадян держави та справедливий розподіл коштів державного бюджету між усіма верствами населення (розповіси про прогресивні, регресивні та пропорційні ставки як приклад)

2.2. Елементи системи оподаткування

Податковим кодексом України прописані наступні елементи системи оподаткування: платник податку, об'єкт оподаткування, база оподаткування, ставка податку, порядок обчислення податку, податковий період, строк та порядок сплати податку, строк та порядок подання звітності про обчислення і сплату податку.(сказати про пільги.)

Де платники податку - фізичні особи та юридичні особи і їх відокремлені підрозділи, які мають, одержують (передають) об'єкти оподаткування або провадять діяльність (операції), що є об'єктом оподаткування, і на яких покладено обов'язок із сплати податків та зборів.

Об'єкт оподаткування - може бути майно, товари, дохід (прибуток) або його частина, обороти з реалізації товарів (робіт, послуг), операції з постачання товарів (робіт, послуг) та інші об'єкти, з наявністю яких податкове законодавство пов'язує виникнення у платника податкового обов'язку.

База оподаткування - це фізичний, вартісний чи інший характерний вираз об'єкта оподаткування, до якого застосовується податкова ставка і який використовується для визначення розміру податкового зобов'язання.

Ставка податку- розмір податкових нарахувань на (від) одиницю (одиниці) виміру бази оподаткування.

Порядок обчислення податку- здійснюється шляхом множення бази оподаткування на ставку податку із/без застосуванням відповідних коефіцієнтів.

Податковий період встановлений період часу, з урахуванням якого відбувається обчислення та сплата окремих видів податків та зборів. Базовий податковий (звітний) період - період, за який платник податків зобов'язаний здійснювати розрахунки податків, подавати податкові декларації (звіти, розрахунки) та сплачувати до бюджету суми податків та зборів.

Види податкового періоду: календарний рік; календарне півріччя; календарний квартал; календарний місяць; календарний день.

Строк та порядок подання звітності про обчислення і сплату податку.

Строк та порядок сплати податку- період, що розпочинається з моменту виникнення податкового обов'язку платника податку із сплати конкретного виду податку і завершується останнім днем строку, протягом якого такий податок чи збір повинен бути сплачений у порядку, визначеному податковим законодавством.

2.3. Класифікація податків за різними ознаками

Класифікація всіх видів податків в Україні здійснюється за різними ознаками. Вони враховують різноманітність податків в залежності від особливостей їх розрахунку, сплати, відношення до витрат виробничої діяльності та ін..

В залежності від рівня державних структур які встановлюють податки:

Загальнодержавні. До загальнодержавних належать податки та збори, що є обов'язковими до сплати на усій території України.

Місцеві. До місцевих належать податки та збори, що встановлені відповідно до переліку і в межах граничних розмірів ставок, рішеннями сільських, селищних і міських рад у межах їх повноважень, і є обов'язковими до сплати на території відповідних територіальних громад.

За формою оподаткування

Прямі. Прямі встановлюються на дохід та майно фізичних і юридичних осіб, які проводять сплату податків. Встановлюються безпосередньо щодо платника. Розмір прямих податків залежить від розміру об'єкта оподаткування. Податок на прибуток, на майно, ПДФО... Прямі податки можуть бути **особисті і реальні**. Особисті – враховують платоспроможний або сімейний стан, коли сплачується податок з величини отриманого доходу. Реальні – сплачуються незалежно від індивідуальних фінансових можливостей

Непрямі. Непрямі – податки на товари і послуги, сплачені в ціні товару або включені в тариф.

За економічним змістом об'єкта оподаткування.

Податки на доходи. Податки на доходи стягуються з сукупного доходу фізичних та юридичних осіб, а їх безпосереднім об'єктом є з/пл. громадян, їх доходи та прибуток чи ВД п/п.

Податки на споживання. Податки на споживання сплачуються не під час отримання доходів, а під час їх використання (у формі непрямих податків).

Податки на майно. Податки на майно встановлюються щодо рухомого чи нерухомого майна (сплачуються постійно, доки майно перебуває у власності).

За методом справляння

Розкладні - визначалась сума податків необхідна для задоволення потреб держави і потім ця сума розподілялась між адміністративними одиницями.

Окладні (квотарні) (для кожного платника нарахована до сплати сума податку визначається залежно від обсягу податкової бази, або об'єкта оподаткування і ставок податку)

За порядком використання

Загальні (надходять до державного бюджету, витрачаються на проведення загальнодержавних заходів, ані покриття будь-яких витрат держави)

Спеціальні (стягуються в спеціальні фонди і можуть бути використані тільки за цільовим призначенням)

За суб'єктами сплати: з юридичних осіб; з фізичних осіб; з юридичних та фізичних осіб.

2.4.Ставки податків і їх характеристика

Науковцями в процесі розвитку та існування податкової системи розглядалися наступні види ставок.

В залежності від виду діяльності платника податку:

- **базові**(головна, основна ставка);
- **підвищені ставки** (прибуток гральний бізнес),
- **понижені ставки** (ПДВ і 0%).

В залежності від системи будівництва вони поділяються на :

- **тверді** (у грошовому вираженні, акциз євро за тону бензину),
- **відносні**(визначаються у відношенні до якої-небудь величини (НМДГ))і бувають:

а) *прогресивні* – збільшуються в залежності від збільшення бази оподаткування. Проста прогресивна(збільшується в рівних пропорціях), складна прогресивна по ступінчатому методу тобто не в рівних частинах.

б) *пропорційні*. Залишаються стабільними і не залежать від зміни об'єкта оподаткування.(при високих доходах виникає бажання зменшувати базу!!!!)

в) *регресивні* – із зростанням бази оподаткування ставка податку знижується (можуть використовуватись наприклад на землях з низькою родючістю і зі збільшенням площі знижувати ставку.)

г) *змінна ставка*. Припускають використання змішаних варіантів.

На сьогоднішній день Податковим кодексом прописані такі види ставок:

Абсолютна(специфічною) є ставка податку, згідно з якою розмір податкових нарахувань встановлюється як фіксована величина стосовно кожної одиниці виміру бази оподаткування.

Відносна (адвалорною) визнається ставка податку, згідно з якою розмір податкових нарахувань встановлюється у відсотковому або кратному відношенні до одиниці вартісного виміру бази оподаткування.

Граничною ставкою податку визнається максимальний або мінімальний розмір ставки за певним податком.

2.5. Порядок та способи сплати податків

В практиці зарубіжних країн існує три способи стягнення податків:

- **кадастровий**;
- **у джерела** (стягнення до отримання доходу);
- **по декларації** (стягнення після отримання доходу).

Кадастр – реєстр, котрий має перелік типових об'єктів (землі, доходів), що класифікуються по зовнішнім признакам і встановлюють середню

дохідність об'єкту оподаткування (до зовнішніх при знаків відносяться розмір ділянки, кількість худоби...)

У джерела це коли податок розраховується і утримується бухгалтерією наприклад тієї юридичної особи, яка сплачує дохід суб'єкту податку – ПДФО. За третім способом передбачається надання декларації в податкові органи де чітко вказані отримані доходи.

Тести для перевірки знань

Оберіть одну правильну відповідь.

1. В межах регулюючої функції виокремлюють:

- а) фіскальну та соціальну;
- б) контрольну та фіскальну;
- в) стимулюючу та стримуючу;
- г) контрольну та розподільчу.

2. В залежності від рівня державних структур які встановлюють податки вони бувають:

- а) прямі та непрямі;
- б) загальнодержавні і місцеві;
- в) розкладні і окладні;
- г) загальні і спеціальні.

3. За формою оподаткування податки класифікуються як:

- а) загальнодержавні і місцеві;
- б) розкладні і окладні;
- в) прямі та непрямі;
- г) загальні і спеціальні.

4. В залежності від системи будування ставки податку поділяються на :

- а) базові;
- б) підвищені ставки;
- в) понижені ставки;

г) тверді і відносні.

5. За порядком використання податки класифікуються як:

- а) прямі та непрямі;
- б) загальнодержавні і місцеві;
- в) розкладні і окладні;
- г) загальні і спеціальні.

6. Елементами системи оподаткування у відповідності до Податкового кодексу України є:

- а) податкові канікули;
- б) база оподаткування;
- в) податкова пільга;
- г) податкова квота.

7. Відносні ставки податку бувають:

- а) специфічні;
- б) тверді;
- в) прогресивні, регресивні;
- г) змішані.

8. За економічним змістом об'єкту оподаткування податки класифікуються як:

- а) загальні та спеціальні;
- б) податки на майно, на споживання та на доходи;
- в) розкладні та окладні;
- г) з юридичних, фізичних осіб та змішані.

9. У відповідності до Податкового кодексу України розрізняють такі ставки податку:

- а) специфічні, адвалорні;
- б) змішані, змінні;
- в) регресивні, прогресивні;
- г) процентні.

10. Стягнення податків по декларації це спосіб який передбачає

стягнення податку:

- а) за реєстром;
- б) до отримання доходу;
- в) після отримання доходу;
- г) під час отримання доходу.

Питання для самоконтролю

1. Як визначається «податок», «збір» у відповідності до Податкового кодексу України ?
2. Дайте визначення «податкова система».
3. Назвіть елементи податку і дайте їм характеристику.
4. Перелічіть функції податку.
5. Як класифікуються податки в залежності від рівня державних структур які їх встановлюють ?
6. Як класифікуються податки в залежності від форми оподаткування ?
7. Як класифікуються податки в залежності від економічного змісту об'єкта оподаткування ?
8. Які бувають ставки податку в залежності від виду діяльності платника?
9. Які ви знаєте ставки податку в залежності від системи будівництва ?
10. Назвіть види ставок, які передбачені Податковим кодексом України.
11. Які способи стягнення податків Ви знаєте?

ТЕМА 3. ПОДАТКОВА СИСТЕМА УКРАЇНИ

3.1. Принципи побудови податкової системи

Принципи побудови податкової системи України мають глибокі коріння та частково походять від принципів, які свого часу розробив А. Сміт:

1. Принцип справедливості, підтверджує все загальність оподаткування і рівномірність розподілу між громадянами відповідно до їх доходів.

2. Принцип визначеності, потребує аби сума, спосіб та час платежу були точно і завідомо визначені платнику.

3. Принцип зручності, передбачає, що податок повинен стягуватись в такий час та таким способом, які представляють найбільші зручності для платника.

4. Принцип економії, полягає в зменшенні витрат на стягнення податків, в раціоналізації податкової системи.

Після прийняття Податкового кодексу України 2.12.2010 року серед сучасних принципів побудови податкової системи знайшли місце наступні:

загальність оподаткування - кожна особа зобов'язана сплачувати встановлені Податковим кодексом, законами з питань митної справи податки та збори, платником яких вона є;

рівність усіх платників перед законом, недопущення будь-яких проявів податкової дискримінації - забезпечення однакового підходу до всіх платників податків незалежно від соціальної, расової, національної, релігійної приналежності, форми власності юридичної особи, громадянства фізичної особи, місця походження капіталу;

невідворотність настання визначеної законом відповідальності у разі порушення податкового законодавства;

презумпція правомірності рішень платника податку в разі, якщо норма закону чи іншого нормативно-правового акта, виданого на підставі закону, або якщо норми різних законів чи різних нормативно-правових актів припускають

неоднозначне (множинне) трактування прав та обов'язків платників податків або контролюючих органів, внаслідок чого є можливість прийняти рішення на користь як платника податків, так і контролюючого органу;

фіскальна достатність - встановлення податків та зборів з урахуванням необхідності досягнення збалансованості витрат бюджету з його надходженнями;

соціальна справедливість - встановлення податків та зборів відповідно до платоспроможності платників податків;

економічність оподаткування - встановлення податків та зборів, обсяг надходжень від сплати яких до бюджету значно перевищує витрати на їх адміністрування;

нейтральність оподаткування - встановлення податків та зборів у спосіб, який не впливає на збільшення або зменшення конкурентоздатності платника податків;

стабільність - зміни до будь-яких елементів податків та зборів не можуть вноситися пізніше як за шість місяців до початку нового бюджетного періоду, в якому будуть діяти нові правила та ставки. Податки та збори, їх ставки, а також податкові пільги не можуть змінюватися протягом бюджетного року;

рівномірність та зручність сплати - встановлення строків сплати податків та зборів, виходячи із необхідності забезпечення своєчасного надходження коштів до бюджетів для здійснення витрат бюджету та зручності їх сплати платниками;

єдиний підхід до встановлення податків та зборів - визначення на законодавчому рівні усіх обов'язкових елементів податку.

3.2. Система податків в Україні (загальнодержавні, місцеві)

До загальнодержавних належать податки та збори, що є обов'язковими до сплати на всій території України, крім випадків, передбачених Податковим кодексом.

До місцевих належать податки та збори, що встановлені відповідно до переліку і в межах граничних розмірів ставок рішеннями сільських, селищних і міських рад у межах їх повноважень, і є обов'язковими до сплати на території відповідних територіальних громад.

Загальнодержавні податки та збори

До загальнодержавних належать такі податки та збори:

- податок на прибуток підприємств;
- податок на доходи фізичних осіб;
- податок на додану вартість;
- акцизний податок;
- збір за першу реєстрацію транспортного засобу;
- екологічний податок;
- рентна плата за транспортування нафти і нафтопродуктів магістральними нафтопроводами та нафтопродуктопроводами, транзитне транспортування трубопроводами природного газу та аміаку територією України;
- рентна плата за нафту, природний газ і газовий конденсат, що видобуваються в Україні;
- плата за користування надрами;
- плата за землю;
- збір за користування радіочастотним ресурсом України;
- збір за спеціальне використання води;
- збір за спеціальне використання лісових ресурсів;
- фіксований сільськогосподарський податок;
- збір на розвиток виноградарства, садівництва і хмелярства;
- мито;
- збір у вигляді цільової надбавки до діючого тарифу на електричну та теплову енергію, крім електроенергії, виробленої кваліфікованими когенераційними установками;

- збір у вигляді цільової надбавки до діючого тарифу на природний газ для споживачів усіх форм власності.

Місцеві податки та збори

До місцевих податків належать:

- податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки;
- єдиний податок.

До місцевих зборів належать:

- збір за провадження деяких видів підприємницької діяльності;
- збір за місця для паркування транспортних засобів;
- туристичний збір.

3.3. Переваги і недоліки прямого й непрямого оподаткування

Засоби розмежування прямих і непрямих податків.

Прямі сплачує і несе одна особа, включаються в ціну товару на стадії виробництва, стягуються по декларації та кадастру, джерелом сплати є дохід та майно. Непрямі податки: сплачує одна особа, несе інша, включаються в ціну товару на стадії реалізації, стягуються по тарифам, джерелом сплати є витрати і споживання товарів та послуг.

Переваги прямого оподаткування:

1. Економічні – прямі податки дають можливість встановити пряму залежність між доходами платника і його платежами до бюджету.

2. Регулюючі – в країнах з розвинутою ринковою економікою пряме оподаткування є важливим фінансовим важелем регулювання економічних процесів (накопичення, інвестиції...)

3. Соціальні – прямі податки спонукають до розподілення податкового навантаження таким чином, що більші податкові видатки мають ті члени суспільства у яких більш високі доходи. Такий принцип оподаткування більшістю економістів вважається справедливим. Недоліки прямих податків:

1.Організаційні – пряма форма оподаткування потребує складного механізму стягнення податків, так як пов'язана з достатньо складною методикою ведення бухгалтерського обліку і звітності.

2. Контрольні – контроль надходження прямих податків потребує суттєвого розширення податкового апарату і розробки сучасних методів обліку і контролю платників.

3. Поліцейські – прямі податки пов'язані з можливістю ухилення від сплати податків із-за недосконалості фінансового контролю і наявності комерційної таємниці.

4.Бюджетні – пряме оподаткування потребує відповідного розвитку ринкових відносин, так як тільки в умовах реального ринку може формуватись реальна ринкова ціна, а відповідно і реальні доходи(прибыток), однак з такою ж ймовірністю можуть мати місце і втрати.

Непрямі податки мають такі переваги та недоліки.

Переваги:

1. Організаційні – для непрямих податків характерна простота сплати і регулярність надходжень до бюджету, їх утримання та контроль надходжень не потребують розширення податкового апарату.

2. Бюджетні – оскільки непрямі податки збільшують доходи держави за рахунок зростання населення чи його благополуччя, то вони більш вигідні для країн, прогресуючих в економічному відношенні.

3. Поліцейські – впливають на сукупне споживання шляхом здорожчання того чи іншого продукту(здоров'я нації.)

4.Політичні – завуальовано в ціні товару.

5. Економічні – визначаються розміром споживання, зручністю сплати вчасі, близькістю до місця внесення, відчутністю витрат часу для внеску.

До недоліків непрямих податків відносять:

1. Обтяжливість для малозабезпечених.

2.Політичні – право стягнення непрямих податків майже ніколи не оскаржується.

3. Соціально-економічні – лягають тягарем на низько оплачувані верстви населення.

4. Підприємницькі – обмежують розмір прибутку, бо в умовах конкуренції не завжди є можливість підвищувати ціни.

3.4. Уникнення подвійного оподаткування

Подвійне оподаткування – випадки оподаткування, коли об'єкт податку чи платник податку оподатковується в рамках однієї чи декількох фіскальних юрисдикцій податком даного виду більше ніж один раз. Подвійне оподаткування передбачає також накладання податків один на один, багаторазове оподаткування як в вертикальному (одна держава), так і горизонтальному (різні держави) аспектах. Питання подвійного оподаткування торкаються національних фіскальних інтересів. Крім того міжнародні організації намагаються узгоджувати державні невідповідності в сфері оподаткування, задля встановлення глобальної економічної гармонії.

Подвійне оподаткування можна класифікувати по таким ознакам:

1. Оподаткування одного й того ж об'єкту на різних рівнях державних структур однієї країни (федерація, штати, органи місцевого самоврядування).

2. Оподаткування прибутку юридичних осіб (компаній фірм) з подальшим оподаткуванням цього ж прибутку як дивідендів акціонерів цієї ж компанії.

3. Оподаткування об'єктів більш одного разу владою одного рівня (як правило різні держави)

Основні напрямки подолання подвійного оподаткування:

Податковий кредит – застава податків сплачених закордоном, в рахунок внутрішніх податкових зобов'язань.

Податкова знижка – зменшення оподатковуваного доходу в одній країні на сумі податків сплачених в іншій країні.

Податковий кредит відрізняється від знижки тим, що на величину податкового кредиту зменшується підлягаючий сплаті розмір податку, а скидка зменшує на суму вже сплаченого податку оподатковуваний прибуток.

Крім того Податковим кодексом України встановлено, що:

- Доходи, отримані резидентом України (крім фізичних осіб) з джерел за межами України, враховуються під час визначення його об'єкта та/або бази оподаткування у повному обсязі.
- Доходи, отримані фізичною особою - резидентом з джерел походження за межами України, включаються до складу загального річного оподаткованого доходу, крім доходів, що не підлягають оподаткуванню в Україні відповідно до положень цього Кодексу чи міжнародного договору, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України.
- Суми податків та зборів, сплачені за межами України, зараховуються під час розрахунку податків та зборів в Україні за правилами, встановленими цим Кодексом.
- Для отримання права на зарахування податків та зборів, сплачених за межами України, платник зобов'язаний отримати від державного органу країни, де отримується такий дохід (прибуток), уповноваженого справляти такий податок, довідку про суму сплаченого податку та збору, а також про базу та/або об'єкт оподаткування. Зазначена довідка підлягає легалізації у відповідній країні, відповідній закордонній дипломатичній установі України, якщо інше не передбачено чинними міжнародними договорами України.

Методи:

1) метод повного звільнення— держава резиденції не обкладає податком прибуток, що відповідно до договору може оподатковуватися в іншій державі, тобто прибуток, що може обкладатися податками в одній з договірних держав, зовсім не обліковується іншою державою з метою

оподатковування, що не має права враховувати в такий спосіб звільнений дохід при визначенні податку, стягнутого з частини доходу, що залишилася;

метод прогресивного звільнення — дохід, що може обкладатися податком в одній з договірних держав, не обкладається податком і в іншій державі, яка, проте, зберігає за собою право врахувати цей дохід при визначенні податку, що накладається на іншу частину доходу;

метод повного заліку — держава резиденції нараховує свій податок на підставі сукупного доходу платника податків, у тому числі доходів в інших державах, що відповідно до договору про уникнення подвійного оподатковування можуть обкладатися податком в іншій державі. Після цього вона дозволяє вирахувати із власного податку суму податку, сплачену в іншій державі, тобто, держава резиденції дозволяє відрахування всієї суми податку, сплаченого в іншій державі, за доходом, що міг обкладатися податком у цій державі;

метод звичайного заліку — відрахування державою резиденції за податком, сплаченим в іншій державі, обмежується тією частиною власного податку, що стосується прибутку, який оподатковується в іншій державі.

Податкова угода – правовий інструмент управління податковим процесом на міжнародному рівні, спосіб регламентації фінансової політики багатонаціональних корпорацій і міра підвищення їх податкової дисципліни відносно держав на території яких вони здійснюють свою комерційну діяльність.

За юридичною силою міжнародні податкові угоди бувають двох видів:

- а) угоди, що мають більшу юридичну силу в порівнянні з національними податковими законами;
- а) угоди, що мають рівну юридичну силу (США, Великобританія).

Міжнародні угоди, що регулюють податкові відносини можна поділити на три групи:

Умовно податкові – угоди, в яких питання оподаткування регулюється поряд з іншими, що не становлять предмет податкового чи фінансового права;

Загально податкові – угоди, що регулюють питання уникнення подвійного оподаткування доходів і капіталу по всіх сферах діяльності;

Спеціально податкові – угоди, що діють щодо конкретного виду податку, платника, об'єкту оподаткування, в конкретних сферах підприємницької діяльності.

Цілями заключення податкових угод є:

- врегулювання подвійного оподаткування;
- захист інтересів вітчизняних господарюючих суб'єктів, що здійснюють зовнішньоекономічну діяльність в іншій державі, їх недискримінація з точки зору оподаткування.
- боротьба з різними способами ухилення від оподаткування. (За допомогою обміну інформацією між фіскальними органами, проведення попередніх розслідувань і затримання злісних неплатників податків кожна держава відстоює свій податковий суверенітет);
- розроблення процедури врегулювання спірних питань, що виникають при взаємовідносинах з державами і платниками податків.

Тести для перевірки знань

Оберіть одну правильну відповідь

1. Принципами побудови податкової системи у відповідності з вченням

Сміта є наступні принципи:

- а) обґрунтованості і обов'язковості;
- б) компетенції;
- в) справедливості і визначеності, економії і зручності;
- г) рівномірності і рівнозначності.

1. Принцип нейтральності податкової системи це:

- а) установлення податків та зборів відповідно до платоспроможності платників податків;
- б) установлення податків та зборів у спосіб, який не впливає на збільшення або зменшення конкурентоздатності платника податків;
- в) недопущення будь-яких проявів податкової дискримінації;
- г) визначення на законодавчому рівні усіх обов'язкових елементів податку.

3. Принцип соціальної справедливості це:

- а) установлення податків та зборів у спосіб, який не впливає на збільшення або зменшення конкурентоздатності платника податків;
- б) встановлення податків та зборів з урахуванням необхідності досягнення збалансованості витрат бюджету з його надходженнями;
- в) установлення податків та зборів відповідно до платоспроможності платників податків;
- г) недопущення будь-яких проявів податкової дискримінації.

4. До місцевих податків та зборів належать:

- а) збір у вигляді цільової надбавки до діючого тарифу на природний газ для споживачів усіх форм власності;
- б) збір за місця для паркування транспортних засобів;
- в) податок на додану вартість;
- г) плата за землю.

5. До загальнодержавних належать такі податки та збори:

- а) єдиний податок;
- б) туристичний збір;
- в) фіксований сільськогосподарський податок;
- г) податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки.

6. Пряме оподаткування має наступні переваги:

- а) в країнах з розвиненою ринковою економікою є важливим фінансовим важелем регулювання економічних процесів;
- б) потребує спростого механізму стягнення податків;

в) завуальовано в ціні товару;

г) характерна простота сплати і регулярність надходжень до бюджету, їх утримання та контроль надходжень не потребують розширення податкового апарату.

7. Пряме оподаткування має наступні недоліки:

а) потребує відповідного розвитку ринкових відносин;

б) обтяжливість для малозабезпечених;

в) спрощений механізм стягнення податків;

г) право стягнення прямих податків майже ніколи не оскаржується.

8. Податкова знижка це:

а) застава податків сплачених закордоном, в рахунок внутрішніх податкових зобов'язань;

б) зменшення оподатковуваного доходу в одній країні на суму податків сплачених в іншій країні;

в) зменшення оподатковуваного доходу в одній країні на суму оподатковуваного доходу в іншій країні;

г) відрахування державою резиденції за податком, сплаченим в іншій державі, що обмежується тією частиною власного податку, яка стосується прибутку, котрий оподатковується в іншій державі.

9. Основні напрямки подолання подвійного оподаткування:

а) податкова знижка та податковий кредит;

б) податкова пільга;

в) податковий кредит і податкові пільги;

г) податкова квота.

10. За юридичною силою міжнародні податкові угоди бувають:

а) двох видів;

б) трьох видів;

в) чотирьох видів;

г) п'яти видів.

Питання для самоконтролю

1. Які податки є місцевими у відповідності до Податкового кодексу України?
2. Які Ви знаєте загальнодержавні податки, що характерні для податкової системи України?
3. Перелічіть принципи побудови податкової системи України.
4. Дайте характеристику принципам побудови податкової системи України.
5. У чому головна відмінність місцевих податків від загальнодержавних?
6. Назвіть переваги і недоліки прямого оподаткування.
7. Перелічіть недоліки непрямого оподаткування.
8. За якими ознаками класифікується подвійне оподаткування?
9. Які Ви знаєте напрямки уникнення подвійного оподаткування?
10. Дайте визначення податкової уги та назвіть їх групи.
11. З якою ціллю здійснюється заключення податкових угод?

ТЕМА 4. ПОДАТОК НА ДОДАНУ ВАРТІСТЬ

4.1. Платники податку та особливості їх реєстрації

Платниками податку на додану вартість є:

1) будь-яка особа, що провадить господарську діяльність і реєструється за своїм добровільним рішенням як платник податку;

2) будь-яка особа, що зареєстрована або підлягає реєстрації як платник податку;

3) будь-яка особа, що ввозить товари на митну територію України в обсягах, які підлягають оподаткуванню, та на яку покладається відповідальність за сплату податків у разі переміщення товарів через митний кордон України відповідно до Митного кодексу України, а також: особа, на яку покладається дотримання вимог митних режимів, які передбачають повне або часткове умовне звільнення від оподаткування, у разі порушення таких митних режимів, встановлених митним законодавством; особа, яка використовує, у тому числі при ввезенні товарів на митну територію України, податкову пільгу не за цільовим призначенням та/або всупереч умовам чи цілям її надання, а також будь-які інші особи, що використовують податкову пільгу, яку для них не призначено.

4) особа, що веде облік результатів діяльності за договором про спільну діяльність без утворення юридичної особи;

5) особа - управитель майна, яка веде окремий податковий облік з податку на додану вартість щодо господарських операцій, пов'язаних з використанням майна, що отримане в управління за договорами управління майном.

6) особа, що проводить операції з постачання конфіскованого майна, знахідок, скарбів, майна, визнаного безхазяйним, майна, за яким не звернувся власник до кінця строку зберігання, та майна, що за правом успадкування чи на інших законних підставах переходить у власність держави;

7) особа, що уповноважена вносити податок з об'єктів оподаткування, що виникають внаслідок поставки послуг підприємствами залізничного транспорту з їх основної діяльності, що перебувають у підпорядкуванні платника.

Вимоги щодо реєстрації осіб як платників податку.

У разі якщо загальна сума від здійснення операцій з постачання товарів/послуг, що підлягають оподаткуванню, у тому числі з використанням локальної або глобальної комп'ютерної мережі, нарахована (сплачена) такій особі протягом останніх 12 календарних місяців, сукупно перевищує 300000 гривень (без урахування податку на додану вартість), така особа зобов'язана зареєструватися як платник податку в органі державної податкової служби за своїм місцезнаходженням (місцем проживання), крім особи, яка є платником єдиного податку.

Якщо особи, не зареєстровані як платники податку, ввозять товари на митну територію України в обсягах, що підлягають оподаткуванню, такі особи сплачують податок під час митного оформлення товарів без реєстрації як платники такого податку.

Добровільна реєстрація платників податку може здійснюватись у випадках якщо:

❖ Якщо особа, яка провадить оподатковувані операції і не є платником податку у зв'язку з тим, що обсяги оподатковуваних операцій є меншими від встановленої суми, вважає за доцільне добровільно зареєструватися як платник податку.

Порядок реєстрації платників податку Для здійснення обов'язкової чи добровільної реєстрації особа має подати реєстраційну заяву до органу державної податкової служби за своїм місцезнаходженням.

У разі обов'язкової реєстрації реєстраційна заява подається не пізніше 10 числа календарного місяця, що настає за місяцем, в якому вперше досягнуто обсягу оподатковуваних операцій.

У разі добровільної реєстрації заява подається не пізніше ніж за 20 календарних днів до початку податкового періоду, з якого такі особи вважатимуться платниками податку та матимуть право на податковий кредит і виписку податкових накладних.

У разі переходу осіб із спрощеної системи оподаткування, що не передбачає сплати податку, на загальну систему оподаткування реєстраційна заява має бути подана не пізніше 10 січня цього календарного року.

Випадки при яких відбувається анулювання реєстрації платника податку.

Реєстрація діє до дати анулювання реєстрації платника податку, яка проводиться шляхом виключення з реєстру платників податку і відбувається у разі якщо будь-яка особа:

а) зареєстрована як платник податку протягом попередніх 12 місяців, подала заяву про анулювання реєстрації, якщо загальна вартість оподатковуваних товарів/послуг, що надаються такою особою, за останні 12 календарних місяців була меншою ніж 300 тис.грн., за умови сплати суми податкових зобов'язань;

б) зареєстрована як платник податку, прийняла рішення про припинення та затвердила ліквідаційний або передавальний баланс щодо своєї діяльності за умови сплати суми податкових зобов'язань із податку;

в) зареєстрована як платник податку, реєструється як платник єдиного податку, умова сплати якого не передбачає сплати податку на додану вартість;

г) зареєстрована як платник податку, протягом 12 послідовних податкових місяців не подає органу державної податкової служби декларації з податку на додану вартість та/або подає таку декларацію (податковий розрахунок), яка (який) свідчить про відсутність постачання/придбання товарів, здійснених з метою формування податкового зобов'язання чи податкового кредиту;

г) установчі документи якої, зареєстрованої як платник податку, визнані рішенням суду недійсними;

е) платник податку ліквідується за рішенням суду (фізична особа позбувається статусу суб'єкта господарювання) або особу звільнено від сплати податку чи її податкову реєстрацію анульовано (скасовано, визнано недійсною) за рішенням суду;

є) визнана померлою, недієздатною або безвісно відсутньою, обмежено її цивільну дієздатність;

ж) якщо в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб та фізичних осіб - підприємців наявний запис про відсутність юридичної особи або фізичної особи за її місцезнаходженням (місцем проживання) або запис про відсутність підтвердження відомостей про юридичну особу;

з) закінчився строк дії свідоцтва про реєстрацію особи як платника податку на додану вартість.

4.2. Визначення об'єкта оподаткування та дата виникнення податкових зобов'язань

Об'єктом оподаткування є операції платників податку з:

а) постачання товарів, місце постачання яких розташоване на митній території України;

б) постачання послуг, місце постачання яких розташоване на митній території України;

в) ввезення товарів (супутніх послуг) на митну територію України в митному режимі імпорту або реімпорту (далі - імпорт);

г) вивезення товарів (супутніх послуг) у митному режимі експорту або реекспорту (далі - експорт);

е) постачання послуг з міжнародних перевезень пасажирів і багажу та вантажів залізничним, автомобільним, морським і річковим та авіаційним транспортом.

Місце постачання товарів та послуг

Місцем постачання товарів є:

а) фактичне місцезнаходження товарів на момент їх постачання;

б) місце, де товари перебувають на час початку їх перевезення або пересилання, у разі якщо товари перевозяться або пересилаються продавцем, покупцем чи третьою особою;

в) місце, де провадиться складання, монтаж чи встановлення, у разі якщо товари складаються, монтуються або встановлюються (з випробуванням чи без нього) продавцем або від його імені.

Місцем постачання послуг є:

- місце фактичного постачання послуг, пов'язаних з рухомим майном;
- фактичне місцезнаходження нерухомого майна, у тому числі що будується, для тих послуг, які пов'язані з нерухомим майном;
- місце фактичного надання послуг у сфері культури, мистецтва, освіти, науки, спорту, розваг або інших подібних послуг, включаючи послуги організаторів діяльності в зазначених сферах та послуги, що надаються для влаштування платних виставок, конференцій, навчальних семінарів та інших подібних заходів.

Дата виникнення податкових зобов'язань.

Датою виникнення податкових зобов'язань з постачання товарів/послуг вважається дата, яка припадає на податковий період, протягом якого відбувається будь-яка з подій, що сталася раніше:

а) дата зарахування коштів від покупця/замовника на банківський рахунок платника податку як оплата товарів/послуг, що підлягають постачанню, а в разі постачання товарів/послуг за готівку - дата оприбуткування коштів у касі платника податку, а в разі відсутності такої - дата інкасації готівки у банківській установі, що обслуговує платника податку;

б) дата відвантаження товарів, а в разі експорту товарів - дата оформлення митної декларації, що засвідчує факт перетинання митного кордону України, оформлена відповідно до вимог митного законодавства, а

для послуг - дата оформлення документа, що засвідчує факт постачання послуг платником податку.

У разі постачання товарів або послуг з використанням торговельних автоматів або іншого подібного устаткування, що не передбачає наявності касового апарата, дата виймання з таких торговельних апаратів або подібного устаткування грошової виручки.

Датою виникнення податкових зобов'язань у разі постачання товарів/послуг з оплатою за рахунок бюджетних коштів є дата зарахування таких коштів на банківський рахунок платника податку або дата отримання відповідної компенсації у будь-якій іншій формі, включаючи зменшення заборгованості такого платника податку за його зобов'язаннями перед бюджетом.

Датою виникнення податкових зобов'язань у разі ввезення товарів на митну територію України є дата подання митної декларації для митного оформлення.

Датою виникнення податкових зобов'язань виконавця довгострокових договорів (контрактів) є дата фактичної передачі виконавцем результатів робіт за такими договорами (контрактами).

Порядок визначення бази оподаткування в разі постачання товарів/послуг

База оподаткування операцій з постачання товарів/послуг визначається виходячи з їх договірної (контрактної) вартості, але не нижче звичайних цін, з урахуванням загальнодержавних податків та зборів (крім податку на додану вартість та акцизного податку на спирт етиловий, що використовується виробниками - суб'єктами господарювання для виробництва лікарських засобів, у тому числі компонентів крові і вироблених з них препаратів, крім лікарських засобів у вигляді бальзамів та еліксирів і збору на обов'язкове державне пенсійне страхування на послуги стільникового рухомого зв'язку).

База оподаткування операцій з постачання товарів, ввезених на митну територію України, визначається виходячи з їх договірної (контрактної)

вартості, але не нижче митної вартості товарів, з якої були визначені податки і збори, що справляються під час їх митного оформлення, з урахуванням акцизного податку та ввізного мита, за винятком податку на додану вартість, що включаються в ціну товарів/послуг згідно із законом.

4.3. Ставки податку та операції, які підлягають оподаткуванню за основною і нульовою ставками

Ставки податку встановлюються від бази оподаткування в таких розмірах:

- а) 17 відсотків;
- б) 0 відсотків.

За податковими зобов'язаннями з податку на додану вартість, що виникли: з 1 січня 2011 року до 31 грудня 2013 року включно ставка податку становить 20 відсотків; з 1 січня 2014 року - 17 відсотків.

Операції, що підлягають оподаткуванню за основною ставкою

Операції, що є об'єктом оподаткування з податку на додану вартість, крім операцій, що не є об'єктом оподаткування, звільнених від оподаткування, та операцій, до яких застосовується нульова ставка, оподатковуються за ставкою 20%, а з 1 січня 2014 року за ставкою 17%. яка є основною.

Податок становить 17 відсотків бази оподаткування та додається до ціни товарів/послуг. До 2014 року – 20% і множенням на 1\6 вираховується з ціни товару

Операції, що підлягають оподаткуванню за нульовою ставкою

За нульовою ставкою оподатковуються операції з:

- ✓ експорту товарів (супутніх послуг), якщо їх експорт підтверджений митною декларацією: у митному режимі експорту, реекспорту, режимі безмитної торгівлі, режимі вільної митної зони;
- ✓ постачання товарів: а) для заправки або забезпечення морських суден, що: використовуються для навігаційної діяльності, перевезення

пасажирів або вантажів за плату, промислової, риболовецької або іншої господарської діяльності, що провадиться за межами територіальних вод України; використовуються для рятування або подання допомоги в нейтральних або територіальних водах інших країн. б) для заправки або забезпечення повітряних суден, що: виконують міжнародні рейси для навігаційної діяльності чи перевезення пасажирів або вантажів за плату; в) для заправки (дозаправки) та забезпечення космічних кораблів, космічних ракетних носіїв або супутників Землі; г) для заправки (дозаправки) або забезпечення наземного військового транспорту; г) постачання товарів/послуг підприємствами роздрібною торгівлі, які розташовані на території України в зонах митного.

✓ постачання таких послуг: а) міжнародні перевезення пасажирів і багажу та вантажів залізничним, автомобільним, морським і річковим та авіаційним транспортом. б) послуги, що передбачають роботи з рухомим майном, попередньо ввезеним на митну територію України для виконання таких робіт та вивезеним за межі митної території України платником, що виконував такі роботи. в) послуги з обслуговування повітряних суден, що виконують міжнародні рейси.

4.4. Операції, що звільнені та не є об'єктом оподаткування

Не є об'єктом оподаткування операції з:

✓ випуску (емісії), розміщення у будь-які форми управління та продажу (погашення, викупу) за кошти цінних паперів, що випущені в обіг (емітовані) суб'єктами підприємницької діяльності, Національним банком України, Міністерством фінансів України, органами місцевого самоврядування.

✓ передачі майна у схов (відповідальне зберігання), у концесію, а також у лізинг (оренду), крім передачі у фінансовий лізинг;

✓ надання послуг із страхування, співстрахування або перестрахування особами, які мають ліцензію на здійснення страхової діяльності відповідно до закону, а також пов'язаних з такою діяльністю послуг страхових (перестрахових) брокерів та страхових агентів;

✓ реорганізації (злиття, приєднання, поділу, виділення та перетворення) юридичних осіб.

✓ постачання позашкільним навчальним закладом вихованцям, учням і слухачам платних послуг у сфері позашкільної освіти;

✓ надання послуг з агентування і фрахтування морського торговельного флоту судновими агентами на користь нерезидентів, які надають послуги з міжнародних перевезень пасажирів, їхнього багажу, вантажів чи міжнародних відправлень;

Операції, звільнені від оподаткування

Звільняються від оподаткування операції з:

✓ постачання продуктів дитячого харчування та товарів дитячого асортименту для немовлят за переліком, затвердженим Кабінетом Міністрів України;

✓ постачання послуг із здобуття вищої, середньої, професійно-технічної та дошкільної освіти навчальними закладами, у тому числі навчання аспірантів і докторантів, навчальними закладами, що мають ліцензію на постачання таких послуг, а також послуг з виховання та навчання дітей у будинках культури, дитячих музичних, художніх, спортивних школах і клубах, школах мистецтв та послуг з проживання учнів або студентів у гуртожитках.

✓ постачання: а) технічних та інших засобів реабілітації (крім автомобілів), послуги з їх ремонту та доставки; б) комплектуючих і напівфабрикатів для виготовлення технічних та інших засобів реабілітації (крім автомобілів); в) легкових автомобілів для інвалідів уповноваженому органу виконавчої влади з їх оплатою за рахунок коштів державного чи

місцевих бюджетів та коштів фондів загальнообов'язкового державного страхування, а також операції з їх безоплатної передачі інвалідам;

- ✓ постачання послуг із доставки пенсій, страхових виплат та грошової допомоги населенню (незалежно від способу доставки) на всіх етапах доставки до кінцевого споживача;

- ✓ постачання послуг з охорони здоров'я закладами охорони здоров'я, що мають ліцензію на постачання таких послуг, а також постачання послуг реабілітаційними установами для інвалідів та дітей-інвалідів, що мають ліцензію на постачання таких послуг відповідно до законодавства

- ✓ постачання реабілітаційних послуг інвалідам, дітям-інвалідам, а також постачання путівок на санаторно-курортне лікування, оздоровлення та відпочинок на території України фізичних осіб віком до 18 років, інвалідів, дітей-інвалідів;

- ✓ постачання послуг з перевезення пасажирів міським пасажирським транспортом (крім таксі), тарифи на які регулюються в установленому законом порядку.

- ✓ постачання релігійними організаціями культових послуг та предметів культового призначення за переліком;

- ✓ постачання послуг з поховання та постачання ритуальних товарів державними та комунальними службами;

- ✓ надання благодійної допомоги, зокрема безоплатне постачання товарів/послуг благодійним організаціям, утвореним і зареєстрованим відповідно до законодавства.

- ✓ надання послуг з реєстрації актів громадянського стану державними органами, уповноваженими здійснювати таку;

- ✓ оплати вартості фундаментальних досліджень, науково-дослідних і дослідницько-конструкторських робіт особою, яка безпосередньо отримує такі кошти з рахунка Державного казначейства України;

- ✓ постачання (передплати) періодичних видань друкованих засобів масової інформації та книжок (крім видань еротичного характеру), учнівських

зошитів, підручників та навчальних посібників вітчизняного виробництва, словників українсько-іноземної або іноземно-української мови, доставки таких періодичних видань друкованих засобів масової інформації на митній території України.

✓ Звільняються від оподаткування операції з постачання послуг з перевезення (переміщення) пасажирів та вантажів транзитом через митну територію України, а також з постачання послуг, пов'язаних із таким перевезенням (переміщенням).

✓ Звільняються від оподаткування операції з постачання послуг, що надаються іноземним та вітчизняним суднам, які здійснюють міжнародні перевезення пасажирів, їхнього багажу і вантажів та оплачуються ними відповідно до законодавства України портовими зборами.

✓ Звільняються від оподаткування операції із ввезення на митну територію України майна як міжнародної технічної допомоги, яка надається відповідно до міжнародних договорів України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, а також як гуманітарної допомоги, наданої згідно з нормами Закону України "Про гуманітарну допомогу".

✓ Звільняються від оподаткування операції з постачання будівельно-монтажних робіт з будівництва доступного житла та житла, що будується за державні кошти.

4.5. Податковий кредит з податку на додану вартість

Право на віднесення сум податку до податкового кредиту виникає у разі здійснення операцій з:

а) придбання або виготовлення товарів (у тому числі в разі їх ввезення на митну територію України) та послуг;

б) придбання (будівництво, спорудження, створення) необоротних активів, у тому числі при їх ввезенні на митну територію України (у тому числі у зв'язку з придбанням та/або ввезенням таких активів як внесок до

статутного фонду та/або при передачі таких активів на баланс платника податку, уповноваженого вести облік результатів спільної діяльності);

в) отримання послуг, наданих нерезидентом на митній території України, та в разі отримання послуг, місцем постачання яких є митна територія України;

г) ввезення необоротних активів на митну територію України за договорами оперативного або фінансового лізингу.

Датою виникнення права платника податку на віднесення сум податку до податкового кредиту вважається дата тієї події, що відбулася раніше;

дата списання коштів з банківського рахунка платника податку на оплату товарів/послуг;

дата отримання платником податку товарів/послуг, що підтверджено податковою накладною.

Податковий кредит звітного періоду визначається виходячи з договірної (контрактної) вартості товарів/послуг, але не вище рівня звичайних цін, та складається з сум податків, нарахованих (сплачених) платником податку за встановленою ставкою,

У разі якщо платник податку не включив у відповідному звітному періоді до податкового кредиту суму податку на додану вартість на підставі отриманих податкових накладних, таке право зберігається за ним протягом 365 календарних днів з дати виписки податкової накладної.

Пропорційне віднесення сум податку до податкового кредиту

У разі якщо придбані та/або виготовлені товари/послуги частково використовуються в оподатковуваних операціях, а частково - ні, до сум податку, які платник має право віднести до податкового кредиту, включається та частка сплаченого (нарахованого) податку під час їх придбання або виготовлення, яка відповідає частці використання таких товарів/послуг в оподатковуваних операціях.

4.6. Порядок обчислення і сплати податку. Автоматичне бюджетне відшкодування

(перерахуванню) до Державного бюджету України або відшкодуванню з Державного бюджету України (бюджетному відшкодуванню), та строки проведення розрахунків

Сума податку, що підлягає сплаті (перерахуванню) до Державного бюджету України або бюджетному відшкодуванню, визначається як різниця між сумою податкового зобов'язання звітного (податкового) періоду та сумою податкового кредиту такого звітного (податкового) періоду. При позитивному значенні така сума підлягає сплаті (перерахуванню) до бюджету. При від'ємному значенні така сума враховується у зменшення суми податкового боргу з податку, що виник за попередні звітні (податкові) періоди, а в разі відсутності податкового боргу - зараховується до складу податкового кредиту наступного звітного (податкового) періоду.

Якщо в наступному податковому періоді сума має від'ємне значення, то:

а) бюджетному відшкодуванню підлягає частина такого від'ємного значення, яка дорівнює сумі податку, фактично сплаченій отримувачем товарів/послуг у попередніх податкових періодах постачальникам таких товарів/послуг або до Державного бюджету України, а в разі отримання від нерезидента послуг на митній території України - сумі податкового зобов'язання, включеного до податкової декларації за попередній період за отримані від нерезидента послуги отримувачем послуг;

б) залишок від'ємного значення попередніх податкових періодів після бюджетного відшкодування включається до складу сум, що відносяться до податкового кредиту наступного податкового періоду.

Не мають права на отримання бюджетного відшкодування особи, які:

були зареєстровані як платники цього податку менш ніж за 12 календарних місяців до місяця, за наслідками якого подається заява на бюджетне

відшкодування (крім нарахування податкового кредиту внаслідок придбання або спорудження (будівництва) основних фондів);

мали обсяги оподатковуваних операцій за останні 12 календарних місяців менші, ніж заявлена сума бюджетного відшкодування (крім нарахування податкового кредиту внаслідок придбання або спорудження (будівництва) основних фондів).

Джерелом сплати бюджетного відшкодування (у тому числі заборгованості бюджету) є доходи Державного бюджету України.

Автоматичне бюджетне відшкодування здійснюється за результатами камеральної перевірки, яка проводиться протягом 20 календарних днів, наступних за граничним терміном отримання податкової декларації.

Право на отримання автоматичного бюджетного відшкодування податку мають платники податку, які відповідають одночасно таким критеріям:

- ✓ не перебувають у судових процедурах банкрутства відповідно до Закону України "Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом";

- ✓ юридичні особи та фізичні особи - підприємці включені до Єдиного державного реєстру юридичних осіб та фізичних осіб - підприємців і до цього реєстру стосовно них не внесено записів;

- ✓ здійснюють операції, до яких застосовується нульова ставка (питома вага яких протягом попередніх дванадцяти послідовних звітних податкових періодів (місяців) сукупно становить не менше 40 відсотків загального обсягу поставок (для платників податку з квартальним звітним періодом - протягом попередніх чотирьох послідовних звітних періодів));

- ✓ загальна сума розбіжностей між податковим кредитом, сформованим платником податку за придбаними товарами/послугами та податковими зобов'язаннями його контрагентів, в частині постачання таких товарів/послуг, за даними податкових накладних, що виникла протягом трьох попередніх звітних періодів (кварталу), не перевищує 10 відсотків заявленої платником податків суми бюджетного відшкодування;

- ✓ у яких середня заробітна плата не менше ніж у два з половиною рази перевищує мінімальний встановлений законодавством рівень у кожному з останніх чотирьох звітних податкових періодів (кварталів);
- ✓ мають один з наступних критеріїв: а) або чисельність працівників, які перебувають у трудових відносинах з такими платниками податку, перевищує 20 осіб у кожному з останніх чотирьох звітних податкових періодів (кварталів); б) або має основні фонди для ведення задекларованої діяльності, залишкова балансова вартість яких на звітну дату за даними податкового обліку перевищує суму податку, заявлену до відшкодування за попередні 12 календарних місяців; в) або рівень визначення податкового зобов'язання з податку на прибуток до сплати до бюджету є вищим від середнього по галузі в кожному з останніх чотирьох звітних податкових періодів (кварталів);
- ✓ не мають податкового боргу.

4.7. Податкова накладна, її реквізити та особливості

Платник податку зобов'язаний надати покупцю (отримувачу) на його вимогу підписану уповноваженою платником особою та скріплену печаткою податкову накладну.

Реквізити податкової накладної: а) порядковий номер; б) дата виписування; в) повна або скорочена назва, зазначена у статутних документах юридичної особи або прізвище, ім'я та по батькові фізичної особи, зареєстрованої як платник податку на додану вартість, - продавець товарів/послуг; г) податковий номер платника податку (продавця та покупця); г) місцезнаходження юридичної особи - продавця або податкова адреса фізичної особи - продавця, зареєстрованої як платник податку; д) повна або скорочена назва, зазначена у статутних документах юридичної особи або прізвище, ім'я та по батькові фізичної особи, зареєстрованої як платник податку на додану вартість, - покупець (отримувача) товарів/послуг; е) опис (номенклатура) товарів/послуг та їх кількість, обсяг; є) ціна постачання без урахування податку; ж) ставка податку та відповідна сума

податку в цифровому значенні; з) загальна сума коштів, що підлягають сплаті з урахуванням податку; и) вид цивільно-правового договору; і) код товару згідно з УКТ ЗЕД (для підакцизних товарів та товарів, ввезених на митну територію України).

Податкова накладна виписується у двох примірниках у день виникнення податкових зобов'язань продавця. Оригінал видається покупцю, копія залишається у продавця товарів/послуг. Для операцій, що оподатковуються, і операцій, звільнених від оподаткування, складаються окремі податкові накладні.

Податкова накладна видається платником податку, який здійснює операції з постачання товарів/послуг, на вимогу покупця та є підставою для нарахування сум податку, що відносяться до податкового кредиту.

Реєстрація податкових накладних та/або розрахунків коригування до податкових накладних у Єдиному реєстрі податкових накладних здійснюється не пізніше двадцяти календарних днів, наступних за датою їх виписки.

Реєстрація податкових накладних платниками податку на додану вартість - продавцями в Єдиному реєстрі податкових накладних запроваджується для платників цього податку, у яких сума податку на додану вартість в одній податковій накладній становить: понад 100 тисяч гривень - з 1 липня 2011 року;

понад 10 тисяч гривень - з 1 січня 2012 року.

Податкова накладна, в якій сума податку на додану вартість не перевищує 10 тисяч гривень, не підлягає включенню до Єдиного реєстру податкових накладних.

Податкова накладна, виписана при здійсненні операцій з постачання підакцизних товарів та товарів, ввезених на митну територію України, з 1 січня 2012 року підлягає включенню до Єдиного реєстру податкових накладних не залежно від розміру податку на додану вартість в одній податковій накладній.

Підставою для нарахування сум податку, що відносяться до податкового кредиту без отримання податкової накладної, також є:

а) транспортний квиток, готельний рахунок або рахунок, який виставляється платнику податку за послуги зв'язку, інші послуги, вартість яких

визначається за показниками приладів обліку, що містять загальну суму платежу, суму податку та податковий номер продавця, крім тих, форма яких встановлена міжнародними стандартами;

б) касові чеки, які містять суму отриманих товарів/послуг, загальну суму нарахованого податку (з визначенням фіскального номера та податкового номера постачальника). При цьому з метою такого нарахування загальна сума отриманих товарів/послуг не може перевищувати 200 гривень за день (без урахування податку).

У разі ввезення товарів на митну територію України документом, що посвідчує право на віднесення сум податку до податкового кредиту, вважається митна декларація, яка підтверджує сплату податку.

4.8.Звітні (податкові) періоди з податку на додану вартість

Звітним (податковим) періодом є один календарний місяць, а в окремих випадках календарний квартал. з урахуванням таких особливостей:

а) якщо особа реєструється як платник податку з іншого дня, ніж перший день календарного місяця, першим звітним (податковим) періодом є період, який розпочинається від дня такої реєстрації та закінчується останнім днем першого повного календарного місяця;

б) якщо податкова реєстрація особи анулюється в інший день, ніж останній день календарного місяця, то останнім звітним (податковим) періодом є період, який розпочинається з першого дня такого місяця та закінчується днем такого анулювання.

На період з 1 квітня 2011 року до 1 січня 2016 року платники податку, які мають право на застосування нульової ставки податку на прибуток, можуть вибрати квартальний податковий період.

Порядок надання податкової декларації та строки розрахунків з бюджетом

Податкова декларація подається за базовий звітний (податковий) період, що дорівнює календарному місяцю, протягом 20 календарних днів, що настають за останнім календарним днем звітного (податкового) місяця.

Платник податку зобов'язаний самостійно сплатити суму податкового зобов'язання, зазначену у поданій ним податковій декларації, протягом 10 календарних днів, що настають за останнім днем відповідного граничного строку для подання податкової декларації.

Тести для перевірки знань

Оберіть одну правильну відповідь

1. Особа зобов'язана зареєструватись як платник податку на додану вартість якщо:

- а) загальна сума від здійснення операцій з постачання товарів/послуг, що підлягають оподаткуванню, нарахована (сплачена) протягом календарного року, сукупно перевищує 300000 гривень (без урахування податку на додану вартість);
- б) загальна сума від здійснення операцій з постачання товарів/послуг, що підлягають оподаткуванню, нарахована (сплачена) протягом останніх 12 календарних місяців, сукупно перевищує 300000 гривень (без урахування податку на додану вартість);
- в) загальна сума від здійснення операцій з постачання товарів/послуг, що підлягають оподаткуванню, нарахована (сплачена) протягом останніх 12 календарних місяців, сукупно перевищує 500000 гривень (без урахування податку на додану вартість);
- г) загальна сума від здійснення операцій з постачання товарів/послуг, що підлягають оподаткуванню, нарахована (сплачена) протягом календарного року, сукупно перевищує 500000 гривень (без урахування податку на додану вартість).

- 2. Розміри ставок податку на додану вартість, які передбачені Податковим кодексом та діють у 2013 році:**
- а) 20 %;
 - б) 17%;
 - в) 0%;
 - г) 16%.
- 3. Звітними періодами по податку на додану вартість є:**
- а) звітний рік;
 - б) звітне півріччя;
 - в) звітний місяць і звітний квартал;
 - г) звітний день.
- 4. Джерелом сплати бюджетного відшкодування (у тому числі заборгованості бюджету) є:**
- а) доходи Зведеного бюджету України;
 - б) доходи Державного бюджету України;
 - в) доходи місцевих бюджетів;
 - г) доходи Державного та місцевих бюджетів;
- 5. Датою виникнення права платника податку на віднесення сум податку до податкового кредиту(ПДВ) вважається дата тієї події, що відбулася раніше:**
- а) дата списання коштів з банківського рахунка платника податку на оплату товарів/послуг чи дата отримання платником податку товарів/послуг, що підтверджено податковою накладною;
 - б) дата зарахування коштів від покупця/замовника на банківський рахунок платника податку як оплата товарів/послуг, що підлягають постачанню;
 - в) дата відвантаження товарів;
 - г) дата підписання відповідних документів.
- 6. У разі обов'язкової реєстрації платником податку на додану вартість реєстраційна заява подається:**

- а) не пізніше 15 числа календарного місяця, що настає за місяцем, в якому вперше досягнуто обсягу оподатковуваних операцій;
- б) не пізніше 20 числа календарного місяця, що настає за місяцем, в якому вперше досягнуто обсягу оподатковуваних операцій;
- в) не пізніше 10 числа календарного місяця, що настає за місяцем, в якому вперше досягнуто обсягу оподатковуваних операцій;
- г) через 40 днів після закінчення календарного місяця в якому вперше досягнуто обсягу оподатковуваних операцій.

7. У разі переходу осіб із спрощеної системи оподаткування, що не передбачає сплати податку на додану вартість, на загальну систему оподаткування реєстраційна заява має бути подана не пізніше:

- а) 5 січня цього календарного року;
- б) 10 січня цього календарного року;
- в) 15 січня цього календарного року;
- г) 20 січня цього календарного року.

8. Датою виникнення податкових зобов'язань по податку на додану вартість у разі ввезення товарів на митну територію України є дата:

- а) зарахування коштів від покупця/замовника на банківський рахунок платника податку як оплата товарів/послуг;
- б) подання митної декларації для митного оформлення;
- в) оприбуткування коштів у касі платника податку;
- г) фактичної передачі товарів за договорами.

9. Не мають права на отримання бюджетного відшкодування особи, які:

- а) були зареєстровані як платники цього податку менш ніж за 12 календарних місяців до місяця, за наслідками якого подається заява на бюджетне відшкодування;
- б) були зареєстровані як платники цього податку менш ніж за 6 календарних місяців до місяця, за наслідками якого подається заява на бюджетне відшкодування;

- в) мали менший обсяг оподатковуваних операцій за останній місяць, ніж заявлена сума бюджетного відшкодування;
- г) мали обсяги оподатковуваних операцій за останні 6 календарних місяців менші, ніж заявлена сума бюджетного відшкодування.

10. Автоматичне бюджетне відшкодування здійснюється за результатами камеральної перевірки, яка проводиться протягом:

- а) 10 календарних днів, наступних за граничним терміном отримання податкової декларації;
- б) 15 календарних днів, наступних за граничним терміном отримання податкової декларації;
- в) 20 календарних днів, наступних за граничним терміном отримання податкової декларації;
- г) 30 календарних днів, наступних за граничним терміном отримання податкової декларації.

Питання для самоконтролю

1. Особи що є платниками податку на додану вартість.
2. Назвіть випадки в яких особа зобов'язана зареєструватись платником податку на додану вартість.
3. В яких випадках відбувається анулювання реєстрації платника ПДВ?
4. Перелічіть операції, які є об'єктом оподаткування з ПДВ.
5. Розясніть, що мається на увазі у Податковому кодексі України під місцем постачання товарів та послуг.
6. Дайте визначення «податкове зобов'язання» та «податковий кредит».
7. Назвіть ставки податку на додану вартість, які передбачені Податковим кодексом України.
8. Перелічіть операції, які підлягають оподаткуванню за «0» ставкою.
9. Назвіть операції які не є об'єктом оподаткування з ПДВ.
10. Дайте характеристику автоматичному бюджетному відшкодуванню.

ТЕМА 5. АКЦИЗНИЙ ПОДАТОК

5.1.Платники податку і їх реєстрація

Платниками податку є:

- ✓ Особа, яка виробляє підакцизні товари (продукцію) на митній території України, у тому числі з давальницької сировини.
- ✓ Особа - суб'єкт господарювання, яка ввозить підакцизні товари (продукцію) на митну територію України.
- ✓ Фізична особа - резидент або нерезидент, яка ввозить підакцизні товари (продукцію) на митну територію України в обсягах, що підлягають оподаткуванню, відповідно до митного законодавства.
- ✓ Особа, яка реалізує конфісковані підакцизні товари (продукцію), підакцизні товари (продукцію), визнані безхазяйними, підакцизні товари (продукцію), за якими не звернувся власник до кінця строку зберігання, та підакцизні товари (продукцію), що за правом успадкування чи на інших законних підставах переходять у власність держави.
- ✓ Особа, яка реалізує або передає у володіння, користування чи розпорядження підакцизні товари (продукцію), що були ввезені на митну територію України із звільненням від оподаткування до закінчення строку.
- ✓ Особа, на яку покладається дотримання вимог митних режимів, що передбачають звільнення від оподаткування, у разі порушення таких вимог.
- ✓ Особа, на яку покладається виконання умов щодо цільового використання підакцизних товарів (продукції), на які встановлено ставку податку 0 гривень за 1 літр 100-відсоткового спирту, 0 євро за 1000 кг нафтопродуктів у разі порушення таких умов.
- ✓ Особа, на яку при здійсненні операцій з підакцизними товарами (продукцією), які не підлягають оподаткуванню або звільняються від оподаткування, покладається виконання умов щодо цільового використання підакцизних товарів (продукції) в разі порушення таких умов.

Замовники, за дорученням яких виробляються підакцизні товари (продукція) з давальницької сировини, сплачують податок виробнику.

Реєстрація осіб як платників податку.

Реєстрація в органах державної податкової служби як платника податку суб'єкта господарювання, що здійснює діяльність з виробництва підакцизних товарів (продукції) та/або імпорту алкогольних напоїв та тютюнових виробів, яка підлягає ліцензуванню, здійснюється на підставі відомостей щодо видачі такому суб'єкту відповідної ліцензії.

Органи ліцензування, що уповноважені видавати ліцензії на зазначені види діяльності, зобов'язані надати органу державної податкової служби за місцезнаходженням юридичних осіб, місцем проживання фізичних осіб - підприємців інформацію про видані, переоформлені, призупинені або анульовані ліцензії у п'ятиденний строк з дня здійснення таких дій.

5.2. Об'єкти оподаткування

Об'єктами оподаткування є операції з:

- ✓ реалізації вироблених в Україні підакцизних товарів (продукції);
- ✓ реалізації (передачі) підакцизних товарів (продукції) з метою власного споживання, промислової переробки, здійснення внесків до статутного капіталу, а також своїм працівникам;
- ✓ ввезення підакцизних товарів (продукції) на митну територію України;
- ✓ реалізації конфіскованих підакцизних товарів (продукції), підакцизних товарів (продукції), визнаних безхазяйними, підакцизних товарів (продукції), за якими не звернувся власник до кінця строку зберігання, та підакцизних товарів (продукції), що за правом успадкування чи на інших законних підставах переходять у власність держави;

✓ реалізації або передачі у володіння, користування чи розпорядження підакцизних товарів (продукції), що були ввезені на митну територію України із звільненням від оподаткування до закінчення строку,

✓ обсяги та вартість втрачених підакцизних товарів (продукції), що перевищують встановлені норми втрат.

Операції з підакцизними товарами, які не підлягають оподаткуванню:

- вивезення (експорту) підакцизних товарів (продукції) платником податку за межі митної території України.

- ввезення на митну територію України раніше експортованих підакцизних товарів (продукції), у яких виявлено недоліки, що перешкоджають реалізації цих товарів на митній території країни імпортера, для їх повернення експортеру.

Операції з підакцизними товарами, які звільняються від оподаткування:

- реалізації легкових автомобілів для інвалідів, у тому числі дітей-інвалідів, оплата вартості яких здійснюється за рахунок коштів державного або місцевих бюджетів, коштів фондів загальнообов'язкового державного страхування, а також легкових автомобілів спеціального призначення, оплата вартості яких здійснюється за рахунок коштів державного та місцевих бюджетів;

- ввезення підакцизних товарів (продукції) на митну територію України, призначених для офіційного (службового) користування дипломатичними представництвами іноземних держав.

- безоплатної передачі для знищення підакцизних товарів (продукції), конфіскованих за рішенням суду та таких, що перейшли у власність держави внаслідок відмови власника, якщо вони не підлягають реалізації;

- ввезення на митну територію України підакцизних товарів (продукції), що використовуються як сировина для виробництва підакцизних

товарів (продукції), за умови пред'явлення органу державної митної служби ліцензії на право виробництва (крім виробництва нафтопродуктів);

- ввезення фізичними особами на митну територію України підакцизних товарів (продукції) в обсягах, що не перевищують норм безмитного ввезення, встановлених Митним кодексом;
- реалізації безпосередньо вітчизняними виробниками алкогольних напоїв і тютюнових виробів магазинам безмитної торгівлі.

5.3. База оподаткування

У разі обчислення податку із застосуванням адвалорних ставок базою оподаткування є:

- ✓ вартість реалізованого товару (продукції), виробленого на митній території України, за встановленими виробником максимальними роздрібними цінами без податку на додану вартість та з урахуванням акцизного податку;
- ✓ вартість товарів (продукції), що ввозяться на митну територію України, за встановленими імпортером максимальними роздрібними цінами на товари (продукцію), які він імпортує, без податку на додану вартість та з урахуванням акцизного податку.

У разі обчислення податку із застосуванням специфічних ставок з вироблених на митній території України або ввезених на митну територію України підакцизних товарів (продукції) базою оподаткування є їх величина, визначена в одиницях виміру ваги, об'єму, кількості товару (продукції), об'єму циліндрів двигуна автомобіля або в інших натуральних показниках.

У разі обчислення податку із застосуванням одночасно адвалорних та специфічних ставок податку базою оподаткування є база, визначена відповідно до особливостей застосування адвалорних та специфічних ставок.

Отже, при реалізації товарів на внутрішній території України акцизний податок визначається за такими формулами. Якщо для товарів встановлено ставку акцизного податку в грошовому еквіваленті до фізичної одиниці

вимірювання товару, то сума акцизного податку обчислюється за формулою:

1) при застосуванні ставки акцизного податку в гривнях:

$$A = C \times K,$$

де: А – сума акцизного податку;

С – ставка акцизного податку;

К – кількість товару, визначена у фізичних одиницях вимірювання.

2) при застосуванні ставки акцизного податку в євро:

$$A = C \times \text{€} \times K,$$

де: А – сума акцизного податку;

С – ставка акцизного податку;

К – кількість товару, визначена у фізичних одиницях вимірювання;

€ – курс гривні до євро станом на перший день відповідного кварталу.

Сума акцизного податку, якщо ставка встановлена одночасно у відсотках до обороту з реалізації та у твердих сумах з одиниці реалізованого товару (продукції), обчислюється шляхом додавання сум акцизного податку, обчисленими за такими ставками за кожним видом товару за кожною максимальною роздрібною ціною окремо, за формулою:

$$a = a_1 + a_2,$$

де: a_1 – сума акцизного податку, обчислена за ставками у відсотках до обороту з реалізації, a_2 – сума акцизного податку, обчислена за ставками у твердих сумах з одиниці реалізованого товару (продукції).

Після визначення сум акцизного податку за кожним видом товару, на який встановлено максимальну роздрібну ціну, визначається сума податкового зобов'язання, обчислена одночасно за ставками у відсотках до обороту з реалізації та за ставками у твердих сумах з одиниці реалізованого товару (продукції) за формулою:

$$A = \sum a,$$

де: А – сума податкового зобов'язання, а – сума акцизного податку, обчислена за кожною максимальною роздрібною ціною за кожним видом товару.

Подальший механізм передбачає розрахунок акцизного податку за

мінімальним акцизним податковим зобов'язанням. Лише після цього заповняється декларація, в якій вказується або зобов'язання, розраховане виходячи зі застосування одночасно адвалерної і специфічної ставок, або мінімальне акцизне зобов'язання якщо воно більше.

Сума акцизного податку, якщо ставка встановлена у відсотках до обороту з ціни реалізації, обчислюється у такому порядку.

Спочатку визначається оподаткований оборот за цінами реалізації, без урахування податку на додану вартість, за кожною ціною реалізації за кожним видом товару (продукції) окремо за формулою

$$o = (c - p) \times k,$$

де: o – оподаткований оборот, c – ціна реалізації, p – сума податку на додану вартість у ціні реалізації, k – кількість реалізованого товару (продукції).

Після визначення оборотів обчислюється сума акцизного податку за кожним видом товарів за формулою

$$a = c \times o,$$

де: a – сума акцизного податку за ставками у відсотках до обороту з ціни реалізації, c – ставка акцизного податку у відсотках до обороту з ціни реалізації, o – оподаткований оборот за кожним видом товару (продукції).

Підакцизні товари та ставки податку

До підакцизних товарів належать:

- спирт етиловий та інші спиртові дистиляти, алкогольні напої, пиво;
- тютюнові вироби, тютюн та промислові замінники тютюну;
- нафтопродукти, скраплений газ;
- автомобілі легкові, кузови до них, причепа та напівпричепа, мотоцикли.

Ставки акцизного податку:

адвалорні,

специфічні,

адвалорні та специфічні одночасно;

5.4.Дата виникнення податкових зобов'язань

Датою виникнення податкових зобов'язань щодо підакцизних товарів (продукції), вироблених на митній території України, є дата їх реалізації особою, яка їх виробляє, незалежно від цілей і напрямів подальшого використання таких товарів (продукції).

Датою виникнення податкового зобов'язання щодо зіпсованого, знищеного, втраченого підакцизного товару (продукції) є дата складання відповідного акта.

Податкове зобов'язання щодо втраченого підакцизного товару (продукції) не виникає, якщо:

а) платник податку документально зафіксував ці втрати та надав контролюючим органам необхідні докази того, що відповідний підакцизний товар (продукцію) утрачено внаслідок аварії, пожежі, повені чи інших форс-мажорних обставин і його використання на митній території України є неможливим;

б) підакцизний товар (продукцію) утрачено внаслідок випаровування в процесі виробництва, обробки, переробки, зберігання чи транспортування такого товару (продукції) чи з іншої причини, пов'язаної з природним результатом. Ця вимога застосовується у разі втрати підакцизних товарів (продукції) у межах нормативів втрат, які затверджуються центральним органом виконавчої влади, уповноваженим Кабінетом Міністрів України.

Датою виникнення податкових зобов'язань у разі ввезення підакцизних товарів (продукції) на митну територію України є дата подання митному органу митної декларації для митного оформлення або дата нарахування такого податкового зобов'язання митним органом у визначених законодавством випадках.

Особливості обчислення податку з тютюнових виробів

Обчислення сум податку з тютюнових виробів здійснюється одночасно за адвалорними та специфічними ставками.

5.5.Порядок і строки сплати податку й подання декларації з акцизного податку

Строки сплати податку з підакцизних товарів, вироблених на митній території України. Суми податку перераховуються до бюджету виробниками підакцизних товарів (продукції) протягом 10 календарних днів, що настають за останнім днем відповідного граничного строку, для подання податкової декларації за місячний податковий період. Суми податку з алкогольних напоїв, для виробництва яких використовується спирт етиловий неденатурований, сплачуються при придбанні марок акцизного податку.

Податок із ввезених на митну територію України підакцизних товарів (продукції) сплачується платниками податку до або в день подання митної декларації.

У разі ввезення маркованої підакцизної продукції на митну територію України податок сплачується під час придбання марок акцизного податку з доплатою (у разі потреби) на день подання митної декларації.

Складення та подання декларації з акцизного податку

Базовий податковий період для сплати податку відповідає календарному місяцю.

Платник податку з підакцизних товарів (продукції), вироблених на митній території України, та імпортер алкогольних напоїв та тютюнових виробів подає щомісяця не пізніше 20 числа наступного періоду органу державної податкової служби за місцем реєстрації декларацію акцизного податку.

5.6. Марки акцизного податку: виготовлення, зберігання, продаж, маркування

У разі виробництва на митній території України алкогольних напоїв і тютюнових виробів чи ввезення таких товарів на митну територію України

платники податку зобов'язані забезпечити їх маркування марками встановленого зразка у такий спосіб, щоб марка акцизного податку розривалася під час відкупорювання (розкривання) товару, її наявність на пляшці (упаковці) алкогольного напою та пачці (упаковці) тютюнового виробу є підтвердженням сплати податку та легальності ввезення товарів.

Марки акцизного податку для вироблених в Україні алкогольних напоїв і тютюнових виробів відрізняються від марок для ввезених на митну територію України алкогольних напоїв і тютюнових виробів дизайном та кольором.

Маркуванню підлягають усі алкогольні напої з вмістом спирту етилового понад 8,5 відсотка об'ємних одиниць.

Кожна марка акцизного податку на алкогольні напої повинна мати окремий номер та позначення про суму сплаченого акцизного податку за одиницю маркованої продукції, місяць і рік випуску марки. Кожна марка акцизного податку на тютюнові вироби повинна мати окремий номер та позначення про квартал і рік випуску марки.

Вважаються такими, що немарковані:

- алкогольні напої та тютюнові вироби з підробленими марками акцизного податку;
- алкогольні напої та тютюнові вироби, марковані з відхиленням від вимог положення, затвердженого Кабінетом Міністрів України, відповідно до якого здійснюються виготовлення, зберігання, продаж марок акцизного податку та маркування алкогольних напоїв і тютюнових виробів, та/або марками, що не видавалися безпосередньо виробнику або імпортеру зазначеної продукції;
- алкогольні напої з марками акцизного податку, на яких зазначення суми акцизного податку, сплаченого за одиницю маркованої продукції, не відповідає сумі, визначеній з урахуванням чинних на дату розливу продукції ставок акцизного податку, міцності продукції та місткості тари.

Не підлягають маркуванню:

- алкогольні напої і тютюнові вироби, які постачаються для реалізації магазинам безмитної торгівлі безпосередньо вітчизняними виробниками такої продукції за прямими договорами, укладеними між вітчизняними виробниками алкогольних напоїв і тютюнових виробів і власниками магазинів безмитної торгівлі;

- алкогольні напої і тютюнові вироби, які ввозяться в Україну і розміщуються у митному режимі магазину безмитної торгівлі;

- еталонні (моніторингові) чи тестові зразки тютюнових виробів, які не призначені для продажу в роздріб і ввозяться на митну територію України акредитованими державними випробувальними лабораторіями та/або суб'єктами господарювання, які мають ліцензії на право виробництва відповідної продукції, для проведення досліджень чи випробувань (калібрування лабораторного обладнання, проведення дегустацій, вивчення фізико-хімічних показників, дизайну).

Продаж марок акцизного податку вітчизняним виробникам алкогольних напоїв і тютюнових виробів провадиться на підставі:

- довідок про сплату суми податку, яка розрахована за ставками на готову продукцію (для алкогольних напоїв, для виробництва яких використовується спирт етиловий неденатурований);

- заявки-розрахунку кількості марок акцизного податку (далі - заявка-розрахунок);

- звіту про використання марок, придбаних у попередньому місяці, за затвердженою центральним органом податкової служби формою у двох примірниках, один з яких залишається у продавця марок, другий (з відміткою продавця) - у виробника;

- платіжного документа на перерахування плати за марки з відміткою банку про дату виконання платіжного доручення.

Кількість марок акцизного податку, яку можуть отримати виробники алкогольних напоїв, для виробництва яких використовується спирт етиловий неденатурований, визначається відповідно до сплаченої суми податку.

Виробники тютюнових виробів та алкогольних напоїв, для виробництва яких не використовується спирт етиловий неденатурований, визначають потребу в марках акцизного податку з урахуванням планових щомісячних обсягів реалізації продукції.

Тести для перевірки знань

Оберіть одну правильну відповідь

- 1. Маркуванню підлягають усі алкогольні напої з вмістом спирту етилового:**
 - а) понад 8,5 відсотка об'ємних одиниць;
 - б) понад 1,5 відсотка об'ємних одиниць;
 - в) понад 4,5 відсотка об'ємних одиниць;
 - г) понад 9,5 відсотка об'ємних одиниць;
- 2. Суми податку з алкогольних напоїв, для виробництва яких використовується спирт етиловий неденатурований, сплачуються:**
 - а) протягом 10 календарних днів, що настають за останнім днем відповідного граничного строку;
 - б) при придбанні марок акцизного податку;
 - в) протягом 20 календарних днів, що настають за останнім днем відповідного граничного строку;
 - г) в день подання митної декларації;
- 3. Податок із ввезених на митну територію України підакцизних товарів (продукції) сплачується платниками податку:**
 - а) протягом 10 календарних днів, що настають за останнім днем відповідного граничного строку;
 - б) при придбанні марок акцизного податку;
 - в) протягом 20 календарних днів, що настають за останнім днем відповідного граничного строку;
 - г) до або в день подання митної декларації.

- 4. Базовий податковий період для сплати акцизного податку відповідає:**
- а) календарному року;
 - б) календарному півріччю;
 - в) календарному кварталу;
 - г) календарному місяцю.
- 5. Платник податку з підакцизних товарів (продукції), вироблених на митній території України, та імпортер алкогольних напоїв та тютюнових виробів подає декларацію акцизного податку:**
- а) щомісяця не пізніше 20 числа наступного періоду органу державної податкової служби за місцем реєстрації;
 - б) щокварталу не пізніше 20 числа наступного періоду органу державної податкової служби за місцем реєстрації;
 - в) щомісяця не пізніше 10 числа наступного періоду органу державної податкової служби за місцем реєстрації;
 - г) щокварталу не пізніше 10 числа наступного періоду органу державної податкової служби за місцем реєстрації.
- 6. Кожна марка акцизного податку на тютюнові вироби повинна мати:**
- а) окремий номер;
 - б) позначення про суму сплаченого акцизного податку за одиницю маркованої продукції;
 - в) окремий номер і позначення про квартал та рік випуску марки;
 - г) позначення про місяць і рік випуску марки.
- 7. Підакцизні товари вважаються такими, що немарковані, якщо це:**
- а) алкогольні напої і тютюнові вироби, що ввозяться в Україну і розміщуються у митному режимі магазину безмитної торгівлі;
 - б) алкогольні напої з підробленими марками акцизного податку;
 - в) еталонні (моніторингові) чи тестові зразки тютюнових виробів, які не призначені для продажу в роздріб і ввозяться на митну територію України акредитованими державними випробувальними лабораторіями;

г) алкогольні напої та тютюнові вироби, з підробленими марками акцизного податку або марковані з відхиленням від вимог, а також ті на яких зазначення суми акцизного податку, сплаченого за одиницю маркованої продукції, не відповідає сумі, визначеній з урахуванням чинних на дату розливу продукції ставок акцизного податку, міцності продукції та місткості тари.

8. Ставки акцизного податку бувають:

- а) адвалерні, специфічні, змішані;
- б) специфічні, змішані;
- в) прогресивні, регресивні, змішані;
- г) регресивні.

9. У разі обчислення акцизного податку із застосуванням специфічних ставок базою оподаткування є:

- а) вартість реалізованого товару (продукції), виробленого на митній території України, за встановленими виробником максимальними роздрібними цінами без податку на додану вартість та з урахуванням акцизного податку;
- б) вартість товарів (продукції), що ввозяться на митну територію України, за встановленими імпортером максимальними роздрібними цінами на товари (продукцію), які він імпортує, без податку на додану вартість та з урахуванням акцизного податку;
- в) величина ввезених на митну територію України підакцизних товарів, визначена в одиницях виміру ваги, об'єму, кількості товару (продукції), об'єму циліндрів двигуна автомобіля або в інших натуральних показниках;
- г) вартість реалізованого товару (продукції), виробленого на митній території України, за встановленими виробником максимальними роздрібними цінами.

56. Операції з підакцизними товарами, які не підлягають оподаткуванню:

- а) вивезення (експорту) підакцизних товарів (продукції) платником податку за межі митної території України;

- б) реалізації безпосередньо вітчизняними виробниками алкогольних напоїв і тютюнових виробів магазинам безмитної торгівлі;
- в) ввезення фізичними особами на митну територію України підакцизних товарів (продукції) в обсягах, що не перевищують норм безмитного ввезення, встановлених законом;
- г) ввезення підакцизних товарів (продукції) на митну територію України, призначених для офіційного (службового) користування дипломатичними представництвами іноземних держав.

Питання для самоконтролю

1. Вкажіть яким законодавчим актом встановлюються правові засади оподаткування акцизним податком.
2. Назвіть групи товарів є підакцизними у відповідності до законодавства України?
3. Роз'ясніть що є об'єктом оподаткування з акцизного податку.
4. Дайте визначення податкового агента.
5. Що таке марка акцизного податку?
6. Який податковий період характерний для акцизного податку?
7. Які є строки сплати акцизного податку?
8. Вкажіть операції що не підлягають оподаткуванню за акцизним податком.
9. Назвіть товари які не підлягають маркуванню.
10. Перелічіть види ставок акцизного податку.

ТЕМА 6: МИТО ТА ЙОГО ВИДИ

6.1. Види і ставки мита

Мито, що стягується митницею, являє собою податок на товари та інші предмети, які переміщуються через митний кордон України.

Види і ставки мита

В Україні застосовуються такі види мита:

- 1) ввізне мито;
- 2) вивізне мито;
- 3) сезонне мито;
- 4) особливі види мита: спеціальне, антидемпінгове, компенсаційне.

Забороняється застосовувати інші види мита, крім тих, що встановлені цим Кодексом.

Ввізне мито

Ввізне мито нараховується на товари та інші предмети при їх ввезенні на митну територію України.

Ввізне мито на товари, митне оформлення яких здійснюється в порядку, встановленому для підприємств, нараховується за ставками, встановленими Митним тарифом України.

Ввізне мито є диференційованим щодо товарів, що походять з держав, які спільно з Україною входять до митних союзів або утворюють з нею зони вільної торгівлі. У разі встановлення будь-якого спеціального преференційного митного режиму згідно з міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, застосовуються преференційні ставки ввізного мита, встановлені Митним тарифом України.

До товарів, що походять з України або з держав - членів Світової організації торгівлі, або з держав, з якими Україна уклала двосторонні або регіональні угоди щодо режиму найбільшого сприяння, застосовуються

пільгові ставки ввізного мита, встановлені Митним тарифом України, якщо інше не встановлено законом.

До решти товарів застосовуються повні ставки ввізного мита, встановлені Митним тарифом України.

Ввізне мито на товари, митне оформлення яких здійснюється в порядку, встановленому для громадян, нараховується відповідно до Митного кодексу.

Вивізне мито

Вивізне мито встановлюється законом на українські товари, що вивозяться за межі митної території України.

Сезонне мито

На окремі товари законом може встановлюватися сезонне мито на строк не менше 60 та не більше 120 послідовних календарних днів з дня встановлення сезонного мита.

В Україні застосовуються такі види ставок мита:

- 1) адвалорна - у відсотках до встановленої бази оподаткування;
- 2) специфічна - у грошовому розмірі на одиницю бази оподаткування;
- 3) комбінована, що складається з адвалорної та специфічної ставок мита.

Ставки мита, крім сезонного та особливих видів мита, встановлюються виключно законами України з питань оподаткування.

Вивізне мито нараховується за ставками, встановленими законом.

Сезонне мито нараховується за ставками, встановленими Законом України "Про державне регулювання імпорту сільськогосподарської продукції".

Особливі види мита нараховуються за ставками, встановленими рішеннями Міжвідомчої комісії з міжнародної торгівлі про застосування антидемпінгових, компенсаційних або спеціальних заходів, відповідно до законів України "Про захист національного товаровиробника від демпінгового імпорту", "Про захист національного товаровиробника від субсидованого імпорту", "Про застосування спеціальних заходів щодо імпорту в Україну".

6.2. Особливі види мита

З метою захисту економічних інтересів України, українських виробників та у випадках, передбачених законами України, у разі ввезення на митну територію України і вивезення за межі цієї території товарів незалежно від інших видів мита можуть застосовуватися особливі види мита: спеціальне мито; антидемпінгове мито; компенсаційне мито.

Спеціальне мито встановлюється:

1) як засіб захисту національного товаровиробника, у разі якщо товари ввозяться на митну територію України в обсягах та/або за таких умов, що їх ввезення заподіює або створює загрозу заподіяння значної шкоди національному товаровиробнику;

2) як заходи у відповідь на дискримінаційні та/або недружні дії інших держав, митних союзів та економічних угруповань, які обмежують реалізацію законних прав та інтересів суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності України.

Антидемпінгове мито

Антидемпінгове мито встановлюється відповідно до Закону України "Про захист національного товаровиробника від демпінгового імпорту" у разі ввезення на митну територію України товарів, які є об'єктом демпінгу, що заподіює шкоду або створює загрозу заподіяння шкоди національному товаровиробнику.

Компенсаційне мито

Компенсаційне мито встановлюється відповідно до Закону України "Про захист національного товаровиробника від субсидованого імпорту" у разі ввезення на митну територію України товарів, які є об'єктом субсидованого імпорту, що заподіює шкоду або створює загрозу заподіяння шкоди національному товаровиробнику.

6.3. Платники, об'єкт, база оподаткування митом

Платниками мита є:

- 1) особа, яка ввозить товари на митну територію України чи вивозить товари з митної території України у порядку та на умовах, встановлених Митним кодексом;
- 2) особа, на адресу якої надходять товари, що переміщуються (пересилаються) у міжнародних поштових або експрес-відправленнях, не супроводжуваному багажі, вантажних відправленнях;
- 3) особа, на яку покладається обов'язок дотримання вимог митних режимів, які передбачають звільнення від оподаткування митом, у разі порушення таких вимог;
- 4) особа, яка використовує товари, митне оформлення яких було здійснено з умовним звільненням від оподаткування, не за цільовим призначенням та/або всупереч умовам чи цілям такого звільнення згідно з Митним кодексом, іншими законами України, а також будь-які інші особи, які безпідставно використовують звільнення від оподаткування митом (податкову пільгу);
- 5) особа, яка реалізує або передає у володіння, користування чи розпорядження товари, що були випущені у вільний обіг на митній території України із звільненням від оподаткування митними платежами, до закінчення строку, визначеного законом;
- 6) особа, яка реалізує товари, транспортні засоби відповідно умов Митного кодексу.

Об'єкти оподаткування митом

Об'єктами оподаткування митом є:

- 1) товари, митна вартість яких перевищує еквівалент 100 євро, що ввозяться на митну територію України або вивозяться за межі митної території України підприємствами, крім окремих випадків;

2) товари, що ввозяться (пересилаються) на митну територію України в обсягах, які підлягають оподаткуванню митними платежами відповідно до Митного та Податкового кодексів України;

3) товари, транспортні засоби, що реалізуються відповідно Митного кодексу

Базою оподаткування митом товарів, що переміщуються через митний кордон України, є:

1) для товарів, на які законом встановлено адвалорні ставки мита, - митна вартість товарів;

2) для товарів, на які законом встановлено специфічні ставки мита, - кількість таких товарів у встановлених законом одиницях виміру.

Для товарів, на які законом встановлено комбіновані ставки мита, база оподаткування визначається відповідно до пунктів 1 і 2 цієї частини.

Датою виникнення податкових зобов'язань із сплати мита у разі ввезення товарів на митну територію України чи вивезення товарів з митної території України є дата подання митному органу митної декларації для митного оформлення або дата нарахування такого податкового зобов'язання митним органом у випадках, визначених Митним Кодексом та законами України.

6.4. Звільнення від оподаткування митом

Звільнення від оподаткування митом (податкові пільги)

1. У випадках, встановлених Митним кодексом та іншими законами з питань оподаткування, при ввезенні на митну територію України або вивезенні за її межі від оподаткування митом звільняються:

1) транспортні засоби комерційного призначення, що здійснюють регулярні міжнародні перевезення товарів та/або пасажирів, а також предмети матеріально-технічного постачання і спорядження, паливо, продовольство та інше майно, необхідні для їх нормальної експлуатації на час

перебування в дорозі, в пунктах проміжної зупинки, або придбані за кордоном у зв'язку з ліквідацією наслідків аварії (поломки) даних транспортних засобів;

2) предмети матеріально-технічного постачання та спорядження, паливо, сировина для промислової переробки, продовольство та інше майно, що вивозяться за межі митної території України для забезпечення виробничої діяльності українських та орендованих (зафрахтованих) українськими підприємствами і організаціями суден, які ведуть морський промисел, а також продукція їх промислу, що ввозиться на митну територію України;

3) валюта України, іноземна валюта, цінні папери та банківські метали;

4) товари, право власності на які набувається державою у випадках, передбачених Митним кодексом та іншими законами України;

5) товари, що ввозяться в Україну або вивозяться з України для офіційного і особистого користування особами, які відповідно до міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, і законів України користуються правом ввезення в Україну та вивезення з України таких товарів зі звільненням від сплати мита;

6) товари, що ввозяться на митну територію України в рамках міжнародної технічної допомоги відповідно до міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України;

7) товари, що походять з іншої території, за які було сплачено мито при первісному ввезенні на митну територію України, тимчасово, у тому числі з метою ремонту, вивозилися за її межі та знову ввозяться на митну територію України;

8) товари, що походять з митної території України, за які було сплачено мито при первісному вивезенні за межі цієї території, тимчасово ввозилися на цю територію та знову вивозяться за її межі;

9) документи та видання, які надсилаються в рамках міжнародного обміну до освітніх, наукових або культурних закладів, у тому числі бібліотек. Перелік цих закладів визначається Кабінетом Міністрів України;

10) на період виконання робіт щодо підготовки до зняття і зняття енергоблоків Чорнобильської АЕС з експлуатації та перетворення об'єкта "Укриття" на екологічно безпечну систему - товари (сировина, матеріали, устаткування та обладнання), що надходять в Україну в рамках міжнародної технічної допомоги, яка надається на безоплатній та безповоротній основі для подальшої експлуатації, підготовки до зняття і зняття енергоблоків Чорнобильської АЕС з експлуатації, перетворення об'єкта "Укриття" на екологічно безпечну систему та забезпечення соціального захисту персоналу Чорнобильської АЕС;

11) товари, включаючи продукцію, обладнання, устаткування, транспортні засоби та інші речі майнового характеру, призначені для виконання угоди про розподіл продукції, а також продукція, видобута у виключній (морській) економічній зоні України, що ввозяться на митну територію України при виконанні угоди про розподіл продукції, а також товари (крім майна та матеріальних цінностей, вартість яких була відшкодована інвестору компенсаційною продукцією і які перейшли у власність держави) та видобута продукція, що вивозяться інвестором з України відповідно до Закону України "Про угоди про розподіл продукції" та угоди про розподіл продукції;

12) архівні документи, придбані з метою внесення їх до Національного архівного фонду;

13) фармацевтична продукція, сполуки, що використовуються для її виготовлення, які не виробляються в Україні та класифікуються за товарними групами 28, 29, 30 УКТ ЗЕД, перелік яких затверджується Кабінетом Міністрів України;

14) устаткування, яке працює на відновлюваних джерелах енергії, енергозберігаюче обладнання і матеріали, засоби вимірювання, контролю та управління витратами паливно-енергетичних ресурсів, обладнання та матеріали для виробництва альтернативних видів палива або для виробництва енергії з відновлюваних джерел енергії за умови, що ці товари

застосовуються платником податків для власного виробництва та якщо ідентичні товари з аналогічними якісними показниками не виробляються в Україні. Перелік таких товарів із зазначенням кодів УКТ ЗЕД встановлюється Кабінетом Міністрів України;

15) техніка, устаткування, майно і матеріали, що ввозяться на митну територію України та вивозяться за межі цієї території, призначені для власного використання розвідувальними органами України;

16) матеріали, устаткування та комплектуючі, що використовуються для виробництва:

а) устаткування, що працює на відновлюваних джерелах енергії;

б) матеріалів, сировини, устаткування та комплектуючих, що будуть використовуватися у виробництві альтернативних видів палива або виробництві енергії з відновлюваних джерел енергії;

в) енергозберігаючого обладнання і матеріалів, виробів, експлуатація яких забезпечує економію та раціональне використання паливно-енергетичних ресурсів;

г) засобів вимірювання, контролю та управління витратами паливно-енергетичних ресурсів;

г) матеріалів, сировини та устаткування, що будуть використовуватися у нанотехнологічних виробництвах або працювати з використанням нанотехнологій.

Зазначені у цьому пункті товари звільняються від оподаткування за умови, що вони застосовуються платником податків для власного виробництва та якщо ідентичні товари з аналогічними якісними показниками не виробляються в Україні. Перелік таких товарів із зазначенням кодів згідно з УКТ ЗЕД встановлюється Кабінетом Міністрів України;

17) технічні та транспортні засоби, у тому числі самохідні сільськогосподарські машини, що працюють на біопаливі та класифікуються за кодами згідно з УКТ ЗЕД, визначеними статтею 7 Закону

України "Про альтернативні види палива", якщо такі товари не виробляються в Україні. Порядок ввезення зазначених технічних та транспортних засобів, у тому числі самохідних сільськогосподарських машин, визначається Кабінетом Міністрів України;

18) з 1 січня 2013 року товари та/або предмети, оплачені за рахунок грантів (субгрантів), наданих відповідно до програм Глобального фонду для боротьби із СНІДом, туберкульозом та малярією в Україні, що виконуються відповідно до закону.

У разі порушення вимог щодо цільового використання зазначених товарів та/або предметів платник податку зобов'язаний сплатити ввізне мито та пеню у порядку і розмірах, визначених Митним кодексом;

Забороняється звільняти окремих юридичних та фізичних осіб від сплати мита і переносити для них строки його сплати.

Звільнення від оподаткування митом залежно від обраного митного режиму

За умови дотримання вимог та обмежень, встановлених Митним кодексом, звільняються від оподаткування:

- 1) ввізним митом - товари, поміщені у митні режими реімпорту та відмови на користь держави;
- 2) вивізним митом - товари, поміщені у митний режим реекспорту.

Тести для перевірки знань

Оберіть одну правильну відповідь

1. Вивізне мито нараховується на товари та інші предмети:

- а) при їх ввезенні та вивезенні за межі митної території України;
- б) при їх вивезенні за межі митної території України;
- в) при їх транспортуванні транзитом через митну територію України;
- г) при ввезенні та транспортуванні транзитом.

2. Сезонне мито встановлюється на окремі товари та інші предмети на строк:

- а) не більше трьох місяців з моменту їх встановлення;
- б) не більше чотирьох місяців з моменту їх встановлення;
- в) не більше шести місяців з моменту їх встановлення;
- г) не більше року з моменту їх встановлення;

2. Адвалерне мито, це мито яке:

- а) нараховується у встановленому грошовому розмірі на одиницю товарів та інших предметів, які обкладаються митом;
- б) нараховується у відсотках до митної вартості товарів та інших предметів, які обкладаються митом;
- в) нараховується у відсотках до договірної вартості товарів та інших предметів, які обкладаються митом; нараховується у встановленому грошовому розмірі до договірної вартості товарів та інших предметів, які обкладаються митом.

3. Спеціальне мито застосовується:

- а) у разі вивезення за межі митної території України товарів за ціною, істотно нижчою за ціни інших експортерів подібних або безпосередньо конкуруючих товарів на момент цього вивезення, якщо таке вивезення заподіює шкоду;
- б) як запобіжний засіб щодо учасників зовнішньоекономічної діяльності, які порушують національні інтереси у сфері зовнішньоекономічної діяльності.
- в) у разі вивезення за межі митної території України товарів, для виробництва, переробки, продажу, транспортування, експорту або споживання яких безпосередньо або опосередковано надавалася субсидія, якщо таке вивезення заподіює шкоду;
- г) у разі транзиту товарів через територію країни.

4. Від сплати мита звільняються:

- а) фармацевтична продукція, сполуки, що використовуються для її виготовлення, які не виробляються в Україні;
- б) фармацевтична продукція, сполуки, що використовуються для її виготовлення та обладнання;
- в) архівні документи, придбані з метою їх внесення до особистих та Національних бібліотек;
- г) нафтопродукти та алкоголь.

Питання для самоконтролю

1. Назвіть види мита які застосовуються в Україні.
2. Дайте визначення «ввізного», «вивізного» та «сезонного мита».
3. Перелічіть види мита які знаєте Ви.
4. Поясніть цілі застосування спеціального мита.
5. Охарактеризуйте компенсаційне мито.
6. Вкажіть які операції звільняються від сплати мита.

ТЕМА 7. ПОДАТОК НА ПРИБУТОК

7.1.Платники податку на прибуток і об'єкт оподаткування

Платниками податку на прибуток з числа резидентів є:

- суб'єкти господарювання - юридичні особи, які провадять господарську діяльність як на території України, так і за її межами;
- управління залізниці, яке отримує прибуток від основної діяльності залізничного транспорту;
- підприємства залізничного транспорту та їх структурні підрозділи, які отримують прибуток від неосновної діяльності залізничного транспорту;
- неприбуткові установи та організації у разі отримання прибутку від неосновної діяльності та/або доходів, що підлягають оподаткуванню.

Платниками податку з числа нерезидентів є:

- юридичні особи, що створені в будь-якій організаційно-правовій формі, та отримують доходи з джерелом походження з України, за винятком установ та організацій, що мають дипломатичні привілеї або імунітет згідно з міжнародними договорами України;
- постійні представництва нерезидентів, які отримують доходи із джерелом походження з України або виконують агентські (представницькі) та інші функції стосовно таких нерезидентів чи їх засновників.

Об'єкт оподаткування

Об'єктом оподаткування з податку на прибуток є: прибуток із джерелом походження з України та за її межами, який визначається шляхом зменшення суми доходів звітного періоду, на собівартість реалізованих товарів, виконаних робіт, наданих послуг та суму інших витрат звітного податкового періоду.

7.2. Порядок визначення доходів з податку на прибуток та їх склад

Доходи, що враховуються при обчисленні об'єкта оподаткування, включаються до доходів звітного періоду і складаються з:

- доходу від операційної діяльності;
- інших доходів, за винятком сум, що відображаються у складі доходів платника повторно та доходів, що не враховуються для визначення об'єкта оподаткування.

Дохід від операційної діяльності визнається в розмірі договірної (контрактної) вартості, але не менше ніж сума компенсації, отримана в будь-якій формі, в тому числі при зменшенні зобов'язань, та включає:

- ✓ дохід від реалізації товарів, виконаних робіт, наданих послуг, у тому числі винагороди комісіонера (повіреного, агента тощо);
- ✓ дохід банківських установ, до якого включаються: процентні доходи за кредитно-депозитними операціями (в тому числі за кореспондентськими рахунками) та цінними паперами, придбаними банком; комісійні доходи; прибуток від операцій з торгівлі цінними паперами; прибуток від операцій з купівлі/продажу іноземної валюти та банківських металів; позитивне значення курсових різниць; надлишкові суми страхового резерву, що підлягають включенню до доходу; дохід, пов'язаний з реалізацією заставленого майна; інші доходи, прямо пов'язані зі здійсненням банківських операцій та наданням банківських послуг.

Інші доходи включають:

- ✓ доходи у вигляді дивідендів, отриманих від нерезидентів, процентів, роялті, від володіння борговими вимогами;
- ✓ доходи від операцій оренди/лізингу;
- ✓ суми штрафів та/або неустойки чи пені, фактично отримані за рішенням сторін договору або відповідних державних органів, суду;
- ✓ вартість товарів, робіт, послуг, безоплатно отриманих платником податку у звітному періоді, визначена на рівні не нижче звичайної ціни, суми

безповоротної фінансової допомоги, отриманої платником податку у звітному податковому періоді, безнадійної кредиторської заборгованості;

- ✓ суми невикористаної частини коштів, що повертаються з страхових резервів;

- ✓ суми заборгованості, що підлягають включенню до доходів;

- ✓ фактично отримані суми державного мита, попередньо сплаченого позивачем, що повертаються на його користь за рішенням суду;

- ✓ суми акцизного податку, сплаченого/нарахованого покупцями/покупцям підакцизних товарів (за їх рахунок) на користь платника такого акцизного податку, уповноваженого Податковим кодексом вносити його до бюджету, та рентної плати, а також суми збору у вигляді цільової надбавки до діючого тарифу на електричну, теплову енергію та природний газ;

- ✓ суми дотацій, субсидій, капітальних інвестицій із фондів загальнообов'язкового державного соціального страхування або бюджетів, отримані платником податку;

- ✓ доходи, не враховані при обчисленні доходу періодів, що передують звітному, та виявлені у звітному податковому періоді;

- ✓ дохід від реалізації необоротних матеріальних активів, майнових комплексів, оборотних активів;

- ✓ інші доходи платника податку за звітний податковий період.

7.3. Доходи, що не враховуються для визначення об'єкта оподаткування

Для визначення об'єкта оподаткування не враховуються доходи:

- ✓ сума попередньої оплати та авансів, отримана в рахунок оплати товарів, виконаних робіт, наданих послуг;

- ✓ суми податку на додану вартість, отримані/нараховані платником податку на додану вартість, нарахованого на вартість продажу товарів,

виконаних робіт, наданих послуг, за винятком випадків, коли підприємство-продавець не є платником податку на додану вартість;

- ✓ суми коштів або вартість майна, що надходять платнику податку у вигляді прямих інвестицій або реінвестицій у корпоративні права, емітовані таким платником податку, в тому числі грошові або майнові внески згідно з договорами про спільну діяльність на території України без створення юридичної особи;

- ✓ суми коштів або вартість майна, отримані платником податку як компенсація (відшкодування) за примусове відчуження державою іншого майна платника податку;

- ✓ суми коштів або вартість майна, отримані платником податку за рішенням суду або в результаті задоволення претензій у порядку, встановленому законом, як компенсація прямих витрат або збитків, понесених таким платником податку в результаті порушення його прав та інтересів, що охороняються законом, а також суми відшкодування немайнової шкоди за рішенням Європейського суду, якщо вони не були віднесені таким платником податку до складу витрат або відшкодовані за рахунок коштів страхових резервів;

- ✓ суми коштів у частині надміру сплачених податків та зборів, що повертаються або мають бути повернені платнику податку з бюджетів, якщо такі суми не були включені до складу витрат;

- ✓ суми доходів органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, отримані від надання державних послуг (видача дозволів (ліцензій), сертифікатів, посвідчень, реєстрація, інші послуги, обов'язковість придбання яких передбачена законодавством), у разі зарахування таких доходів до відповідного бюджету;

- ✓ суми коштів у вигляді внесків, які: надходять до платників податку, що здійснюють недержавне пенсійне забезпечення, від вкладників пенсійних фондів, вкладників пенсійних депозитних рахунків та осіб, які уклали договори страхування; надходять та накопичуються за пенсійними

вкладами, рахунками учасників фондів банківського управління; надходять до неприбуткових установ і організацій;

- ✓ суми коштів спільного інвестування;
- ✓ суми отриманого платником податку емісійного доходу;
- ✓ номінальна вартість взятих на облік, але неоплачених (непогашених) цінних паперів, які засвідчують відносини позики, а також платіжних документів, емітованих (виданих) боржником на користь (на ім'я) платника податку як забезпечення або підтвердження заборгованості такого боржника перед зазначеним платником податку;
- ✓ дивіденди, отримані платником податку від інших платників податку;
- ✓ кошти або майно, що надходять у вигляді міжнародної технічної допомоги, яка надається відповідно до чинних міжнародних договорів;
- ✓ вартість основних засобів, безоплатно отриманих платником податку з метою здійснення їх експлуатації ;
- ✓ кошти або майно, що надаються у вигляді допомоги громадським організаціям інвалідів, спілкам громадських організацій інвалідів та підприємствам і організаціям;
- ✓ кошти або вартість майна, що надходять комісіонеру (повіреному, агенту тощо) в межах договорів комісії, доручення, консигнації та інших аналогічних цивільно-правових договорів;
- ✓ основна сума отриманих кредитів, позик та інших доходів, які не враховуються для визначення об'єкта оподаткування.

7.4. Порядок визнання доходів з податку на прибуток

Дохід від реалізації товарів визнається за датою переходу покупцеві права власності на такий товар. Дохід від надання послуг та виконання робіт визнається за датою складення акта або іншого документа, який підтверджує виконання робіт або надання послуг.

У разі якщо платник податку виробляє товари, виконує роботи, надає послуги з довготривалим (більше одного року) технологічним циклом виробництва та якщо договорами, укладеними на виробництво таких товарів, виконання робіт, надання послуг, не передбачено поетапного їх здавання, доходи нараховуються платником податку самостійно відповідно до ступеня завершеності виробництва (операції з надання послуг), який визначається за питомою вагою витрат, здійснених у звітному податковому періоді, у загальній очікуваній сумі таких витрат та/або за питомою вагою обсягу послуг, наданих у звітному податковому періоді, у загальному обсязі послуг, які мають бути надані.

Датою отримання доходів, які враховуються для визначення об'єкта оподаткування, є звітний період, у якому такі доходи визнаються, незалежно від фактичного надходження коштів (метод нарахувань).

У разі продажу товарів за договором комісії (агентським договором) платником податку - комітентом датою отримання доходу від такого продажу вважається дата продажу товарів, що належать комітенту, яка зазначена у звіті комісіонера (агента).

У разі здійснення торгівлі товарами або послугами з використанням автоматів із продажу товарів (послуг) чи іншого подібного обладнання, що не передбачає наявності реєстратора розрахункових операцій, контрольованого уповноваженою на це фізичною особою, датою отримання доходу вважається дата вилучення з таких автоматів або подібного обладнання грошової виручки.

У разі якщо торгівля товарами, виконання робіт, надання послуг здійснюються з використанням кредитних або дебетових карток, дорожніх, комерційних, іменних або інших чеків, датою отримання доходу вважається дата оформлення відповідного рахунка (розрахункового документа).

Суми безповоротної фінансової допомоги та безоплатно отримані товари (роботи, послуги) вважаються доходами на дату фактичного отримання платником податку товарів (робіт, послуг) або за датою надходження коштів на банківський рахунок чи в касу платника податку.

Датою отримання доходів у вигляді орендних/лізингових платежів за майно, що передано платником податку в оренду/лізинг, ліцензійних платежів за користування об'єктами інтелектуальної власності є дата нарахування таких доходів, яка встановлена відповідно до умов укладених договорів.

Датою отримання доходів від продажу іноземної валюти є дата переходу права власності на іноземну валюту.

Суми штрафів та/або неустойки чи пені, отримані за рішенням сторін договору або відповідних державних органів, суду, включаються до складу доходів платника податку за датою їх фактичного надходження.

Датою отримання інших доходів є дата їх виникнення згідно з положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку.

7.5. Склад витрат з податку на прибуток і порядок їх визнання

Витрати, що враховуються при обчисленні об'єкта оподаткування, складаються із:

- витрат операційної діяльності.
- інших витрат.
- Крім сум витрат, що відображені у складі витрат платника податку повторно та витрат, які не враховуються при визначенні оподатковуваного прибутку.

Витрати операційної діяльності включають:

- ✓ собівартість реалізованих товарів, виконаних робіт, наданих послуг та інші витрати;
- ✓ витрати банківських установ, до яких відносяться: процентні витрати за кредитно-депозитними операціями; комісійні витрати; від'ємний результат (збиток) від операцій з купівлі/продажу іноземної валюти та банківських металів; від'ємне значення курсових різниць від переоцінки активів та зобов'язань у зв'язку зі зміною офіційного курсу національної валюти до іноземної валюти; суми страхових резервів; суми коштів (зборів),

внесені до Фонду гарантування вкладів фізичних осіб; витрати з придбання права вимоги на виконання зобов'язань у грошовій формі за поставлені товари чи надані послуги (факторинг); витрати, пов'язані з реалізацією заставленого майна; інші витрати, прямо пов'язані зі здійсненням банківських операцій та наданням банківських послуг; інші витрати.

Витрати, які враховуються для визначення об'єкта оподаткування, визнаються на підставі первинних документів, що підтверджують здійснення платником податку витрат.

Витрати, що формують собівартість реалізованих товарів, виконаних робіт, наданих послуг, визнаються витратами того звітного періоду, в якому визнано доходи від реалізації таких товарів, виконаних робіт, наданих послуг.

Інші витрати визнаються витратами того звітного періоду, в якому вони були здійснені, згідно з правилами ведення бухгалтерського обліку, з урахуванням наступного:

- датою здійснення витрат, нарахованих платником податку у вигляді сум податків та зборів, вважається останній день звітного податкового періоду, за який проводиться нарахування податкового зобов'язання з податку та збору;

- датою збільшення витрат платника податку від здійснення кредитно-депозитних операцій, у тому числі субординованого боргу, є дата визнання процентів (комісійних та інших платежів, пов'язаних зі створенням або придбанням кредитів, вкладів (депозитів), визначена згідно з правилами бухгалтерського обліку.

- витрати, понесені платником податку, у вигляді благодійних чи інших внесків та/або вартості товарів (робіт, послуг) до неприбуткових організацій, які враховуються для визначення об'єкта оподаткування платника податку, включаються до складу витрат за датою фактичного перерахування таких внесків та/або вартості товарів (робіт, послуг).

Собівартість придбаних та реалізованих товарів формується відповідно до ціни їх придбання з урахуванням ввізного мита і витрат на доставку та доведення до стану, придатного для продажу.

Фактична вартість остаточно забракованої продукції не включається до складу витрат платника податку, крім втрат від браку, які складаються з вартості остаточно забракованої з технологічних причин продукції (виробів, вузлів, напівфабрикатів) та витрат на виправлення такого технічно неминучого браку, в разі реалізації такої продукції.

Собівартість виготовлених та реалізованих товарів, виконаних робіт, наданих послуг складається з витрат, прямо пов'язаних з виробництвом таких товарів, виконанням робіт, наданням послуг, а саме:

- 1) прямих матеріальних витрат;
- 2) прямих витрат на оплату праці;
- 3) амортизації виробничих основних засобів та нематеріальних активів, безпосередньо пов'язаних з виробництвом товарів, виконанням робіт, наданням послуг;
- 4) загальновиробничі витрати, які відносяться на собівартість виготовлених та реалізованих товарів, виконаних робіт, наданих послуг відповідно до положень (стандартів) бухгалтерського обліку;
- 5) вартості придбаних послуг, прямо пов'язаних з виробництвом товарів, виконанням робіт, наданням послуг;
- 6) інших прямих витрат, у тому числі витрат з придбання електричної енергії;

До складу прямих матеріальних витрат(1) включається вартість сировини та основних матеріалів, що утворюють основу виготовленого товару, виконаної роботи, наданої послуги, придбаних напівфабрикатів та комплектувальних виробів, допоміжних та інших матеріалів, які можуть бути безпосередньо віднесені до конкретного об'єкта витрат. Прямі матеріальні витрати зменшуються на вартість зворотних відходів, отриманих у процесі

виробництва, які оцінюються у порядку, визначеному в положеннях (стандартах) бухгалтерського обліку;

До складу прямих витрат на оплату праці (2) включаються заробітна плата та інші виплати робітникам, зайнятим у виробництві товарів (виконанні робіт, наданні послуг), які можуть бути безпосередньо віднесені до конкретного об'єкта витрат;

До складу загальновиробничих витрат включаються(4): а) витрати на управління виробництвом (оплата праці працівників апарату управління цехами, дільницями тощо; внески на соціальні заходи; медичне страхування; витрати на оплату службових відряджень персоналу цехів, дільниць тощо); б) амортизація основних засобів загальновиробничого (цехового, дільничного, лінійного) призначення; в) амортизація нематеріальних активів загальновиробничого (цехового, дільничного, лінійного) призначення; г) витрати на утримання, експлуатацію та ремонт, страхування, оперативну оренду основних засобів, інших необоротних активів загальновиробничого призначення; г) витрати на вдосконалення технології та організації виробництва; д) витрати на опалення, освітлення, водопостачання, водовідведення та інші послуги з утримання виробничих приміщень; е) витрати на обслуговування виробничого процесу; є) витрати на охорону праці, техніку безпеки, понесені відповідно до законодавства; ж) суми витрат, пов'язаних із підтвердженням відповідності продукції, систем якості, систем управління якістю, систем екологічного управління, персоналу; и) інші загальновиробничі витрати.

До складу інших прямих витрат(6) включаються всі інші виробничі витрати, які можуть бути безпосередньо віднесені на конкретний об'єкт витрат, у тому числі внески на соціальні заходи, плата за оренду земельних і майнових паїв.

До складу інших витрат включаються:

❖ адміністративні витрати, спрямовані на обслуговування та управління підприємством:

а) загальні корпоративні витрати, в тому числі організаційні витрати, витрати на проведення річних та інших зборів органів управління, представницькі витрати;

б) витрати на службові відрядження й утримання апарату управління підприємством (у тому числі витрати на оплату праці адміністративного апарату) та іншого загальногосподарського персоналу;

в) витрати на утримання основних засобів, інших необоротних матеріальних активів загальногосподарського використання ;

г) винагороди за консультаційні, інформаційні, аудиторські та інші послуги, що отримує платник податку для забезпечення господарської діяльності;

г) витрати на оплату послуг зв'язку (пошта, телеграф, телефон, телекс, телефакс, стільниковий зв'язок та інші подібні витрати);

д) амортизація нематеріальних активів загальногосподарського використання;

е) витрати на врегулювання спорів у судах;

є) плата за розрахунково-касове обслуговування та інші послуги банків;

ж) інші витрати загальногосподарського призначення;

❖ витрати на збут, які включають витрати, пов'язані з реалізацією товарів, виконанням робіт, наданням послуг:

а) витрати на пакувальні матеріали для затарювання товарів на складах готової продукції;

б) витрати на ремонт тари;

в) оплата праці та комісійні винагороди продавцям, торговим агентам та працівникам підрозділів, що забезпечують збут;

г) витрати на рекламу та дослідження ринку (маркетинг), на передпродажну підготовку товарів;

г) витрати на відрядження працівників, зайнятих збутом;

д) витрати на утримання основних засобів, інших необоротних матеріальних активів, пов'язаних зі збутом товарів, виконанням робіт,

наданням послуг (оперативна оренда, страхування, амортизація, ремонт, опалення, освітлення, охорона);

е) витрати на транспортування, перевалку і страхування товарів, транспортно-експедиційні та інші послуги, пов'язані з транспортуванням продукції (товарів) відповідно до умов договору (базису) поставки;

є) витрати на гарантійний ремонт і гарантійне обслуговування;

ж) витрати на транспортування готової продукції (товарів) між складами підрозділів підприємства;

з) інші витрати, пов'язані зі збутом товарів, виконанням робіт, наданням послуг;

❖ інші операційні витрати, що включають, зокрема:

а) витрати за операціями в іноземній валюті, втрати від курсової різниці;

б) амортизацію наданих в оперативну оренду необоротних активів;

в) інші витрати операційної діяльності, пов'язані з господарською діяльністю.

❖ фінансові витрати, до яких належать витрати на нарахування процентів (за користування кредитами та позиками, за випущеними облігаціями та фінансовою орендою) та інші витрати підприємства в межах норм, пов'язані із запозиченнями;

❖ інші витрати звичайної діяльності (крім фінансових витрат), не пов'язані безпосередньо з виробництвом та/або реалізацією товарів, виконанням робіт, наданням послуг, зокрема:

а) суми коштів або вартість товарів, виконаних робіт, наданих послуг, добровільно перераховані (передані) протягом звітного року до Державного бюджету України або бюджетів місцевого самоврядування, до неприбуткових організацій, в розмірі, що не перевищує чотирьох відсотків оподаткованого прибутку попереднього звітного року;

б) суми коштів, перераховані роботодавцями первинним профспілковим організаціям на культурно-масову, фізкультурну та оздоровчу роботу,

передбачені колективними в межах чотирьох відсотків оподатковуваного прибутку за попередній звітний рік.

в) суми коштів, перераховані підприємствами всеукраїнських об'єднань осіб, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, на яких працює за основним місцем роботи не менш як 75 відсотків таких осіб, цим об'єднанням для ведення благодійної діяльності, але не більше 10 відсотків оподатковуваного прибутку попереднього звітного року;

д) суми коштів або вартість майна, добровільно перераховані/передані для цільового використання з метою охорони культурної спадщини установам науки, освіти, культури, заповідникам, музеям, музеям-заповідникам у розмірі, що не перевищує 10 відсотків оподатковуваного прибутку за попередній звітний рік;

е) суми коштів або вартість майна, добровільно перераховані/передані на користь резидентів для цільового використання з метою виробництва національних фільмів (у тому числі анімаційних) та аудіовізуальних творів, але не більше 10 відсотків оподатковуваного прибутку за попередній податковий рік;

є) витрати платника податку, пов'язані з утриманням та експлуатацією фондів природоохоронного призначення (крім витрат, що підлягають амортизації або відшкодуванню), які перебувають у його власності;

ж) витрати на придбання ліцензій та інших спеціальних дозволів.

Суми витрат, не віднесені до складу витрат минулих звітних податкових періодів .

До складу інших витрат, у тому числі включаються:

- сума коштів або вартість майна, добровільно перераховані (передані) організаціям роботодавців та їх об'єднанням, у вигляді вступних, членських та цільових внесків, але не більше 0,2 відсотка фонду оплати праці платника податку в розрахунку за звітний податковий рік;

- суми коштів у розмірі, що дорівнює щорічному зменшенню банком на 0,5 відсотка від суми основного непогашеного боргу протягом

наступних п'яти років, що сліднують за трирічним строком повного та своєчасного виконання позичальником реструктуризованих зобов'язань за кредитним договором.

7.6. Витрати, що не враховуються при визначенні оподатковуваного прибутку

Не включаються до складу витрат:

- ✓ витрати, не пов'язані з провадженням господарської діяльності, а саме витрати на: організацію та проведення прийомів, презентацій, свят, розваг та відпочинку, придбання та розповсюдження подарунків (крім платників податку, основною діяльністю яких є організація прийомів, презентацій і свят за замовленням та за рахунок інших осіб та ін..).

- ✓ суми попередньої (авансової) оплати товарів, робіт, послуг;
- ✓ витрати на погашення основної суми отриманих позик, кредитів;
- ✓ витрати на придбання, виготовлення, будівництво, реконструкцію, модернізацію та інше поліпшення основних засобів та витрати, пов'язані з видобутком корисних копалин, а також з придбанням (виготовленням) нематеріальних активів, які підлягають амортизації;

- ✓ суми податку на прибуток, податку на додану вартість, включеного до ціни товару (роботи, послуги), що придбаваються платником податку для виробничого або невиробничого використання, податків на доходи фізичних осіб, які відраховуються із сум виплат таких доходів;

- ✓ дивіденди;
- ✓ витрати, не підтверджені відповідними розрахунковими, платіжними та іншими первинними документами;

- ✓ сума збору за провадження деяких видів підприємницької діяльності, яка враховується у зменшення податкового зобов'язання платника податку;

✓ суми штрафів та/або неустойки чи пені за рішенням сторін договору або за рішенням відповідних державних органів, суду, які підлягають сплаті платником податку;

✓ витрати, понесені у зв'язку із придбанням товарів (робіт, послуг) та інших матеріальних і нематеріальних активів у фізичної особи - підприємця, що сплачує єдиний податок (крім витрат, понесених у зв'язку із придбанням робіт, послуг у фізичної особи - платника єдиного податку, яка здійснює діяльність у сфері інформатизації);

Для платників податку, які не зареєстровані як платники податку на додану вартість, до складу витрат входять суми податків на додану вартість, сплачених у складі ціни придбання товарів, робіт, послуг, вартість яких належить до витрат такого платника податку.

7.7. Особливості визнання витрат подвійного призначення з податку на прибуток

При визначенні об'єкта оподаткування враховуються такі витрати подвійного призначення:

➤ витрати платника податку на забезпечення найманих працівників спеціальним одягом, взуттям, спеціальним (форменим) одягом, мийними та знешкоджувальними засобами, засобами індивідуального захисту, що необхідні для виконання професійних обов'язків, а також продуктами спеціального харчування за переліком, що встановлюється Кабінетом Міністрів України.

➤ витрати (крім тих, що підлягають амортизації), пов'язані з науково-технічним забезпеченням господарської діяльності, на винахідництво і раціоналізацію господарських процесів, проведення дослідно-експериментальних та конструкторських робіт, виготовлення та дослідження моделей і зразків, пов'язаних з основною діяльністю платника податку, витрати з нарахування роялті та придбання нематеріальних активів (крім тих,

що підлягають амортизації) для їх використання в господарській діяльності платника податку.

- витрати платника податку на професійну підготовку, перепідготовку та підвищення кваліфікації працівників робітничих професій;

- будь-які витрати на гарантійний ремонт (обслуговування) або гарантійні заміни товарів, проданих платником податку, вартість яких не компенсується за рахунок покупців таких товарів, у розмірі, що відповідає рівню гарантійних замін, прийнятих/оприлюднених платником податку.

- витрати платника податку на проведення реклами;

- будь-які витрати із страхування ризиків загибелі врожаю, транспортування продукції платника податку; цивільної відповідальності, пов'язаної з експлуатацією транспортних засобів, що перебувають у складі основних засобів платника податку; будь-які витрати із страхування ризиків, пов'язаних із виробництвом національних фільмів (у розмірі не більше 10 відсотків вартості виробництва національного фільму);

- витрати на відрядження фізичних осіб, які перебувають у трудових відносинах із таким платником податку або є членами керівних органів платника податку, в межах фактичних витрат особи, яка відряджена, на проїзд (у тому числі перевезення багажу, бронювання транспортних квитків) як до місця відрядження і назад, так і за місцем відрядження (у тому числі на орендованому транспорті), оплату вартості проживання у готелях (мотелях), а також включених до таких рахунків витрат на харчування чи побутові послуги (прання, чищення, лагодження та прасування одягу, взуття чи білизни), на найм інших жилих приміщень, оплату телефонних розмов, оформлення закордонних паспортів, дозволів на в'їзд (віз), обов'язкове страхування, інші документально оформлені витрати, пов'язані з правилами в'їзду та перебування у місці відрядження, в тому числі будь-які збори і податки, що підлягають сплаті у зв'язку із здійсненням таких витрат. витрати платника податку на утримання та експлуатацію таких об'єктів, що перебували на балансі та утримувалися за рахунок платника податку станом на 1 липня 1997

року, але не використовуються з метою отримання доходу: дитячих ясел або садків; закладів середньої і середньої професійно-технічної освіти та закладів підвищення кваліфікації працівників такого платника податку; дитячих, музичних і художніх шкіл, шкіл мистецтв; спортивних комплексів, залів і майданчиків, що використовуються для фізичного оздоровлення та психологічної реабілітації працівників платника податку, клубів і будинків культури; приміщень, що використовуються платником податку для організації харчування працівників такого платника податку; багатоквартирного житлового фонду, в тому числі гуртожитків, одноквартирного житлового фонду в сільській місцевості та об'єктів житлово-комунального господарства; дитячих таборів відпочинку і оздоровлення; установ соціального захисту громадян.

До складу витрат на відрядження відносяться також витрати, не підтверджені документально, на харчування та фінансування інших власних потреб фізичної особи (добові витрати), понесені у зв'язку з таким відрядженням у межах території України, але не більш як 0,2 розміру мінімальної заробітної плати, встановленої законом на 1 січня податкового (звітного) року, в розрахунку за кожен календарний день такого відрядження, а для відряджень за кордон - не вище 0,75 розміру мінімальної заробітної плати, встановленої законом на 1 січня податкового (звітного) року, в розрахунку за кожен календарний день такого відрядження.

До складу витрат не включаються нарахування роялті у звітному періоді на користь: 1) нерезидента в обсязі, що перевищує 4 відсотки доходу (виручки) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) (за вирахуванням податку на додану вартість та акцизного податку) за рік, що передуює звітному, а також у випадках, якщо виконується будь-яка з умов передбачених Податковим кодексом.

7.8. Податкова база, ставки і порядок обчислення податку на прибуток

Податковою базою визнається грошове вираження прибутку як об'єкта оподаткування, визначеного шляхом зменшення суми доходів звітного періоду, на собівартість реалізованих товарів, виконаних робіт, наданих послуг та суму інших витрат звітного податкового періоду.

Порядок урахування від'ємного значення об'єкта оподаткування в результатах наступних податкових періодів .

Якщо результатом розрахунку об'єкта оподаткування платника податку з числа резидентів за підсумками податкового року є від'ємне значення, то сума такого від'ємного значення підлягає включенню до витрат першого календарного кварталу наступного податкового року. Розрахунок об'єкта оподаткування за наслідками півріччя, трьох кварталів та року здійснюється з урахуванням зазначеного від'ємного значення попереднього року у складі витрат таких податкових періодів наростаючим підсумком до повного погашення такого від'ємного значення.

Ставки податку

Основна ставка податку становить 16 відсотків.

з 1 квітня 2011 року по 31 грудня 2011 року включно - 23 відсотки;

з 1 січня 2012 року по 31 грудня 2012 року включно - 21 відсоток;

з 1 січня 2013 року по 31 грудня 2013 року включно - 19 відсотків;

з 1 січня 2014 року - 16 відсотків.

За ставкою 0 відсотків прибутку від страхової діяльності юридичних осіб у випадках, встановлених Податковим кодексом.

За ставками 0, 4, 6, 12, 15 і 20 відсотків доходів нерезидентів та прирівняних до них осіб із джерелом їх походження з України у відповідності до особливостей оподаткування нерезидентів.

Порядок обчислення податку

Податок нараховується платником самостійно за встановленою ставкою, від податкової бази, визначеної шляхом зменшення суми доходів звітного періоду, на собівартість реалізованих товарів, виконаних робіт, наданих послуг та суму інших витрат звітного податкового періоду.

Податок, отриманий від діяльності, яка підлягає патентуванню, підлягає сплаті до бюджету і зменшенню на вартість придбаних торгових патентів на право провадження такого виду діяльності.

Платник податку, який має у своєму складі відокремлені підрозділи, розташовані на території іншої, ніж такий платник податку, територіальної громади може прийняти рішення щодо сплати консолідованого податку та сплачувати податок до бюджетів територіальних громад за місцезнаходженням таких відокремлених підрозділів, а також до бюджету територіальної громади за своїм місцезнаходженням, визначений згідно з нормами цього розділу та зменшений на суму податку, сплаченого до бюджетів територіальних громад за місцезнаходженням відокремлених підрозділів.

Сума податку на прибуток відокремлених підрозділів за відповідний звітний (податковий) період визначається розрахунково виходячи із загальної суми податку, нарахованого платником податку, розподіленого пропорційно питомій вазі суми витрат відокремлених підрозділів такого платника податку в загальній сумі витрат цього платника податку.

Вибір порядку сплати податку на прибуток, визначеного цим підпунктом, здійснюється платником податку самостійно до 1 липня року, що передує звітному. Зміна порядку сплати податку протягом звітного року не дозволяється.

Податкові періоди з податку на прибуток: календарні квартал, півріччя, три квартали, рік;

Звітний податковий період починається з першого календарного дня податкового періоду і закінчується останнім календарним днем податкового

періоду, крім: виробників сільськогосподарської продукції, для яких річний податковий період починається з 1 липня поточного звітного року і закінчується 30 червня наступного звітного року.

7.9. Звільнення від оподаткування з податку на прибуток

➤ Звільняється від оподаткування прибуток підприємств та організацій, які засновані громадськими організаціями інвалідів і є їх повною власністю, отриманий від продажу (постачання) товарів, виконання робіт і надання послуг, крім підакцизних товарів, послуг із поставки підакцизних товарів, отриманих у межах договорів комісії (консигнації), поруки, доручення, довірчого управління, інших цивільно-правових договорів, де протягом попереднього звітного (податкового) періоду кількість інвалідів, які мають там основне місце роботи, становить не менш як 50 відсотків середньооблікової чисельності штатних працівників облікового складу за умови, що фонд оплати праці таких інвалідів становить протягом звітного періоду не менш як 25 відсотків суми загальних витрат на оплату праці.

➤ Звільняється від оподаткування прибуток підприємств, отриманий від продажу на митній території України продуктів дитячого харчування власного виробництва, спрямований на збільшення обсягів виробництва та зменшення роздрібних цін таких продуктів.(перелік встановлюється КМУ).

➤ На період підготовки до зняття і зняття з експлуатації енергоблоків Чорнобильської АЕС та перетворення об'єкта "Укриття" на екологічно безпечну систему звільняється від оподаткування прибуток Чорнобильської АЕС, якщо такі кошти використовуються на фінансування робіт.

➤ Звільняється від оподаткування прибуток державних підприємств "Міжнародний дитячий центр "Артек" і "Український дитячий

центр "Молода гвардія" від провадження діяльності з оздоровлення та відпочинку дітей.

➤ На період з 1 квітня 2011 року до 1 січня 2016 року застосовується ставка 0 відсотків для платників податку на прибуток, у яких розмір доходів кожного звітного податкового періоду наростаючим підсумком з початку року не перевищує трьох мільйонів гривень та нарахованої за кожний місяць звітного періоду заробітної плати (доходу) працівників, які перебувають з платником податку у трудових відносинах, є не меншим, ніж дві мінімальні заробітні плати, розмір якої встановлено законом, та які відповідають одному із таких критеріїв: а) утворені в установленому законом порядку після 1 квітня 2011 року; б) діючі, у яких протягом трьох послідовних попередніх років, щорічний обсяг доходів задекларовано в сумі, що не перевищує трьох мільйонів гривень, та у яких середньооблікова кількість працівників протягом цього періоду не перевищувала 20 осіб; в) які були зареєстровані платниками єдиного податку в період до набрання чинності Податковим кодексом та у яких за останній календарний рік обсяг виручки від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) становив до одного мільйона гривень та середньооблікова кількість працівників становила до 50 осіб.

➤ Звільняється від оподаткування прибуток дошкільних та загальноосвітніх навчальних закладів недержавної форми власності, отриманий від надання освітніх послуг.

➤ Звільняється від оподаткування прибуток суб'єктів господарювання водо-, теплопостачання та водовідведення в межах витрат, передбачених інвестиційними програмами, погодженими органом місцевого самоврядування та схваленими державним органом, що здійснює державне регулювання у сфері комунальних послуг, на капітальні інвестиції в будівництво (реконструкцію, модернізацію) об'єктів водо-, теплопостачання та водовідведення, та/або сум, спрямованих на повернення кредитів, які використані для фінансування зазначених цілей.

Тести для перевірки знань

Оберіть одну правильну відповідь

- 1. Податок на прибуток це прямий податок який стягується з:**
 - а) фізичних осіб;
 - б) юридичних осіб;
 - в) фізичних і юридичних осіб;
 - г) фізичних осіб нерезидентів.
- 2. Основна ставка податку на прибуток з 2014 року, становитиме:**
 - а) 16 %;
 - б) 17 %;
 - в) 21 %;
 - г) 23 %.
- 3. Основна ставка податку на прибуток у 2013 році становить:**
 - а) 23 відсотка;
 - б) 21 відсоток;
 - в) 19 відсотків;
 - г) 17 відсотків.
- 4. Для оподаткування податком на прибуток доходів нерезидентів та прирівняних до них осіб, передбачені наступні ставки:**
 - а) 0,3,5,15 і 20 відсотків;
 - б) 0,2,6, 10 і 15 відсотків;
 - в) 0, 4, 6, 12, 15 і 20 відсотків;
 - г) 0, 6, 15 та 20 відсотків.
- 5. Податковими періодами з податку на прибуток є:**
 - а) календарний квартал та календарний місяць;
 - в) календарний квартал та календарні три квартали;
 - г) календарний календарний місяць, календарний квартал та календарний рік;
 - д) календарний квартал, півріччя, три квартали, рік.

5. Об'єктом оподаткування з податку на прибуток є:

- а) прибуток із джерелом походження з України, який визначається шляхом зменшення суми доходів звітного періоду, на собівартість реалізованих товарів, виконаних робіт, наданих послуг та суму інших витрат звітного податкового періоду;
- б) прибуток із джерелом походження з України та за її межами, який визначається шляхом зменшення суми доходів звітного періоду, на собівартість реалізованих товарів, виконаних робіт, наданих послуг та суму інших витрат звітного податкового періоду;
- в) прибуток із джерелом походження з України та за її межами, який визначається шляхом зменшення суми доходів звітного періоду суму витрат звітного податкового періоду;
- г) прибуток із джерелом походження з України, який визначається шляхом зменшення суми доходів звітного періоду суму витрат звітного податкового періоду.

7. Доходи, що не враховуються для визначення об'єкта оподаткування по податку на прибуток:

- а) сума попередньої оплати та авансів, отримана в рахунок оплати товарів, виконаних робіт, наданих послуг;
- б) суми дотацій, субсидій, капітальних інвестицій із фондів загальнообов'язкового державного соціального страхування або бюджетів, отримані платником податку;
- в) доходи від операцій оренди/лізингу;
- г) дохід від реалізації необоротних матеріальних активів, майнових комплексів, оборотних активів.

8. Витрати, що враховуються при обчисленні об'єкта оподаткування по податку на прибуток, складаються:

- а) із витрат операційної діяльності;
- б) із сум витрат, що відображені у складі витрат платника податку повторно;

- в) із сум попередньої (авансової) оплати товарів, робіт, послуг;
- г) із сум збору за провадження деяких видів підприємницької діяльності.

9. До складу витрат на відрядження у межах території України відносяться не підтверджені документально витрати, на харчування та фінансування інших власних потреб фізичної особи, понесені у зв'язку з таким відрядженням, але:

- а) не більш як 0,1 розміру мінімальної заробітної плати, встановленої законом на 1 січня податкового (звітного) року, в розрахунку за кожен календарний день такого відрядження;
- б) не більш як 0,2 розміру мінімальної заробітної плати, встановленої законом на 1 січня податкового (звітного) року, в розрахунку за кожен календарний день такого відрядження;
- в) не більш як 0,75 розміру мінімальної заробітної плати, встановленої законом на 1 січня податкового (звітного) року, в розрахунку за кожен календарний день такого відрядження;
- г) не більш як 0,9 розміру мінімальної заробітної плати, встановленої законом на 1 січня податкового (звітного) року, в розрахунку за кожен календарний день такого відрядження.

10. Якщо результатом розрахунку об'єкта оподаткування платника податку з податку на прибуток є від'ємне значення, то:

- а) сума такого від'ємного значення підлягає включенню до витрат першого календарного кварталу наступного податкового року;
- б) сума такого від'ємного значення підлягає включенню до витрат календарного кварталу наступного за тим в якому було досягнуто від'ємного значення;
- в) на суму від'ємного значення зменшується сума податку на прибуток, що підлягає сплаті в бюджет;
- г) за вибором платника податку на прибуток сума такого від'ємного значення підлягає включенню до витрат або зменшенню розрахованої суми податку на прибуток, що підлягає сплаті в бюджет.

Питання для самоконтролю

1. Назвіть законодавчо-нормативний документ яким встановлюються правові засади нарахування податку на прибуток в Україні.
2. Кого відносять до платників податку на прибуток.
3. Вкажіть, яка ставка з податку на прибуток є основною.
4. Назвіть доходи, що не враховуються для визначення об'єкта оподаткування.
5. Перелічіть витрати подвійного призначення.
6. Скільки груп основних фондів Ви знаєте.
7. Дайте визначення амортизації.
8. Порядок обчислення податку.
9. Перелічіть витрати, що не враховуються при визначенні оподатковуваного прибутку.
10. Які витрати включаються до витрат від операційної діяльності.

ТЕМА 8. ПОДАТОК НА ДОХОДИ ФІЗИЧНИХ ОСІБ

8.1. Платники податку на доходи фізичних осіб, об'єкт і база оподаткування

Платниками податку є:

- ✓ фізична особа - резидент, яка отримує доходи як з джерела їх походження в Україні, так і іноземні доходи;
- ✓ фізична особа - нерезидент, яка отримує доходи з джерела їх походження в Україні;
- ✓ податковий агент.

Не є платником податку нерезидент, який отримує доходи з джерела їх походження в Україні і має дипломатичні привілеї та імунітет, встановлені чинним міжнародним договором України, щодо доходів, які він отримує безпосередньо від провадження дипломатичної чи прирівняної до неї діяльності.

Об'єкт оподаткування

Об'єктом оподаткування резидента є:

- ✓ загальний місячний (річний) оподатковуваний дохід;
- ✓ доходи з джерела їх походження в Україні, які остаточно оподатковуються під час їх нарахування (виплати, надання);
- ✓ іноземні доходи - доходи (прибуток), отримані з джерел за межами України.

Об'єктом оподаткування нерезидента є:

- ✓ загальний місячний (річний) оподатковуваний дохід з джерела його походження в Україні;
- ✓ доходи з джерела їх походження в Україні, які остаточно оподатковуються під час їх нарахування (виплати, надання).

База оподаткування

Базою оподаткування є загальний оподатковуваний дохід, з урахуванням особливостей.

Загальний оподатковуваний дохід - будь-який дохід, який підлягає оподаткуванню, нарахований (виплачений, наданий) на користь платника податку протягом звітного податкового періоду.

У разі використання права на податкову знижку базою оподаткування є чистий річний оподатковуваний дохід, який визначається шляхом зменшення загального оподаткованого доходу на суму єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, страхових внесків до Накопичувального фонду, а у випадках, передбачених законом, - обов'язкових страхових внесків до недержавного пенсійного фонду, які відповідно до закону сплачуються за рахунок заробітної плати працівника, а також на суму податкової соціальної пільги за її наявності та на суми податкової знижки такого звітного року.

Базою оподаткування для доходів, отриманих від провадження господарської або незалежної професійної діяльності, є чистий річний оподатковуваний дохід, тобто різниця між загальним оподатковуваним доходом і документально підтвердженими витратами, пов'язаними з господарською діяльністю такої фізичної особи-підприємця. При цьому оподатковуваним доходом вважається сукупний чистий дохід, тобто різниця між доходом і документально підтвердженими витратами, необхідними для провадження певного виду незалежної професійної діяльності.

8.2. Загальний місячний (річний) оподатковуваний дохід і доходи які включаються до нього

До загального місячного (річного) оподаткованого доходу платника податку включаються:

- ✓ доходи у вигляді заробітної плати, нараховані (виплачені) платнику податку відповідно до умов трудового договору (контракту);
- ✓ суми винагород та інших виплат, нарахованих (виплачених) платнику податку відповідно до умов цивільно-правового договору;

✓ доходи від продажу об'єктів майнових і немайнових прав, зокрема інтелектуальної (промислової) власності, та прирівняні до них права, доходи у вигляді сум авторської винагороди;

✓ частина доходів від операцій з майном;

✓ дохід від надання майна в лізинг, оренду або суборенду;

✓ оподатковуваний дохід (прибуток), не включений до розрахунку загальних оподатковуваних доходів минулих податкових періодів та самостійно виявлений у звітному періоді;

✓ дохід у вигляді дивідендів, вигащів, призів, процентів;

✓ дохід у вигляді вартості успадкованого чи отриманого у дарунок майна;

✓ сума надміру витрачених коштів, отриманих платником податку на відрядження або під звіт та не повернутих у встановлені законодавством строки;

✓ кошти або майно (нематеріальні активи), отримані платником податку як хабар, викрадені чи знайдені як скарб, не зданий державі згідно із законом, у сумах, які визначені обвинувальним вироком суду незалежно від призначеної ним міри покарання;

✓ дохід у вигляді неустойки (штрафів, пені), відшкодування матеріальної або немайнової (моральної) шкоди;

✓ дохід, отриманий платником податку як додаткове благо у вигляді:

а) вартості використання житла, інших об'єктів матеріального або нематеріального майна, наданих платнику податку в безоплатне користування;

б) вартості майна та харчування, безоплатно отриманого платником податку;

г) суми безповоротної фінансової допомоги.

При визначенні бази оподаткування враховуються всі доходи платника податку, отримані ним як у грошовій, так і негрошовій формах.

Під час нарахування (надання) доходів у будь-якій негрошовій формі базою оподаткування є вартість такого доходу, розрахована за звичайними цінами, , помножена на коефіцієнт, який обчислюється за такою формулою:

$$K = 100 : (100 - Cп),$$

де К - коефіцієнт;

Сп - ставка податку, встановлена для таких доходів на момент їх нарахування.

Під час нарахування доходів у формі заробітної плати база оподаткування визначається як нарахована заробітна плата, зменшена на суму єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, страхових внесків до Накопичувального фонду, а у випадках, передбачених законом, - обов'язкових страхових внесків до недержавного пенсійного фонду, які відповідно до закону сплачуються за рахунок заробітної плати працівника, а також на суму податкової соціальної пільги за її наявності.

При нарахуванні доходів у вигляді винагороди за цивільно-правовими договорами за виконання робіт (надання послуг) база оподаткування визначається як нарахована сума такої винагороди, зменшена на суму єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування.

8.3. Доходи, які не включаються до розрахунку загального місячного (річного) оподатковуваного доходу

До загального місячного (річного) оподатковуваного доходу платника податку не включаються такі доходи:

✓ сума державної та соціальної матеріальної допомоги, державної допомоги у вигляді адресних виплат та надання соціальних і реабілітаційних послуг, житлових та інших субсидій або дотацій, страхових виплат, які отримує платник податку з бюджетів та фондів загальнообов'язкового державного соціального страхування та у формі фінансової допомоги інвалідам з Фонду соціального захисту інвалідів згідно із законом, у тому числі (але не виключно): а) сума грошової допомоги, яка надається сімей військовослужбовців, які загинули (безвісно пропали) або померли під час виконання службових обов'язків; б) сума державних премій України або

стипендій України; г) сума допомоги, яка виплачується (надається) жертвам нацистських переслідувань або їх спадкоємцям; ж) сума грошової компенсації, що виплачується військовослужбовцям за належне їм для отримання жиле приміщення.

- ✓ сума відшкодування платнику податку розміру шкоди, заподіяної йому внаслідок Чорнобильської катастрофи;

- ✓ сума внесків на обов'язкове страхування платника податку, інших, ніж єдиний внесок на загальнообов'язкове державне соціальне страхування;

- ✓ сума єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування платника податку, що вносяться за рахунок його роботодавця;

- ✓ кошти, отримані платником податку на відрядження або під звіт;

- ✓ вартість товарів, які надходять платнику податку як гарантійна заміна, але не вище ніж ціна придбання таких товарів;

- ✓ аліменти, що виплачуються платнику податку згідно з рішенням суду або за добровільним рішенням сторін;

- ✓ кошти або майно (майнові чи немайнові права, вартість робіт, послуг), отримані платниками податку як дарунок;

- ✓ кошти або вартість майна (послуг), що надаються як допомога на лікування та медичне обслуговування платника податку за рахунок коштів благодійної організації або його роботодавця;

- ✓ кошти або вартість майна (послуг), що надаються як допомога на поховання платника податку;

- ✓ сума стипендії (включаючи суму її індексації, нараховану відповідно до закону), яка виплачується з бюджету учню, студенту, курсанту військових навчальних закладів, ординатору, аспіранту або ад'юнкту;

- ✓ основна сума депозиту (вкладу), внесеного платником податку до банку чи небанківської фінансової установи, яка повертається йому, а також основна сума кредиту, що отримується платником податку (протягом строку дії договору), у тому числі фінансового кредиту, забезпеченого заставою, на визначений строк та під проценти;

- ✓ основна сума поворотної фінансової допомоги, наданої платником податку іншим особам, яка повертається йому, основна сума поворотної фінансової допомоги, що отримується платником податку;
- ✓ сума, отримана платником податку за здавання ним крові, грудного жіночого молока, інших видів донорства, яка виплачується з бюджету чи бюджетною установою;
- ✓ вартість житла, яке передається з державної або комунальної власності у власність платника податку безоплатно або із знижкою;
- ✓ вартість путівок на відпочинок, оздоровлення та лікування, у тому числі на реабілітацію інвалідів, на території України платника податку та/або його дітей віком до 18 років, які надаються йому безоплатно або із знижкою;
- ✓ дохід фізичної особи - підприємця, з якого сплачується єдиний податок;
- ✓ сума витрат роботодавця у зв'язку з підвищенням кваліфікації (перепідготовкою) платника податку;
- ✓ вартість дарунків, якщо їх вартість не перевищує 50 відсотків однієї мінімальної заробітної плати (у розрахунку на місяць), встановленої на 1 січня звітного податкового року, за винятком грошових виплат у будь-якій сумі;
- ✓ сума коштів, отриманих як виграш, приз у державну грошову лотерею в розмірі, що не перевищує 50 мінімальних заробітних плат.

8.4. Податкова знижка й обмеження права, щодо її нарахування

Платник податку має право на податкову знижку за наслідками звітного податкового року;

До податкової знижки включаються фактично здійснені протягом звітного податкового року платником податку витрати, підтверджені відповідними платіжними та розрахунковими документами: квитанціями,

фіскальними або товарними чеками, прибутковими касовими ордерами, копіями договорів.

Платник податку має право включити до податкової знижки у зменшення оподаткованого доходу платника податку за наслідками звітного податкового року, такі фактично здійснені ним протягом звітного податкового року витрати:

- частину суми процентів, сплачених таким платником податку за користування іпотечним житловим кредитом;
- суму коштів або вартість майна, переданих платником податку у вигляді пожертвувань або благодійних внесків неприбутковим організаціям, у розмірі, що не перевищує 4 відсотки суми його загального оподаткованого доходу такого звітного року;
- суму коштів, сплачених платником податку на користь закладів освіти для компенсації вартості здобуття середньої професійної або вищої освіти такого платника податку та/або члена його сім'ї першого ступеня споріднення, який не одержує заробітної плати. Така сума не може перевищувати розміру прожиткового мінімуму помноженого на 1,4 та округленого до найближчих 10 грн., в розрахунку на кожну особу;
- суму коштів, сплачених платником податку на користь закладів охорони здоров'я для компенсації вартості платних послуг з лікування, придбання ліків (донорських компонентів, протезно-ортопедичних пристосувань, виробів медичного призначення для індивідуального користування інвалідів);
- суму витрат платника податку на: оплату допоміжних репродуктивних технологій, але не більше ніж сума, що дорівнює третині доходу у вигляді заробітної плати за звітний податковий рік; оплату вартості державних послуг, пов'язаних з усиновленням дитини, включаючи сплату державного мита;
- суми витрат платника податку на сплату видатків на будівництво (придбання) доступного житла.

Обмеження права на нарахування податкової знижки.

Податкова знижка може бути надана виключно резиденту, який має реєстраційний номер облікової картки платника податку, а так само резиденту - фізичній особі, яка через свої релігійні переконання відмовилась від облікової картки та має відмітку у паспорті;

Загальна сума податкової знижки, нарахована платнику податку в звітному податковому році, не може перевищувати суми річного загального оподатковуваного доходу платника податку, нарахованого як заробітна плата, зменшена на суму єдиного внеску на загальнообов'язкове державне страхування, страхових внесків до Накопичувального фонду, а у випадках передбачених законом – обов'язкових страхових внесків до недержавного пенсійного фонду, а також на суму податкової соціальної пільги за її наявності.

Якщо платник податку до кінця податкового року, наступного за звітним не скористався правом на нарахування податкової знижки за наслідками звітного податкового року, таке право на наступні податкові роки не переноситься.

8.5. Ставки податку на доходи фізичних осіб і їх характеристика

Ставка податку становить 15 відсотків бази оподаткування щодо доходів, одержаних у формі заробітної плати, інших заохочувальних та компенсаційних виплат або інших виплат і винагород, які виплачуються (надаються) платнику у зв'язку з трудовими відносинами та за цивільно-правовими договорами; виграшу у державну та недержавну грошову лотерею, виграшу гравця (учасника), отриманого від організатора азартної гри.

У разі якщо загальна сума отриманих платником податку у звітному податковому місяці доходів, перевищує десятикратний розмір мінімальної заробітної плати, встановленої законом на 1 січня звітного податкового року, ставка податку становить 17 відсотків суми перевищення.

Ставка податку становить 5 відсотків бази оподаткування щодо доходу, нарахованого як:

- процент на поточний або депозитний (вкладний) банківський рахунок;
- процентний або дисконтний дохід за іменним ощадним (депозитним) сертифікатом;
- процент на вклад (депозит) члена кредитної спілки у кредитній спілці;
- дохід за іпотечними цінними паперами (іпотечними облігаціями та сертифікатами);
- дохід у вигляді відсотків (дисконту), отриманий власником облігації від їх емітента;
- доходи у вигляді дивідендів;

Ставка податку становить 30 % бази оподаткування щодо доходів, нарахованих як виграш чи приз (крім виграшу у державній та недержавній грошовій лотереї та виграшу гравця (учасника), отриманого від організатора азартної гри) на користь резидентів або нерезидентів.

Ставка податку становить 10 відсотків бази оподаткування щодо доходу у формі заробітної плати, шахтарів - працівників, які видобувають вугілля, залізну руду, руди кольорових і рідкісних металів, марганцеві та уранові руди, працівників шахтобудівних підприємств, які зайняті на підземних роботах повний робочий день та 50 відсотків і більше робочого часу на рік, а також працівників державних воєнізованих аварійно-рятувальних служб (формувань).

8.6. Податкова соціальна пільга

Платник податку має право на зменшення суми загального місячного оподатковуваного доходу, отримуваного від одного роботодавця у вигляді заробітної плати, на суму податкової соціальної пільги, яка може бути у трьох видах: 100%, 150% та 200%. Крім того до 2014 року застосовується лише 50% кожної з них, а саме 50%, 75%, 100%. І застосовується до доходу, нарахованого на користь платника податку протягом звітного податкового місяця як

заробітна плата (інші прирівняні до неї відповідно до законодавства виплати, компенсації та винагороди), якщо його розмір не перевищує суми, що дорівнює розміру місячного прожиткового мінімуму, діючого для працездатної особи на 1 січня звітного податкового року, помноженого на 1,4 та округленого до найближчих 10 гривень.

У розмірі, що дорівнює 100 відсоткам (50%) розміру прожиткового мінімуму для працездатної особи (у розрахунку на місяць), встановленому законом на 1 січня звітного податкового року:

- для будь-якого платника податку;
- для платника податку, який утримує двох чи більше дітей віком до 18 років, - у розрахунку на кожну таку дитину;

У розмірі, що дорівнює 150 відсоткам(75%) суми пільги, для такого платника податку, який:

а) є одинокою матір'ю (батьком), вдовою (вдівцем) або опікуном, піклувальником - у розрахунку на кожну дитину віком до 18 років;

б) утримує дитину-інваліда - у розрахунку на кожну таку дитину віком до 18 років;

в) є особою, віднесеною законом до першої або другої категорій осіб, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, включаючи осіб, нагороджених грамотами Президії Верховної Ради УРСР у зв'язку з їх участю в ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи;

г) є учнем, студентом, аспірантом, ординатором, ад'юнктом;

г) є інвалідом I або II групи, у тому числі з дитинства;

д) є особою, якій присуджено довічну стипендію як громадянину, що зазнав переслідувань за правозахисну діяльність, включаючи журналістів;

е) є учасником бойових дій на території інших країн у період після Другої світової війни, на якого поширюється дія Закону України "Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту";

У розмірі, що дорівнює 200 відсоткам(100%) суми пільги, для такого платника податку, який є:

а) Героєм України, Героєм Радянського Союзу, Героєм Соціалістичної Праці або повним кавалером ордена Слави чи ордена Трудової Слави, особою, нагородженою чотирма і більше медалями "За відвагу";

б) учасником бойових дій під час Другої світової війни або особою, яка у той час працювала в тилу, та інвалідом I і II групи, з числа учасників бойових дій на території інших країн у період після Другої світової війни, на яких поширюється дія Закону України "Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту";

в) колишнім в'язнем концтаборів, гетто та інших місць примусового утримання під час Другої світової війни або особою, визнаною репресованою чи реабілітованою;

г) особою, яка була насильно вивезена з території колишнього СРСР під час Другої світової війни на територію держав, що перебували у стані війни з колишнім СРСР або були окуповані фашистською Німеччиною та її союзниками;

г) особою, яка перебувала на блокадній території колишнього Ленінграда (Санкт-Петербург, Російська Федерація) у період з 8 вересня 1941 року по 27 січня 1944 року.

Податкова соціальна пільга застосовується до нарахованого платнику податку місячного доходу у вигляді заробітної плати тільки за одним місцем його нарахування (виплати). Платник самостійно обирає місце застосування пільги подаючи заяву.

Податкова соціальна пільга не може бути застосована до:

доходів платника податку, інших ніж заробітна плата;

заробітної плати, яку платник податку протягом звітного податкового місяця отримує одночасно з доходами у вигляді стипендії, грошового чи майнового (речового) забезпечення учнів, студентів, аспірантів, ординаторів, ад'юнктів, військовослужбовців, що виплачуються з бюджету;

доходу самозайнятої особи від провадження підприємницької діяльності, а також іншої незалежної професійної діяльності.

У разі якщо платник податку має право на застосування податкової соціальної пільги з двох і більше підстав, застосовується одна податкова соціальна пільга з підстави, що передбачає її найбільший розмір, крім випадку, якщо особа утримує двох і більше дітей, у тому числі дитину-інваліда (дітей-інвалідів).

Перерахунок податку, перерахунок та обмеження податкової соціальної пільги.

Податкова соціальна пільга застосовується до доходу, нарахованого на користь платника податку протягом звітного податкового місяця як заробітна плата (інші прирівняні до неї відповідно до законодавства виплати, компенсації та винагороди), якщо його розмір не перевищує суми, що дорівнює

При цьому граничний розмір доходу, який дає право на отримання податкової соціальної пільги одному з батьків у випадку та у розмірі, 100% чи 150%, визначається як добуток розміру місячного прожиткового мінімуму, діючого для працездатної особи на 1 січня звітного податкового року, помноженого на 1,4 та округленого до найближчих 10 гривень та відповідної кількості дітей.

Порядок оподаткування операцій з продажу (обміну) об'єктів нерухомого майна

Дохід, отриманий платником податку від продажу (обміну) не частіше одного разу протягом звітного податкового року житлового будинку, квартири або їх частини, кімнати, садового (дачного) будинку (включаючи земельну ділянку, на якій розташовані такі об'єкти, а також господарсько-побутові споруди та будівлі, розташовані на такій земельній ділянці), а також земельної ділянки, що не перевищує норми безоплатної передачі, та за умови перебування такого майна у власності платника податку понад три роки, не оподатковується.

Дохід, отриманий платником податку від продажу протягом звітного податкового року більш як одного з об'єктів нерухомості, підлягає оподаткуванню за ставкою, 5%.

У такому самому порядку оподатковується дохід від продажу (обміну) об'єкта незавершеного будівництва.

Дохід від продажу об'єкта нерухомості визначається виходячи з ціни, зазначеної в договорі купівлі-продажу, але не нижче оціночної вартості такого об'єкта, розрахованої органом, уповноваженим здійснювати таку оцінку відповідно до закону.

Оподаткування доходу, отриманого платником податку в результаті прийняття ним у спадщину чи дарунок коштів, майна, майнових чи немайнових прав

Об'єкти спадщини платника податку поділяються з метою оподаткування на:

- а) об'єкт нерухомості;
- б) об'єкт рухомого майна, зокрема: предмет антикваріату або витвір мистецтва; природне дорогоцінне каміння чи дорогоцінний метал, прикраса з використанням дорогоцінних металів та/або природного дорогоцінного каміння; будь-який транспортний засіб та приладдя до нього; інші види рухомого майна;
- в) об'єкт комерційної власності, а саме: цінні папери (крім депозитного (ощадного), іпотечного сертифіката), корпоративне право, власність на об'єкт бізнесу як такий, тобто власність на цілісний майновий комплекс, інтелектуальна (промислова) власність або право на отримання доходу від неї, майнові та немайнові права;
- г) сума страхового відшкодування (страхових виплат) за страховими договорами, а також сума, що зберігається відповідно на пенсійному депозитному рахунку, накопичувальному пенсійному рахунку, індивідуальному пенсійному рахунку спадкодавця - учасника накопичувальної системи пенсійного забезпечення;
- г) готівка або кошти, що зберігаються на рахунках спадкодавця, відкритих у банківських і небанківських фінансових установах, у тому числі депозитні (ощадні), іпотечні сертифікати, сертифікати фонду операцій з нерухомістю.

Об'єкти спадщини оподатковуються:

за нульовою ставкою: а) вартість власності, що успадковується членами сім'ї спадкодавця першого ступеня споріднення; в) грошові заощадження, поміщені до 2 січня 1992 року в установи Ощадного банку СРСР та державного страхування СРСР;

За ставкою 5%, вартість будь-якого об'єкта спадщини, що успадковується спадкоємцями, які не є членами сім'ї спадкодавця першого ступеня споріднення;

За ставками, 15% та 17% для будь-якого об'єкта спадщини, що успадковується спадкоємцем від спадкодавця-нерезидента, та для будь-якого об'єкта спадщини, що успадковується спадкоємцем-нерезидентом від спадкодавця-резидента.

Тести для перевірки знань

Оберіть одну правильну відповідь

- 1. До 2014 року з податку на доходи фізичних осіб застосовуються наступні види податкової соціальної пільги:**
 - а) 50%, 75%, 200%;
 - б) 50 %, 75%, 100%;
 - в) 50 %, 100 %, 150 %;
 - г) 100 %, 150%, 75 %.
- 2. Для розрахунку податку на доходи фізичних осіб розмір прожиткового мінімуму для працездатної особи береться:**
 - а) на 1 січня звітного податкового року;
 - б) на 1 число місяця в якому здійснюється розрахунок податку на доходи, що підлягає сплаті;
 - в) на 1 число кварталу в якому здійснюється розрахунок податку на доходи, що підлягає сплаті;
 - г) на 1 число півріччя в якому здійснюється розрахунок податку на доходи, що підлягає сплаті.

- 3. Дохід, отриманий платником податку на доходи фізичних осіб, від продажу протягом звітного податкового року більш як одного з об'єктів нерухомості, підлягає оподаткуванню за ставкою:**
- а) 1 %;
 - б) 5%;
 - в) 10 %;
 - г) 15 %.
- 4. Доходами які включаються до загального місячного (річного) оподатковуваного доходу (з податку на доходи фізичних осіб) платника податку є:**
- а) суми винагород та інших виплат, нарахованих (виплачених) платнику податку відповідно до умов цивільно-правового договору;
 - б) аліменти, що виплачуються платнику податку згідно з рішенням суду або за добровільним рішенням сторін;
 - в) кошти або майно (майнові чи немайнові права, вартість робіт, послуг), отримані платниками податку як дарунок;
 - г) сума внесків на обов'язкове страхування платника податку, інших, ніж єдиний внесок на загальнообов'язкове державне соціальне страхування.
- 5. Платник податку при розрахунку податку на доходи фізичних осіб, має право на податкову знижку:**
- а) за наслідками звітного податкового місяця;
 - б) за наслідками звітного податкового кварталу;
 - в) за наслідками звітного податкового півріччя;
 - г) за наслідками звітного податкового року.
- 6. У разі якщо загальна сума отриманих платником податку на доходи фізичних осіб у звітному місяці доходів , перевищує десятикратний розмір мінімальної заробітної плати, встановленої на 1 січня звітного року, ставка податку становить:**
- а) 15 %;
 - б) 17 %;

в) 20 %;

г) 30 %.

7. Дохід, отриманий платником податку від продажу (обміну) не частіше одного разу протягом звітного податкового року житлового будинку чи квартири, якщо вона перебувала у власності платника податку понад три роки:

а) оподатковується за ставкою 1 %;

б) оподатковується за ставкою 5 %;

в) оподатковується за ставкою 10 %;

г) не оподатковується.

8. Доходи, одержані платником податку на доходи фізичних осіб у формі заробітної плати, інших заохочувальних та компенсаційних виплат оподатковуються за ставкою:

а) 5 %;

б) 10 %;

в) 15 %;

г) 25 %.

9. Дохід від продажу об'єкта нерухомості (з податку на доходи фізичних осіб) визначається:

а) виходячи з ціни, зазначеної в договорі купівлі-продажу;

б) виходячи з ціни, зазначеної в договорі купівлі-продажу, але не нижче ринкової вартості такого об'єкта;

в) виходячи з ціни, зазначеної в договорі купівлі-продажу, але не нижче звичайної ціни такого об'єкта;

г) виходячи з ціни, зазначеної в договорі купівлі-продажу, але не нижче оціночної вартості такого об'єкта, розрахованої органом, уповноваженим здійснювати таку оцінку.

10. Податкова соціальна пільга з податку на доходи фізичних осіб, застосовується у розмірі 150 % до доходу:

- а) платника, який є колишнім в'язнем концтаборів, гетто та інших місць примусового утримання під час Другої світової війни або особою, визнаною репресованою чи реабілітованою;
- б) платника податку, який утримує двох чи більше дітей віком до 18 років, - у розрахунку на кожну таку дитину;
- в) платника, який є особою, котрій присуджено довічну стипендію як громадянину, що зазнав переслідувань за правозахисну діяльність, включаючи журналістів;
- г) платника, який являється колишнім в'язнем концтаборів, гетто та інших місць примусового утримання під час Другої світової війни або особою, визнаною репресованою чи реабілітованою.

Питання для самоконтролю

1. Чи є нерезиденти платниками податку на доходи фізичних осіб.
2. Як визначається об'єкт оподаткування при нарахуванні доходів у вигляді заробітної плати.
3. Перелічіть доходи, які не включаються до складу загального місячного оподатковуваного доходу.
4. Надайте розрахунок граничного розміру доходу у вигляді заробітної плати до якого застосовується податкова соціальна пільга.
5. Назвіть види соціальних пільг з податку на доходи фізичних осіб, які передбачені Податковим кодексом.
6. Дайте визначення податкового агента.
7. Умови надання податкової соціальної пільги.
8. Дайте визначення податкового кредиту.
9. Витрати, які включаються до податкового кредиту.
10. Строки сплати та подання звітності з податку на доходи фізичних осіб.

ТЕМА 9 : ПЛАТА ЗА ЗЕМЛЮ

9.1. Платники, об'єкт і база земельного податку

Платниками податку є:

- власники земельних ділянок, земельних часток (паїв);
- землекористувачі.

Об'єктами оподаткування є:

- земельні ділянки, які перебувають у власності або користуванні;
- земельні частки (паї), які перебувають у власності.

Базою оподаткування є:

- нормативна грошова оцінка земельних ділянок з урахуванням коефіцієнта індексації, визначеного відповідно до порядку, встановленого цим розділом;
- площа земельних ділянок, нормативну грошову оцінку яких не проведено.

9.2. Ставки податку і особливості їх встановлення

Ставки податку за один гектар сільськогосподарських угідь встановлюються у відсотках від їх нормативної грошової оцінки у таких розмірах:

- ✓ для ріллі, сіножатей та пасовищ - 0,1;
- ✓ для багаторічних насаджень - 0,03.

Ставка податку за земельні ділянки, нормативну грошову оцінку яких проведено, встановлюється у розмірі 1 відсотка від їх нормативної грошової оцінки.

Ставки податку за земельні ділянки, нормативну грошову оцінку яких не проведено, встановлюються з врахуванням коефіцієнтів (табл.9.1.).

Табл..9.1

Групи населених пунктів з чисельністю населення, тис. осіб	Ставки податку, гривень за 1 кв. метр	Коефіцієнт, що застосовується у містах Києві, Сімферополі, Севастополі та містах обласного значення
до 3	0,26	
від 3 до 10	0,52	
від 10 до 20	0,84	
від 20 до 50	1,3	1,2
від 50 до 100	1,57	1,4
від 100 до 250	1,83	1,6
від 250 до 500	2,09	2,0
від 500 до 1000	2,61	2,5
від 1000 і більше	3,66	3,0

У населених пунктах, віднесених Кабінетом Міністрів України до курортних, до зазначених ставок податку, застосовуються такі коефіцієнти:

- на південному узбережжі Автономної Республіки Крим - 3;
- на південно-східному узбережжі Автономної Республіки Крим - 2,5;
- на західному узбережжі Автономної Республіки Крим - 2,2;
- на Чорноморському узбережжі Миколаївської, Одеської та Херсонської областей - 2;
- у гірських та передгірних районах Закарпатської, Львівської, Івано-Франківської та Чернівецької областей - 2,3, крім населених пунктів, які відповідно до законодавства віднесені до категорії гірських;
- на узбережжі Азовського моря та в інших курортних місцевостях - 1,5.

Ставки податку за земельні ділянки (за винятком сільськогосподарських угідь та земель лісгосподарського призначення) диференціюють та затверджують відповідні сільські, селищні, міські ради виходячи із зазначених ставок податку, функціонального використання та місцезнаходження земельної ділянки, але не більше трикратного розміру цих ставок податку, з урахуванням вище вказаних коефіцієнтів.

Особливості встановлення ставок земельного податку

Податок за земельні ділянки (в межах населених пунктів), зайняті житловим фондом, автостоянками для зберігання особистих транспортних засобів громадян, які використовуються без отримання прибутку, гаражно-будівельними, дачно-будівельними та садівницькими товариствами, індивідуальними гаражами, садовими і дачними будинками фізичних осіб, а також за земельні ділянки, надані для потреб сільськогосподарського виробництва, водного та лісового господарства, які зайняті виробничими, культурно-побутовими, господарськими та іншими будівлями і спорудами, справляється у розмірі 3 відсотків суми земельного податку, з врахуванням того встановлено чи ні нормативну оцінку.

Податок за земельні ділянки (в межах населених пунктів) на територіях та об'єктах природоохоронного, оздоровчого та рекреаційного призначення, використання яких не пов'язано з функціональним призначенням цих територій та об'єктів, справляється у п'ятикратному розмірі податку, обчисленого з врахуванням того встановлено чи ні нормативну оцінку.

9.3. Пільги щодо сплати земельного податку

Пільги щодо сплати податку для фізичних осіб

Від сплати податку звільняються:

- інваліди першої і другої групи;
- фізичні особи, які виховують трьох і більше дітей віком до 18 років;
- пенсіонери (за віком);
- ветерани війни та особи, на яких поширюється дія Закону України "Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту";
- фізичні особи, визнані законом особами, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи.

Звільнення від сплати податку за земельні ділянки, передбачене для відповідної категорії фізичних осіб, поширюється на одну земельну ділянку за кожним видом використання у межах граничних норм:

- для ведення особистого селянського господарства - у розмірі не більш як 2 гектари;
- для будівництва та обслуговування житлового будинку, господарських будівель і споруд (присадибна ділянка): у селах - не більш як 0,25 гектара, в селищах - не більш як 0,15 гектара, в містах - не більш як 0,10 гектара;
- для індивідуального дачного будівництва - не більш як 0,10 гектара;
- для будівництва індивідуальних гаражів - не більш як 0,01 гектара;
- для ведення садівництва - не більш як 0,12 гектара.

Від сплати податку звільняються на період дії фіксованого сільськогосподарського податку власники земельних ділянок, земельних часток (паїв) та землекористувачі за умови передачі земельних ділянок та земельних часток (паїв) в оренду платнику фіксованого сільськогосподарського податку.

Пільги щодо сплати податку для юридичних осіб

Від сплати податку звільняються:

- заповідники, у тому числі історико-культурні, національні природні парки, заказники (крім мисливських), парки державної та комунальної власності, регіональні ландшафтні парки, ботанічні сади, дендрологічні і зоологічні парки, пам'ятки природи, заповідні урочища та парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва;
- дослідні господарства науково-дослідних установ і навчальних закладів сільськогосподарського профілю та професійно-технічних училищ;
- органи державної влади та органи місцевого самоврядування, органи прокуратури, заклади, установи та організації, спеціалізовані санаторії України для реабілітації, лікування та оздоровлення хворих, військові

формування, утворені відповідно до законів України, Збройні Сили України та Державна прикордонна служба України, які повністю утримуються за рахунок коштів державного або місцевих бюджетів;

- дитячі санаторно-курортні та оздоровчі заклади України незалежно від їх підпорядкованості, у тому числі дитячі санаторно-курортні та оздоровчі заклади України, які знаходяться на балансі підприємств, установ та організацій;

- релігійні організації України, статuti (положення) яких зареєстровано у встановленому законом порядку, за земельні ділянки, надані для будівництва і обслуговування культових та інших будівель, необхідних для забезпечення їх діяльності, а також благодійні організації, створені відповідно до закону, діяльність яких не передбачає одержання прибутків;

- санаторно-курортні та оздоровчі заклади громадських організацій інвалідів, реабілітаційні установи громадських організацій інвалідів;

- громадські організації інвалідів України, підприємства та організації, які засновані громадськими організаціями інвалідів та спілками громадських організацій інвалідів і є їх повною власністю, де протягом попереднього календарного місяця кількість інвалідів, які мають там основне місце роботи, становить не менш як 50 відсотків середньооблікової чисельності штатних працівників облікового складу за умови, що фонд оплати праці таких інвалідів становить протягом звітного періоду не менш як 25 відсотків суми загальних витрат на оплату праці.

- дошкільні та загальноосвітні навчальні заклади незалежно від форм власності і джерел фінансування, заклади культури, науки, освіти, охорони здоров'я, соціального захисту, фізичної культури та спорту, які повністю утримуються за рахунок коштів державного або місцевих бюджетів;

- підприємства, установи, організації, громадські організації фізкультурно-спортивної спрямованості, у тому числі аероклуби та авіаційно-спортивні клуби Товариства сприяння обороні України, - за земельні ділянки, на яких розміщені спортивні споруди, що використовуються для проведення

всеукраїнських, міжнародних змагань та навчально-тренувального процесу збірних команд України з видів спорту та підготовки спортивного резерву, бази олімпійської та паралімпійської підготовки, перелік яких затверджується Кабінетом Міністрів України;

- платник фіксованого сільськогосподарського податку за земельні ділянки, які використовуються для ведення сільськогосподарського товаровиробництва;

- новостворені фермерські господарства протягом трьох років, а в трудонедостатніх населених пунктах - протягом п'яти років з часу передачі їм земельної ділянки у власність.

Земельні ділянки, які не підлягають оподаткуванню

Не сплачується податок за:

- сільськогосподарські угіддя зон радіоактивно забруднених територій, визначених відповідно до закону такими, що зазнали радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи (зон відчуження, безумовного (обов'язкового) відселення, гарантованого добровільного відселення і посиленого радіоекологічного контролю), і хімічно забруднених сільськогосподарських угідь, на які запроваджено обмеження щодо ведення сільського господарства;

- землі сільськогосподарських угідь, що перебувають у тимчасовій консервації або у стадії сільськогосподарського освоєння;

- земельні ділянки державних сортовипробувальних станцій і сортоділень, які використовуються для випробування сортів сільськогосподарських культур;

- землі дорожнього господарства автомобільних доріг загального користування - землі під проїзною частиною, узбіччям, земляним полотном, декоративним озелененням, резервами, кюветами, мостами, штучними спорудами, тунелями, транспортними розв'язками, водопропускними спорудами, підпірними стінками, шумовими екранами, очисними спорудами і розташованими в межах смуг відведення іншими дорожніми спорудами та

обладнанням, а також землі, що знаходяться за межами смуг відведення, якщо на них розміщені споруди, що забезпечують функціонування автомобільних доріг, а саме: а) паралельні об'їзні дороги, поромні переправи, снігозахисні споруди і насадження, протилавинні та протисельові споруди, вловлюючі з'їзди, захисні насадження, шумові екрани, очисні споруди; б) майданчики для стоянки транспорту і відпочинку, склади, гаражі, резервуари для зберігання паливно-мастильних матеріалів, комплекси для зважування великогабаритного транспорту, виробничі бази, штучні та інші споруди, що перебувають у державній власності, власності державних підприємств або власності господарських товариств, у статутному капіталі яких 100 відсотків акцій (часток, паїв) належить державі;

- земельні ділянки сільськогосподарських підприємств усіх форм власності та фермерських (селянських) господарств, зайняті молодими садами, ягідниками та виноградниками до вступу їх у пору плодоношення, а також гібридними насадженнями, генофондовими колекціями та розсадниками багаторічних плодових насаджень;

9.4. Податковий період та порядок обчислення плати за землю, строк сплати

Базовим податковим (звітним) періодом для плати за землю є календарний рік.

Базовий податковий (звітний) рік починається 1 січня і закінчується 31 грудня того ж року (для новостворених підприємств та організацій, а також у зв'язку із набуттям права власності та/або користування на нові земельні ділянки може бути меншим 12 місяців).

Підставою для нарахування земельного податку є дані державного земельного кадастру.

Відповідні центральні органи виконавчої влади з питань земельних ресурсів та державної реєстрації речових прав на нерухоме майно щомісяця,

але не пізніше 10 числа наступного місяця, а також за запитом відповідного органу державної податкової служби за місцезнаходженням земельної ділянки подають інформацію, необхідну для обчислення і справляння плати за землю, у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

Платники плати за землю (крім фізичних осіб) самостійно обчислюють суму податку щороку станом на 1 січня і не пізніше 20 лютого поточного року подають відповідному органу державної податкової служби за місцезнаходженням земельної ділянки податкову декларацію на поточний рік, з розбивкою річної суми рівними частками за місяцями.

Платник плати за землю має право подавати щомісяця нову звітну податкову декларацію, що звільняє його від обов'язку подання податкової декларації не пізніше 20 лютого поточного року, протягом 20 календарних днів місяця, що настає за звітним.

Строк сплати плати за землю

Власники землі та землекористувачі сплачують плату за землю з дня виникнення права власності або права користування земельною ділянкою.

У разі припинення права власності або права користування земельною ділянкою плата за землю сплачується за фактичний період перебування землі у власності або користуванні у поточному році.

Облік фізичних осіб - платників податку і нарахування відповідних сум проводяться щороку до 1 травня.

Податкове зобов'язання щодо плати за землю, визначене у податковій декларації на поточний рік, сплачується рівними частками власниками та землекористувачами земельних ділянок за місцезнаходженням земельної ділянки за податковий період, який дорівнює календарному місяцю, щомісяця протягом 30 календарних днів, що настають за останнім календарним днем податкового (звітного) місяця.

Податкове зобов'язання з плати за землю, визначене у новій звітній податковій декларації, сплачується власниками та землекористувачами земельних ділянок за місцезнаходженням земельної ділянки за податковий

період, який дорівнює календарному місяцю, щомісяця протягом 30 календарних днів, що настають за останнім календарним днем податкового (звітного) місяця.

Податок фізичними особами сплачується протягом 60 днів з дня вручення податкового повідомлення-рішення.

9.5. Орендна плата

Підставою для нарахування орендної плати за земельну ділянку є договір оренди такої земельної ділянки.

Органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування, які укладають договори оренди землі, повинні до 1 лютого подавати органу державної податкової служби за місцезнаходженням земельної ділянки переліки орендарів, з якими укладено договори оренди землі на поточний рік, щодо укладення нових та розірвання існуючих до 1 числа місяця, що настає за місяцем, у якому відбулися зазначені зміни.

Платником орендної плати є орендар земельної ділянки.

Об'єктом оподаткування є земельна ділянка, надана в оренду.

Розмір та умови внесення орендної плати встановлюються у договорі оренди між орендодавцем (власником) і орендарем.

Розмір орендної плати встановлюється у договорі оренди, але річна сума платежу:

- не може бути меншою: для земель сільськогосподарського призначення - розміру земельного податку, що встановлюється цим розділом; для інших категорій земель - трикратного розміру земельного податку, що встановлюється цим розділом;

- не може перевищувати: а) для земельних ділянок, наданих для розміщення, будівництва, обслуговування та експлуатації об'єктів енергетики, які виробляють електричну енергію з відновлюваних джерел енергії, включаючи технологічну інфраструктуру таких об'єктів (виробничі

приміщення, бази, розподільчі пункти (пристрої), електричні підстанції, електричні мережі), - 3 відсотки нормативної грошової оцінки; б) для інших земельних ділянок, наданих в оренду, - 12 відсотків нормативної грошової оцінки;

Плата за суборенду земельних ділянок не може перевищувати орендної плати.

Плата за землю зараховується до відповідних місцевих бюджетів у порядку, визначеному Бюджетним кодексом України для плати за землю.

Тести для перевірки знань

Оберіть одну правильну відповідь

1. Платниками податку на землю є:

- а) власники земельних ділянок;
- б) власники земельних часток (паїв);
- в) землекористувачі;
- г) всі відповіді правильні.

2. Ставка податку на землю за земельні ділянки, нормативну грошову оцінку яких проведено, встановлюється у розмірі:

- а) 0,5 відсотка від їх нормативної грошової оцінки;
- б) 0,9 відсотка від їх нормативної грошової оцінки;
- в) 1 відсотка від їх нормативної грошової оцінки;
- г) 3 відсотків від їх нормативної грошової оцінки.

3. Ставки податку на землю за один гектар сільськогосподарських угідь встановлюються:

- а) у відсотках від їх нормативної грошової оцінки;
- б) у відсотках від площі сільськогосподарських угідь;
- в) у відсотках від площі, які диференціюються в залежності від місцезнаходження сільськогосподарських угідь;

г) у відсотках від їх нормативної грошової оцінки та площі сільськогосподарських угідь;

4. Платником орендної плати є:

а) власник земельної ділянки;

б) орендар земельної ділянки;

в) орендар або власник, в залежності від умов, що прописані в договорі оренди;

г) власник земельної ділянки, якщо така земля використовується для сільськогосподарського призначення.

5. Плата за землю зараховується до:

а) державного бюджету;

б) частково до державного та місцевих бюджетів;

в) відповідних місцевих бюджетів;

г) 50 % до місцевого бюджету та 50 % до Державного;

д) правильна відповідь відсутня.

Питання для самоконтролю

1. Хто є платником плати за землю?
2. Ставки податку і їх диференціація.
3. Які пільги існують для юридичних і фізичних осіб з плати за землю?
4. Порядок обчислення плати за землю.
5. Які періоди сплати характерні для плати за землю?

ТЕМА 10: ЗБІР ЗА ПЕРШУ РЕЄСТРАЦІЮ ТРАНСПОРТНОГО ЗАСОБУ

10.1. Платники, об'єкти оподаткування збором

Платниками збору є юридичні та фізичні особи, які здійснюють першу реєстрацію в Україні транспортних засобів, що є об'єктами оподаткування.

Об'єкти оподаткування збором

Транспортні засоби, які є об'єктами оподаткування збором:

✓ колісні транспортні засоби, крім транспортних засобів та інших самохідних машин і механізмів, що закріплені на праві оперативного управління:

а) за військовими частинами, військовими навчальними закладами, установами та організаціями Збройних Сил України, які повністю утримуються за рахунок бюджету, крім тих, що віднесені до транспортної групи, в порядку, визначеному головним органом у системі центральних органів виконавчої влади із забезпечення реалізації державної політики з питань національної безпеки у воєнній сфері, оборони і військового будівництва;

б) за військовими формуваннями головного органу в системі центральних органів виконавчої влади у сфері охорони громадського порядку, забезпечення громадської безпеки, безпеки дорожнього руху, які повністю утримуються за рахунок бюджету, крім тих, що віднесені до транспортної групи, в порядку, визначеному таким головним органом;

в) за підрозділами служби цивільного захисту, які повністю утримуються за рахунок бюджету, крім тих, що віднесені до транспортної групи, в порядку, визначеному головним органом у системі центральних органів виконавчої влади із забезпечення реалізації державної політики у сфері цивільного захисту населення;

г) транспортних засобів вантажних, самохідних, що використовуються на заводах, складах, у портах та аеропортах для перевезення вантажів на короткі відстані;

г) транспортних засобів швидкої медичної допомоги;

д) машин і механізмів для сільськогосподарських робіт;

е) причепів (напівпричепів);

є) мопедів;

ж) велосипедів;

✓ судна, зареєстровані у Державному судновому реєстрі України або у Судновій книзі України;

✓ літаки і вертольоти, зареєстровані у Державному реєстрі цивільних повітряних суден України або у Реєстрі державних повітряних суден України, крім: а) літаків і вертольотів Збройних Сил України; б) літаків і вертольотів головного органу у системі центральних органів виконавчої влади з питань забезпечення реалізації державної політики у сфері цивільного захисту населення, а також органів управління та сил цивільного захисту, що виконують завдання цивільного захисту.

10.2. База оподаткування збором

База оподаткування визначається:

✓ для колісних транспортних засобів:

а) для мотоциклів, легкових автомобілів (крім легкових автомобілів, обладнаних електродвигуном), автобусів (у тому числі мікроавтобусів), тракторів, вантажних автомобілів (у тому числі сідельних тягачів, інших спеціалізованих та спеціальних вантажних транспортних засобів, інших колісних транспортних засобів) - за об'ємом циліндрів двигуна в куб. сантиметрах;

б) для легкових автомобілів, обладнаних електродвигуном, - за потужністю двигуна в кВт;

- ✓ для суден:
 - а) для суден, обладнаних двигуном, - за потужністю двигуна в кВт;
 - б) для суден, які не обладнані двигуном, - за довжиною корпусу судна в сантиметрах;
- ✓ для літаків, вертольотів - за максимальною злітною масою.

10.3. Пільги, порядок обчислення та строки плати збору

Від сплати збору звільняються легкові автомобілі для інвалідів з об'ємом циліндрів двигуна до 1500 куб. сантиметрів, що придбані за рахунок коштів державного чи місцевих бюджетів та/або безоплатно передані інвалідам відповідно до законодавства України, транспортні засоби будинків-інтернатів для громадян похилого віку та інвалідів, дитячих будинків-інтернатів, пансіонатів для ветеранів війни і праці, геріатричних пансіонатів, реабілітаційних установ для інвалідів та дітей-інвалідів, що фінансуються з державного та місцевого бюджетів.

Податковий період та строк сплати збору

Базовий податковий (звітний) період дорівнює календарному року.

Збір сплачується фізичними та юридичними особами перед проведенням першої реєстрації в Україні транспортних засобів.

Порядок обчислення збору та сплати збору

Сума збору обчислюється щодо кожного транспортного засобу як добуток відповідної бази оподаткування, ставки збору та відповідного коефіцієнта,.

Збір сплачується за місцем реєстрації транспортних засобів за ставками, які діють на день сплати.

Юридичні особи в десятиденний строк після першої реєстрації в Україні транспортних засобів подають відповідному органу державної податкової служби за місцем свого знаходження та за місцем реєстрації транспортного засобу розрахунок суми збору за такі транспортні засоби.

Платники збору зобов'язані при першій реєстрації в Україні пред'являти квитанції або платіжні доручення про сплату збору з відміткою банку про дату виконання платіжного доручення, а платники, звільнені від сплати збору, - відповідний документ, що дає право на користування такими пільгами.

У разі відсутності документів про сплату збору або документів, що дають право на користування пільгами, перша реєстрація в Україні не проводиться.

Тести для перевірки знань

Оберіть одну правильну відповідь

1. Платниками збору за першу реєстрацію транспортного засобу є:

- а) лише юридичні особи, які здійснюють першу реєстрацію в Україні транспортних засобів;
- б) лише фізичні особи, які здійснюють першу реєстрацію в Україні транспортних засобів;
- в) юридичні та фізичні особи, які здійснюють першу реєстрацію в Україні транспортних засобів;
- г) юридичні та фізичні особи, які здійснюють першу реєстрацію в Україні транспортних засобів, що є об'єктами оподаткування.

2. База оподаткування збору за першу реєстрацію транспортного засобу для суден визначається:

- а) за довжиною корпусу в сантиметрах та потужністю двигуна в кВт;
- б) за об'ємом циліндрів двигуна в куб. сантиметрах;
- в) за об'ємом циліндрів двигуна в куб. сантиметрах;
- г) за максимальною масою.

3. База оподаткування збору за першу реєстрацію транспортного засобу для літаків, вертольотів визначається:

- а) за довжиною корпусу в сантиметрах;
- б) за об'ємом циліндрів двигуна в куб. сантиметрах;

- в) за потужністю двигуна в кВт;
- г) за максимальною злітною масою.

4. Базовий податковий (звітний) період зі збору за першу реєстрацію транспортного засобу дорівнює:

- а) календарному місяцю;
- б) календарному кварталу;
- в) календарному півріччю;
- г) календарному року.

5. Збір за першу реєстрацію транспортного засобу сплачується:

- а) фізичними та юридичними особами після проведенням першої реєстрації в Україні транспортних засобів;
- б) фізичними та юридичними особами перед проведенням першої реєстрації в Україні транспортних засобів;
- в) юридичними особами після проведенням першої реєстрації в Україні транспортних засобів;
- г) фізичними перед проведенням першої реєстрації в Україні транспортних засобів.

Питання для самоконтролю

1. Як обчислюється сума збору за першу реєстрацію транспортного засобу?
2. Особливості сплати збору за першу реєстрацію транспортного засобу
3. В який строк юридичні особи подають органу державної податкової служби розрахунок суми збору за першу реєстрацію транспортного засобу?
4. Що є об'єктом оподаткування зі збору за першу реєстрацію транспортного засобу ?
5. Як визначається база оподаткування збору за першу реєстрацію транспортного засобу для колісних транспортних засобів?
6. В яких випадках платники звільняються від сплати збору за першу реєстрацію транспортного засобу?

ТЕМА 11: ЕКОЛОГІЧНИЙ ПОДАТОК

11.1. Платники податку

Платниками податку є суб'єкти господарювання, юридичні особи, що не провадять господарську (підприємницьку) діяльність, бюджетні установи, громадські та інші підприємства, установи та організації, постійні представництва нерезидентів, включаючи тих, які виконують агентські (представницькі) функції стосовно таких нерезидентів або їх засновників:

❖ під час провадження діяльності яких на території України і в межах її континентального шельфу та виключної (морської) економічної зони здійснюються:

✓ викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами забруднення;

✓ скиди забруднюючих речовин безпосередньо у водні об'єкти;

✓ розміщення відходів у спеціально відведених для цього місцях чи на об'єктах, крім розміщення окремих видів відходів як вторинної сировини;

✓ утворення радіоактивних відходів (включаючи вже накопичені);

✓ тимчасове зберігання радіоактивних відходів їх виробниками понад установлений особливими умовами ліцензії строк.

❖ а також громадяни України, іноземці та особи без громадянства, які здійснюють викиди забруднюючих речовин в атмосферу пересувними джерелами забруднення у разі використання ними палива.

Не є платниками податку за утворення радіоактивних відходів (включаючи вже накопичені) суб'єкти діяльності у сфері використання ядерної енергії, які:

✓ до останнього календарного дня (включно) звітного кварталу, у якому придбано джерело іонізуючого випромінювання, уклали договір щодо повернення відпрацьованого закритого джерела іонізуючого

випромінювання за межі України до підприємства - виробника такого джерела;

✓ здійснюють поводження з радіоактивними відходами, що утворилися внаслідок Чорнобильської катастрофи, в частині діяльності, пов'язаної з такими відходами.

Не є платниками податку, що справляється за утворення радіоактивних відходів (включаючи вже накопичені) та/або тимчасове зберігання радіоактивних відходів їх виробниками понад установлений особливими умовами ліцензії строк, державні спеціалізовані підприємства з поводження з радіоактивними відходами, основною діяльністю яких є зберігання, переробка та захоронення тих радіоактивних відходів, що знаходяться у власності держави, а також дезактивація радіаційно-забруднених об'єктів.

Не є платниками податку за розміщення відходів у спеціально відведених для цього місцях чи на об'єктах суб'єкти господарювання, які мають ліцензію на збирання і заготівлю відходів як вторинної сировини, провадять статутну діяльність із збирання і заготівлі таких відходів, що розміщуються на власних територіях (об'єктах), та надають послуги у цій сфері.

Податок, що справляється за викиди в атмосферне повітря забруднюючих речовин пересувними джерелами забруднення у разі використання палива, утримується і сплачується до бюджету податковими агентами.

До податкових агентів належать суб'єкти господарювання, які:

- здійснюють торгівлю на митній території України паливом власного виробництва або передають замовнику чи за його дорученням іншій особі паливо, вироблене з давальницької сировини такого замовника;
- здійснюють ввезення палива на митну територію України.

11.2. Об'єкт, база оподаткування і порядок подання податкової звітності й сплати податку

Об'єктом та базою оподаткування є:

- ✓ обсяги та види забруднюючих речовин, які викидаються в атмосферне повітря стаціонарними джерелами;
- ✓ обсяги та види забруднюючих речовин, які скидаються безпосередньо у водні об'єкти;
- ✓ обсяги та види (класи) відходів, що розміщуються у спеціально відведених для цього місцях чи на об'єктах протягом звітного кварталу, крім обсягів та видів (класів) окремих відходів як вторинної сировини, що розміщуються на власних територіях (об'єктах) суб'єктів господарювання, які мають ліцензію на збирання і заготівлю окремих видів відходів як вторинної сировини і провадять статутну діяльність із збирання і заготівлі таких відходів;
- ✓ обсяги та категорія радіоактивних відходів, що утворюються внаслідок діяльності суб'єктів господарювання та/або тимчасово зберігаються їх виробниками понад установлений особливими умовами ліцензії строк;
- ✓ обсяги електричної енергії, виробленої експлуатуючими організаціями ядерних установок (атомних електростанцій).

Порядок подання податкової звітності та сплати податку

Базовий податковий (звітний) період дорівнює календарному кварталу.

Платники податку та податкові агенти складають податкові декларації, подають їх протягом 40 календарних днів, що настають за останнім календарним днем податкового (звітного) кварталу, до органів державної податкової служби та сплачують податок протягом 10 календарних днів, що настають за останнім днем граничного строку подання податкової декларації/

Тести для перевірки знань

Оберіть одну правильну відповідь

1. Не є платниками екологічного податку:

- а) суб'єкти господарювання, юридичні особи, бюджетні установи, громадські та інші підприємства, під час провадження діяльності яких на території України і в межах її континентального шельфу здійснюються скиди забруднюючих речовин безпосередньо у водні об'єкти;
- б) громадяни України, іноземці та особи без громадянства, які здійснюють викиди забруднюючих речовин в атмосферу пересувними джерелами забруднення у разі використання ними палива;
- в) суб'єкти діяльності у сфері використання ядерної енергії, які здійснюють поводження з радіоактивними відходами, що утворилися внаслідок Чорнобильської катастрофи, в частині діяльності, пов'язаної з такими відходами;
- г) юридичні і фізичні особи.

2. Базовий податковий (звітний) період по екологічному податку дорівнює:

- а) календарному місяцю;
- б) календарному кварталу;
- в) календарному півріччю;
- г) календарному року.

3. Платники екологічного податку та податкові агенти складають податкові декларації, подають їх протягом:

- а) 10 календарних днів, що настають за останнім календарним днем податкового (звітного) кварталу;
- б) 20 календарних днів, що настають за останнім календарним днем податкового (звітного) кварталу;
- в) 30 календарних днів, що настають за останнім календарним днем податкового (звітного) кварталу;

г) 40 календарних днів, що настають за останнім календарним днем податкового (звітного) кварталу.

4. Платники екологічного податку та податкові агенти сплачують податок протягом:

а) 5 календарних днів, що настають за останнім днем граничного строку подання податкової декларації;

б) 15 календарних днів, що настають за останнім днем граничного строку подання податкової декларації;

в) 10 календарних днів, що настають за останнім днем граничного строку подання податкової декларації;

г) 20 календарних днів, що настають за останнім днем граничного строку подання податкової декларації.

Питання для самоконтролю

1. Хто є платниками екологічного податку ?
2. Що є об'єктом та базою оподаткування з екологічного податку?
3. Дайте визначення податкових агентів і вкажіть хто до них належить.
4. Розкрийте порядок подання податкової звітності з екологічного податку.

ТЕМА 12: МІСЦЕВІ ПОДАТКИ І ЗБОРИ

12.1. Податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки

Платниками податку є фізичні та юридичні особи, в тому числі нерезиденти, які є власниками об'єктів житлової нерухомості.

Визначення платників податку в разі перебування об'єктів житлової нерухомості у спільній частковій або спільній сумісній власності кількох осіб:

а) якщо об'єкт житлової нерухомості перебуває у спільній частковій власності кількох осіб, платником податку є кожна з цих осіб за належну їй частку;

б) якщо об'єкт житлової нерухомості перебуває у спільній сумісній власності кількох осіб, але не поділений в натурі, платником податку є одна з таких осіб-власників, визначена за їх згодою, якщо інше не встановлено судом;

в) якщо об'єкт житлової нерухомості перебуває у спільній сумісній власності кількох осіб і поділений між ними в натурі, платником податку є кожна з цих осіб за належну їй частку.

Об'єкт оподаткування

Об'єктом оподаткування є об'єкт житлової нерухомості.

Не є об'єктом оподаткування:

а) об'єкти житлової нерухомості, які перебувають у власності держави або територіальних громад (їх спільній власності);

б) об'єкти житлової нерухомості, які розташовані в зонах відчуження та безумовного (обов'язкового) відселення, визначені законом;

в) будівлі дитячих будинків сімейного типу;

г) садовий або дачний будинок, але не більше одного такого об'єкта на одного платника податку;

г) об'єкти житлової нерухомості, які належать багатодітним сім'ям та прийомним сім'ям, у яких виховується троє та більше дітей, але не більше одного такого об'єкта на сім'ю;

д) гуртожитки.

База оподаткування

Базою оподаткування є житлова площа об'єкта житлової нерухомості.

База оподаткування об'єктів житлової нерухомості, які перебувають у власності фізичних осіб, обчислюється органом державної податкової служби на підставі даних Державного реєстру речових прав на нерухоме майно, що безоплатно надаються органами державної реєстрації прав на нерухоме майно.

База оподаткування об'єктів житлової нерухомості, що перебувають у власності юридичних осіб, обчислюється такими особами самостійно виходячи з житлової площі об'єкта оподаткування на підставі документів, що підтверджують право власності на такий об'єкт.

У разі наявності у платника податку кількох об'єктів оподаткування база оподаткування обчислюється окремо за кожним з таких об'єктів.

Ставка податку

Ставки податку встановлюються сільською, селищною або міською радою в таких розмірах за 1 кв. метр житлової площі об'єкта житлової нерухомості:

✓ для квартир, житлова площа яких не перевищує 240 кв. метрів, та житлових будинків, житлова площа яких не перевищує 500 кв. метрів, ставки податку не можуть перевищувати 1 відсоток розміру мінімальної заробітної плати, встановленої законом на 1 січня звітного (податкового) року;

для квартир, житлова площа яких перевищує 240 кв. метрів, та житлових будинків, житлова площа яких перевищує 500 кв. метрів, ставка податку становить 2,7 відсотка розміру мінімальної заробітної плати, встановленої законом на 1 січня звітного (податкового) року.

Пільги зі сплати податку

База оподаткування об'єкта житлової нерухомості, що перебуває у власності фізичної особи - платника податку, зменшується: а) для квартири - на 120 кв. метрів; б) для житлового будинку - на 250 кв. метрів.

Податковий період і порядок обчислення суми податку

Базовий податковий (звітний) період дорівнює календарному року.

Органи державної реєстрації прав на нерухоме майно, а також органи, що здійснюють реєстрацію місця проживання фізичних осіб, зобов'язані щоквартально, у 15-денний строк після закінчення податкового (звітного) кварталу подавати органам державної податкової служби відомості, необхідні для розрахунку податку, за місцем розташування об'єкта нерухомого майна станом на перше число відповідного кварталу.

Платники податку - юридичні особи самостійно обчислюють суму податку станом на 1 січня звітного року і до 1 лютого цього ж року подають органу державної податкової служби за місцезнаходженням об'єкта оподаткування декларацію з розбивкою річної суми рівними частками поквартально.

Щодо новоствореного (нововведеного) об'єкта житлової нерухомості декларація подається протягом місяця з дня виникнення права власності на такий об'єкт.

Податкове зобов'язання за звітний рік з податку сплачується:

а) фізичними особами - протягом 60 днів з дня вручення податкового повідомлення-рішення;

б) юридичними особами - авансовими внесками щокварталу до 30 числа місяця, що настає за звітним кварталом, які відображаються в річній податковій декларації.

12.2. Збір за місця для паркування транспортних засобів

Платниками збору є юридичні особи, їх філії (відділення, представництва), фізичні особи - підприємці, які згідно з рішенням сільської,

селищної або міської ради організовують та проводять діяльність із забезпечення паркування транспортних засобів на майданчиках для платного паркування та спеціально відведених автостоянках.

Об'єкт і база оподаткування збором

Об'єктом оподаткування є земельна ділянка, яка згідно з рішенням сільської, селищної або міської ради спеціально відведена для забезпечення паркування транспортних засобів на автомобільних дорогах загального користування, тротуарах або інших місцях, а також комунальні гаражі, стоянки, паркінги (будівлі, споруди, їх частини), які побудовані за рахунок коштів місцевого бюджету, за винятком площі земельної ділянки, яка відведена для безоплатного паркування транспортних засобів.

Базою оподаткування є площа земельної ділянки, відведена для паркування, а також площа комунальних гаражів, стоянок, паркінгів (будівель, споруд, їх частин), які побудовані за рахунок коштів місцевого бюджету.

Ставки збору встановлюються за кожний день провадження діяльності із забезпечення паркування транспортних засобів у гривнях за 1 квадратний метр площі земельної ділянки, відведеної для організації та провадження такої діяльності, у розмірі від 0,03 до 0,15 відсотка мінімальної заробітної плати, установленної законом на 1 січня податкового (звітного) року.

Базовий податковий (звітний) період дорівнює календарному кварталу.

12.3. Туристичний збір

Туристичний збір - це місцевий збір, кошти від якого зараховуються до місцевого бюджету.

Платниками збору є громадяни України, іноземці, а також особи без громадянства, які прибувають на територію адміністративно-територіальної одиниці, на якій діє рішення сільської, селищної та міської ради про встановлення туристичного збору, та отримують (споживають) послуги з

тимчасового проживання (ночівлі) із зобов'язанням залишити місце перебування в зазначений строк.

Платниками збору не можуть бути особи, які:

а) постійно проживають, у тому числі на умовах договорів найму, у селі, селищі або місті, радами яких встановлено такий збір;

б) особи, які прибули у відрядження;

в) інваліди, діти-інваліди та особи, що супроводжують інвалідів І групи або дітей-інвалідів (не більше одного супроводжуючого);

г) ветерани війни;

г) учасники ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС;

д) особи, які прибули за путівками (курсівками) на лікування, оздоровлення, реабілітацію до лікувально-профілактичних, фізкультурно-оздоровчих та санаторно-курортних закладів, що мають ліцензію на медичну практику та акредитацію Міністерства охорони здоров'я України;

е) діти віком до 18 років;

є) дитячі лікувально-профілактичні, фізкультурно-оздоровчі та санаторно-курортні заклади.

Ставка збору

Ставка встановлюється у розмірі від 0,5 до 1 відсотка до бази справляння збору.

База справляння збору

Базою справляння є вартість усього періоду проживання (ночівлі), за вирахуванням податку на додану вартість.

До вартості проживання не включаються витрати на харчування чи побутові послуги (прання, чистка, лагодження та прасування одягу, взуття чи білизни), телефонні рахунки, оформлення закордонних паспортів, дозволів на в'їзд (віз), обов'язкове страхування, витрати на усний та письмовий переклади, інші документально оформлені витрати, пов'язані з правилами в'їзду.

Податкові агенти

Згідно з рішенням сільської, селищної та міської ради справляння збору може здійснюватися:

а) адміністраціями готелів, кемпінгів, мотелів, гуртожитків для приїжджих та іншими закладами готельного типу, санаторно-курортними закладами;

б) квартирно-посередницькими організаціями, які направляють неорганізованих осіб на поселення у будинки (квартири), що належать фізичним особам на праві власності або на праві користування за договором найму;

в) юридичними особами або фізичними особами - підприємцями, які уповноважуються сільською, селищною або міською радою справляти збір на умовах договору, укладеного з відповідною радою.

Особливості справляння збору та порядок сплати збору

Податкові агенти справляють збір під час надання послуг, пов'язаних з тимчасовим проживанням (ночівлею), і зазначають суму сплаченого збору окремим рядком у рахунку (квитанції) на проживання.

Сума туристичного збору, обчислена відповідно до податкової декларації за звітний (податковий) квартал, сплачується у строки, визначені для квартального звітного (податкового) періоду.

Базовий податковий (звітний) період дорівнює календарному кварталу.

Сплачується за місцезнаходженням податкового агента.

12.4. Збір за провадження деяких видів підприємницької діяльності

Платниками збору є суб'єкти господарювання (юридичні особи та фізичні особи - підприємці), їх відокремлені підрозділи, які отримують в установленому цією статтею порядку торгові патенти та провадять такі види підприємницької діяльності:

а) торговельна діяльність у пунктах продажу товарів;

б) діяльність з надання платних побутових послуг за переліком, визначеним Кабінетом Міністрів України;

в) торгівля валютними цінностями у пунктах обміну іноземної валюти;

г) діяльність у сфері розваг (крім проведення державних грошових лотерей).

Не є платниками збору за провадження торговельної діяльності та діяльності з надання платних послуг такі суб'єкти господарювання:

а) аптеки, що перебувають у державній та комунальній власності;

б) розташовані у селах, селищах і містах районного значення підприємства та організації споживчої кооперації та торгово-виробничі державні підприємства робітничого постачання;

в) фізичні особи - підприємці, які провадять торговельну діяльність у межах ринків усіх форм власності;

г) фізичні особи - підприємці, які здійснюють продаж вирощених в особистому підсобному господарстві продукції рослинництва і тваринництва, свійської худоби та птиці, продукції власного бджільництва;

г) фізичні особи - підприємці, які сплачують державне мито за нотаріальне посвідчення договорів про відчуження власного майна, якщо товари кожної окремої категорії відчужуються не частіше одного разу на календарний рік;

д) суб'єкти господарювання, утворені громадськими організаціями інвалідів, які мають податкові пільги згідно із законодавством та здійснюють торгівлю виключно продовольчими товарами вітчизняного виробництва та продукцією, виготовленою на підприємствах "Українське товариство сліпих", "Українське товариство глухих", а також фізичними особами - інвалідами, зареєстрованими відповідно до закону як підприємці;

е) суб'єкти господарювання, які провадять торговельну діяльність виключно з використанням таких видів товарів вітчизняного виробництва: хліб і вироби; борошно пшеничне та житнє; сіль, цукор, олія соняшникова і кукурудзяна; молоко і молочна продукція;

є) суб'єкти господарювання, що реалізують продукцію власного виробництва фізичним особам, які перебувають з ними у трудових відносинах, через пункти продажу товарів, вбудовані у виробничі або адміністративні приміщення, що належать такому суб'єкту;

Не є платниками збору за провадження діяльності у сфері розваг суб'єкти господарювання, які провадять комп'ютерні та відеоігри.

Види діяльності, які провадяться з придбанням пільгового торгового патенту

З придбанням пільгового торгового патенту провадиться торговельна діяльність виключно з використанням таких товарів (незалежно від країни їх походження):

а) товари повсякденного вжитку, продукти харчування, вироби медичного призначення для індивідуального користування, технічні та інші засоби реабілітації через торговельні установи, утворені з цією метою громадськими організаціями інвалідів;

б) товарів військової атрибутики та повсякденного вжитку для військовослужбовців на території військових частин і військових навчальних закладів;

в) насіння та посадкового матеріалу овочевих, баштанних, кормових та квіткових культур, кормових коренеплодів та картоплі;

г) сірників;

г) термометрів та індивідуальних діагностичних приладів.

З придбанням пільгового торгового патенту провадиться торговельна діяльність виключно з використанням таких товарів вітчизняного виробництва:

а) поштові марки, листівки, вітальні листівки і конверти непогашені, ящики, коробки, мішки, сумки та інша тара, виготовлена з дерева, паперу та картону, яка використовується для поштових відправлень підприємствами, що належать до сфери управління центрального органу виконавчої влади, що

реалізує державну політику у сфері надання послуг поштового зв'язку, і фурнітура до них;

б) товари народних промислів, крім антикварних та тих, що становлять культурну цінність згідно з переліком, затвердженим центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері культури

в) готові лікарські засоби (лікарські препарати, ліки, медикаменти, предмети догляду, перев'язувальні матеріали та інше медичне приладдя), вітаміни для населення, тампони, інші види санітарно-гігієнічних виробів із целюлози або її замінників, ветеринарні препарати, вироби медичного призначення для індивідуального користування інвалідами, технічні та інші засоби реабілітації інвалідів;

г) зубні паста та порошки, косметичні серветки, дитячі пелюшки, папір туалетний, мило господарське;

г) вугілля, вугільні брикети, паливо пічне побутове, гас освітлювальний, торф паливний кусковий, торф'яні брикети і дрова для продажу населенню, газ скраплений у балонах, що реалізується населенню за місцем проживання для використання у житлових та/або нежитлових приміщеннях;

д) проїзні квитки;

е) зошити.

З придбанням пільгового торгового патенту провадиться торговельна діяльність виключно з використанням періодичних видань друкованих засобів масової інформації вітчизняного виробництва, що мають реєстраційні свідоцтва, видані в установленому порядку, а також книг, брошур, альбомів, нотних видань, буклетів, плакатів, картографічної продукції, що видаються юридичними особами - резидентами України.

Ставки збору

Ставка збору за провадження торговельної діяльності та діяльності з надання платних послуг встановлюється сільськими, селищними та міськими радами (далі у цьому пункті - органами місцевого самоврядування) з

розрахунку на календарний місяць у відповідному розмірі від мінімальної заробітної плати, установлені законом на 1 січня календарного року (далі - мінімальна заробітна плата), визначеному цим пунктом, з урахуванням місцезнаходження пункту продажу товарів та асортименту товарів, пункту з надання платних послуг та виду платних послуг.

Ставка збору за провадження торговельної діяльності та діяльності з надання платних послуг встановлюється в таких межах:

а) на території міста Києва та обласних центрів - від 0,08 до 0,4 розміру мінімальної заробітної плати;

б) на території міста Севастополя, міст обласного значення (крім обласних центрів) і районних центрів - від 0,04 до 0,2 розміру мінімальної заробітної плати;

в) на території інших населених пунктів - від 0,02 до 0,1 розміру мінімальної заробітної плати.

У разі якщо пункти продажу товарів (надання послуг) розташовані в курортній місцевості або на території, прилеглій до митниці, інших пунктів переміщення через митний кордон, органи місцевого самоврядування, до бюджетів яких спрямовуються кошти від сплати збору, можуть прийняти рішення щодо збільшення ставки збору, але не більш як 0,4 розміру мінімальної заробітної плати.

Ставка збору за провадження торговельної діяльності нафтопродуктами, скрапленим та стиснутим газом на стаціонарних, малогабаритних і пересувних автозаправних станціях, заправних пунктах встановлюється в межах від 0,08 до 0,4 розміру мінімальної заробітної плати залежно від місця розташування таких пунктів продажу.

Ставка збору за здійснення торгівлі валютними цінностями на календарний місяць становить 1,2 розміру мінімальної заробітної плати.

Ставка збору за здійснення діяльності у сфері розваг на квартал становить:

для використання грального автомата - розмір мінімальної заробітної плати;

для використання гральних жолобів (доріжок) кегельбана, боулінга, що вводяться в дію за допомогою жетона, монети або без них, - розмір мінімальної заробітної плати, збільшений у 2 рази, за кожний гральний жолоб (доріжку);

для використання столів для більярда, що вводяться в дію за допомогою жетона, монети або без них, крім столів для більярда, що використовуються для спортивних аматорських змагань, - розмір мінімальної заробітної плати за кожний стіл для більярда;

для проведення інших оплатних розважальних ігор - розмір мінімальної заробітної плати за кожне окреме гральне місце.

Ставка збору за провадження торговельної діяльності із придбанням пільгового торгового патенту встановлюється в розмірі 0,05 розміру мінімальної заробітної плати щорічно.

Ставка збору за провадження торговельної діяльності із придбанням короткотермінового торгового патенту за один день становить 0,02 розміру мінімальної заробітної плати.

Ставки збору, визначені відповідно до цієї статті, округляються (менш як 50 копійок відкидається, а 50 копійок і більше округляється до однієї гривні).

Порядок придбання торгового патенту

Для провадження передбачених цією статтею видів підприємницької діяльності суб'єкт господарювання подає до органу державної податкової служби за місцем сплати збору заявку на придбання торгового патенту, яка повинна містити такі відомості:

а) найменування суб'єкта господарювання, код за ЄДРПОУ (для юридичної особи) та прізвище, ім'я, по батькові суб'єкта господарювання, реєстраційний номер облікової картки платника податків (для фізичної особи);

б) юридична адреса (місцезнаходження) суб'єкта господарювання, а у разі якщо патент придбається для відокремленого підрозділу, - місцезнаходження такого відокремленого підрозділу згідно з документом, що засвідчує право власності (оренди);

в) вид підприємницької діяльності, для провадження якої придбається торговий патент;

г) вид торгового патенту;

г) найменування документа про повну або часткову сплату збору;

д) назва та фактична адреса (місцезнаходження) пункту продажу товарів, пункту з надання платних послуг, пункту обміну іноземної валюти, грального місця, позначення "виїзна торгівля";

е) назва, дата, номер документа, що засвідчує право власності (оренди);

є) період, на який придбається торговий патент.

Підставою для придбання торгового патенту є заявка.

Порядок та строки сплати збору

Порядок сплати збору платниками збору, які:

а) провадять торговельну діяльність або надають платні послуги (крім пересувної торговельної мережі) - збір сплачується за місцезнаходженням пункту продажу товарів або пункту з надання платних послуг;

б) здійснюють торгівлю валютними цінностями - за місцезнаходженням пункту обміну іноземної валюти;

в) здійснюють діяльність у сфері розваг - за місцезнаходженням пункту надання послуг у сфері розваг;

г) здійснюють торгівлю через пересувну торговельну мережу - за місцем реєстрації таких платників;

г) здійснюють торгівлю на ярмарках, виставках-продажах та інших короткотермінових заходах, пов'язаних з демонстрацією та продажем товарів, - за місцем провадження такої діяльності.

Строки сплати збору:

а) за провадження торговельної діяльності з придбанням короткотермінового торгового патенту - не пізніш як за один календарний день до початку провадження такої діяльності;

б) за провадження торговельної діяльності (крім торговельної діяльності з придбанням короткотермінового торгового патенту), діяльності з надання платних послуг, здійснення торгівлі валютними цінностями - щомісяця не пізніше 15 числа, який передує звітному місяцю;

в) за здійснення діяльності у сфері розваг - щоквартально не пізніше 15 числа місяця, який передує звітному кварталу.

Під час придбання торгового патенту суб'єкт господарювання вносить суму збору за один місяць (квартал). На суму збору, сплачену під час придбання торгового патенту, зменшується сума збору, яка підлягає внесенню в останній місяць (квартал) його дії.

Порядок використання торгового патенту та строк його дії

Оригінал торгового патенту повинен бути розміщений:

на фронтальній вітрині магазину, а за її відсутності - біля реєстратора розрахункових операцій;

на фронтальній вітрині малої архітектурної форми;

на табличці в автомагазинах, на розвозках та інших видах пересувної торговельної мережі, а також на лотках, прилавках та інших видах торговельних точок, відкритих у відведених для торговельної діяльності місцях;

у пунктах обміну іноземної валюти;

у приміщеннях для надання платних послуг, а також у приміщеннях, в яких проводяться розважальні ігри.

Строк дії торгового і пільгового патенту, крім короткотермінового торгового патенту та торгового патенту на здійснення діяльності у сфері розваг, становить 60 календарних місяців.

Строк дії короткотермінового торгового патенту становить від одного до п'ятнадцяти календарних днів.

Строк дії торгового патенту на здійснення діяльності у сфері розваг становить вісім календарних кварталів.

У разі невнесення суб'єктом господарювання збору у встановлений цією статтею строк, дія такого патенту анулюється з першого числа місяця, що настає за місяцем, у якому відбулося таке порушення.

Суб'єкт господарювання, що припинив діяльність, яка відповідно до цього Кодексу підлягає патентуванню, до 15 числа місяця, що передує звітному, письмово повідомляє про це відповідному органу державної податкової служби. При цьому торговий патент підлягає поверненню органу державної податкової служби, який його видав, а суб'єкту господарювання повертається надмірно сплачена сума збору.

Тести для перевірки знань

Оберіть одну правильну відповідь

1. Якщо об'єкт житлової нерухомості (з податку на нерухоме майно) перебуває у спільній частковій власності кількох осіб, платником податку є:

- а) кожна з цих осіб за належну їй частку;
- б) одна з таких осіб-власників, визначена за їх згодою, якщо інше не встановлено судом;
- в) одна з таких осіб-власників, що обов'язково прописано в договорі;
- г) особа яка першою записана в документах власності.

2. Податкове зобов'язання з податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки за звітний рік фізичними особами сплачується:

- а) протягом 60 днів з дня вручення податкового повідомлення-рішення;
- б) авансовими внесками щокварталу до 30 числа місяця, що настає за звітним кварталом, які відображаються в річній податковій декларації;
- в) протягом 40 днів з дня вручення податкового повідомлення-рішення;

г) авансовими внесками щокварталу до 10 числа місяця, що наступає за звітним кварталом, які відображаються в річній податковій декларації.

3. Базовий податковий (звітний) період зі збору за місця для паркування транспортних засобів дорівнює:

- а) календарному місяцю;
- б) календарному кварталу;
- в) календарному півріччю;
- г) календарному року.

4. Кошти від стягнення туристичного збору зараховуються до:

- а) місцевого бюджету;
- б) державного бюджету;
- в) 50 % до місцевого та 50 % до Державного бюджету;
- г) 30% до Державного та 70 % до місцевого бюджету.

5. Ставка туристичного збору встановлюється у розмірі:

- а) від 0,2 до 0,5 відсотка до бази справляння збору;
- б) від 0,5 до 1 відсотка до бази справляння збору;
- в) від 1 до 1,5 відсотка до бази справляння збору;
- г) від 1,5 до 3 відсотка до бази справляння збору.

6. Базою справляння туристичного збору є:

- а) вартість усього періоду проживання (ночівлі);
- б) вартість усього періоду проживання (ночівлі), за вирахуванням податку на додану вартість;
- в) вартість усього періоду проживання (ночівлі) з врахуванням витрат на харчування та побутові послуги;
- г) вартість усього періоду проживання (ночівлі) з врахуванням витрат на харчування, побутові послуги та за вирахуванням податку на додану вартість.

7. Базовий податковий (звітний) період з туристичного збору дорівнює:

- а) календарному місяцю;
- б) календарному кварталу;

- в) календарному півріччю;
- г) календарному року.

Питання для самоконтролю

1. Хто є платниками податку на нерухоме майно відмінне від земельної ділянки?
2. Ким обчислюється база оподаткування об'єктів житлової нерухомості(з податку на нерухоме майно), які перебувають у власності фізичних осіб
3. Які ставки встановлюються за 1 кв. метр житлової площі об'єкта житлової нерухомості з податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки ?
4. Що є базою оподаткування збору за місця для паркування транспортних засобів?
5. Ким може здійснюватися справляння туристичного збору згідно з рішенням сільської, селищної та міської ради?
6. Хто не може бути платником туристичного збору?

ТЕМА 13. СПЕЦІАЛЬНІ ПОДАТКОВІ РЕЖИМИ

13.1. Спрощена система оподаткування, обліку та звітності

13.1.1. Групи платників єдиного податку

Спрощена система оподаткування, обліку та звітності - особливий механізм справляння податків і зборів, що встановлює заміну сплати окремих податків і зборів, на сплату єдиного податку, з одночасним веденням спрощеного обліку та звітності.

Юридична особа чи фізична особа - підприємець може самостійно обрати спрощену систему оподаткування, якщо така особа відповідає вимогам, встановленим цією главою, та реєструється платником єдиного податку в порядку, визначеному цією главою.

Суб'єкти господарювання, які застосовують спрощену систему оподаткування, обліку та звітності, поділяються на такі групи платників єдиного податку:

1) **перша група** - фізичні особи - підприємці, які не використовують працю найманих осіб, здійснюють виключно роздрібний продаж товарів з торговельних місць на ринках та/або провадять господарську діяльність з надання побутових послуг населенню і обсяг доходу яких протягом календарного року не перевищує 150 000 гривень;

2) **друга група** - фізичні особи - підприємці, які здійснюють господарську діяльність з надання послуг, у тому числі побутових, платникам єдиного податку та/або населенню, виробництво та/або продаж товарів, діяльність у сфері ресторанного господарства, за умови, що протягом календарного року відповідають сукупності таких критеріїв:

- не використовують працю найманих осіб або кількість осіб, які перебувають з ними у трудових відносинах, одночасно не перевищує 10 осіб;
- обсяг доходу не перевищує 1 000 000 гривень.

Дія не поширюється на фізичних осіб - підприємців, які надають посередницькі послуги з купівлі, продажу, оренди та оцінювання нерухомого майна, а також здійснюють діяльність з виробництва, постачання, продажу (реалізації) ювелірних та побутових виробів з дорогоцінних металів, дорогоцінного каміння, дорогоцінного каміння органічного утворення та напівдорогоцінного каміння. Такі фізичні особи - підприємці належать виключно до третьої або п'ятої групи платників єдиного податку.

3) третя група - фізичні особи - підприємці, які протягом календарного року відповідають сукупності таких критеріїв:

- не використовують працю найманих осіб або кількість осіб, які перебувають з ними у трудових відносинах, одночасно не перевищує 20 осіб;
- обсяг доходу не перевищує 3 000 000 гривень;

4) четверта група - юридичні особи - суб'єкти господарювання будь-якої організаційно-правової форми, які протягом календарного року відповідають сукупності таких критеріїв:

- середньооблікова кількість працівників не перевищує 50 осіб;
- обсяг доходу не перевищує 5 000 000 гривень.

5) п'ята група - фізичні особи - підприємці, які протягом календарного року відповідають сукупності таких критеріїв:

- не використовують працю найманих осіб або кількість осіб, які перебувають з ними у трудових відносинах, одночасно не перевищує 20 осіб;
- обсяг доходу не перевищує 20 000 000 гривень;

б) **шоста група** - юридичні особи - суб'єкти господарювання будь-якої організаційно-правової форми, які протягом календарного року відповідають сукупності таких критеріїв:

- середньооблікова кількість працівників не перевищує 50 осіб;
- обсяг доходу не перевищує 20 000 000 гривень.

При розрахунку загальної кількості осіб, які перебувають у трудових відносинах з платником єдиного податку - фізичною особою, не враховуються наймані працівники, які перебувають у відпустці у зв'язку з вагітністю і пологами та у відпустці по догляду за дитиною до досягнення нею передбаченого законодавством віку.

Не можуть бути платниками єдиного податку:

Суб'єкти господарювання (юридичні особи та фізичні особи - підприємці), які здійснюють:

- 1) діяльність з організації, проведення азартних ігор;
- 2) обмін іноземної валюти;
- 3) виробництво, експорт, імпорт, продаж підакцизних товарів (крім роздрібного продажу паливно-мастильних матеріалів в ємностях до 20 літрів та діяльності фізичних осіб, пов'язаної з роздрібним продажем пива та столових вин);
- 4) видобуток, виробництво, реалізацію дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння, у тому числі органогенного утворення (крім виробництва, постачання, продажу (реалізації) ювелірних та побутових виробів з дорогоцінних металів, дорогоцінного каміння, дорогоцінного каміння органогенного утворення та напівдорогоцінного каміння);
- 5) видобуток, реалізацію корисних копалин, крім реалізації корисних копалин місцевого значення;
- 6) діяльність у сфері фінансового посередництва, крім діяльності у сфері страхування, яка здійснюється страховими агентами, сюрвейєрами, аварійними комісарами та аджастерами;
- 7) діяльність з управління підприємствами;

- 8) діяльність з надання послуг пошти (крім кур'єрської діяльності) та зв'язку (крім діяльності, що не підлягає ліцензуванню);
- 9) діяльність з продажу предметів мистецтва та антикваріату, діяльність з організації торгів (аукціонів) виробами мистецтва, предметами колекціонування або антикваріату;
- 10) діяльність з організації, проведення гастрольних заходів;
- 11) фізичні особи - підприємці, які здійснюють технічні випробування та дослідження, діяльність у сфері аудиту;
- 12) фізичні особи - підприємці, які надають в оренду земельні ділянки, загальна площа яких перевищує 0,2 гектара, житлові приміщення та/або їх частини, загальна площа яких перевищує 100 квадратних метрів, нежитлові приміщення (споруди, будівлі) та/або їх частини, загальна площа яких перевищує 300 квадратних метрів;
- 13) страхові (перестрахові) брокери, банки, кредитні спілки, ломбарди, лізингові компанії, довірчі товариства, страхові компанії, установи накопичувального пенсійного забезпечення, інвестиційні фонди і компанії, інші фінансові установи, визначені законом; реєстратори цінних паперів; суб'єкти господарювання, у статутному капіталі яких сукупність часток, що належать юридичним особам, які не є платниками єдиного податку, дорівнює або перевищує 25 відсотків;
- 14) представництва, філії, відділення та інші відокремлені підрозділи юридичної особи, яка не є платником єдиного податку; фізичні та юридичні особи - нерезиденти;
- 15) суб'єкти господарювання, які на день подання заяви про реєстрацію платником єдиного податку мають податковий борг, крім безнадійного податкового боргу, що виник внаслідок дії обставин непереборної сили (форс-мажорних обставин).

Платники єдиного податку повинні здійснювати розрахунки за відвантаженими товарами (виконані роботи, надані послуги) виключно в грошовій формі (готівковій та/або безготівковій).

13.1.2. Побутові послуги населенню і групи, що їх здійснюють

Для цілей цієї глави під побутовими послугами населенню, які надаються першою та другою групами платників єдиного податку, розуміються такі види послуг:

- 1) виготовлення взуття за індивідуальним замовленням;
- 2) послуги з ремонту взуття;
- 3) виготовлення швейних виробів за індивідуальним замовленням;
- 4) виготовлення виробів із шкіри за індивідуальним замовленням;
- 5) виготовлення виробів з хутра за індивідуальним замовленням;
- 6) виготовлення спіднього одягу за індивідуальним замовленням;
- 7) виготовлення текстильних виробів та текстильної галантереї за індивідуальним замовленням;
- 8) виготовлення головних уборів за індивідуальним замовленням;
- 9) додаткові послуги до виготовлення виробів за індивідуальним замовленням;
- 10) послуги з ремонту одягу та побутових текстильних виробів;
- 11) виготовлення та в'язання трикотажних виробів за індивідуальним замовленням;
- 12) послуги з ремонту трикотажних виробів;
- 13) виготовлення килимів та килимових виробів за індивідуальним замовленням;
- 14) послуги з ремонту та реставрації килимів та килимових виробів;
- 15) виготовлення шкіряних галантерейних та дорожніх виробів за індивідуальним замовленням;
- 16) послуги з ремонту шкіряних галантерейних та дорожніх виробів;
- 17) виготовлення меблів за індивідуальним замовленням;
- 18) послуги з ремонту, реставрації та поновлення меблів;

- 19) виготовлення теслярських та столярних виробів за індивідуальним замовленням;
- 20) технічне обслуговування та ремонт автомобілів, мотоциклів, моторолерів і мопедів за індивідуальним замовленням;
- 21) послуги з ремонту радіотелевізійної та іншої аудіо- і відеоапаратури;
- 22) послуги з ремонту електропобутової техніки та інших побутових приладів;
- 23) послуги з ремонту годинників;
- 24) послуги з ремонту велосипедів;
- 25) послуги з технічного обслуговування і ремонту музичних інструментів;
- 26) виготовлення металовиробів за індивідуальним замовленням;
- 27) послуги з ремонту інших предметів особистого користування, домашнього вжитку та металовиробів;
- 28) виготовлення ювелірних виробів за індивідуальним замовленням;
- 29) послуги з ремонту ювелірних виробів;
- 30) прокат речей особистого користування та побутових товарів;
- 31) послуги з виконання фоторобіт;
- 32) послуги з оброблення плівок;
- 33) послуги з прання, оброблення білизни та інших текстильних виробів;
- 34) послуги з чищення та фарбування текстильних, трикотажних і хутрових виробів;
- 35) вичинка хутрових шкур за індивідуальним замовленням;
- 36) послуги перукарень;
- 37) ритуальні послуги;
- 38) послуги, пов'язані з сільським та лісовим господарством;
- 39) послуги домашньої прислуги;
- 40) послуги, пов'язані з очищенням та прибиранням приміщень за індивідуальним замовленням.

13.1.3. Порядок визначення доходів та їх склад

Доходом платника єдиного податку є:

- 1) для фізичної особи - підприємця - дохід, отриманий протягом податкового (звітного) періоду в грошовій формі (готівковій та/або безготівковій); матеріальній або нематеріальній формі. При цьому до доходу не включаються отримані такою фізичною особою пасивні доходи у вигляді процентів, дивідендів, роялті, страхові виплати і відшкодування, а також доходи, отримані від продажу рухомого та нерухомого майна, яке належить на праві власності фізичній особі та використовується в її господарській діяльності;
- 2) для юридичної особи - будь-який дохід, включаючи дохід представництв, філій, відділень такої юридичної особи, отриманий протягом податкового (звітного) періоду в грошовій формі (готівковій та/або безготівковій); матеріальній або нематеріальній формі.

При продажу основних засобів юридичними особами - платниками єдиного податку дохід визначається як різниця між сумою коштів, отриманою від продажу таких основних засобів, та їх залишковою балансовою вартістю, що склалася на день продажу.

До суми доходу платника єдиного податку включається вартість безоплатно отриманих протягом звітного періоду товарів (робіт, послуг).

У разі надання послуг, виконання робіт за договорами доручення, транспортного експедирування або за агентськими договорами доходом є сума отриманої винагороди повіреного (агента).

Дохід, виражений в іноземній валюті, перераховується у гривнях за офіційним курсом гривні до іноземної валюти, встановленим Національним банком України на дату отримання такого доходу.

Датою отримання доходу платника єдиного податку є дата надходження коштів платнику єдиного податку у грошовій (готівковій або безготівковій) формі, дата підписання платником єдиного податку акта

приймання-передачі безоплатно отриманих товарів (робіт, послуг). Для платника єдиного податку третьої групи, який є платником податку на додану вартість, та платника єдиного податку четвертої та шостої груп датою отримання доходу є дата списання кредиторської заборгованості, за якою минув строк позовної давності.

Для платника єдиного податку четвертої та шостої груп датою отримання доходу також є дата відвантаження товарів (виконання робіт, надання послуг), за які отримана попередня оплата (аванс) у період сплати інших податків і зборів.

У разі здійснення торгівлі товарами або послугами з використанням торговельних автоматів чи іншого подібного обладнання, що не передбачає наявності реєстратора розрахункових операцій, датою отримання доходу вважається дата вилучення з таких торговельних апаратів та/або подібного обладнання грошової виручки.

У разі якщо торгівля товарами (роботами, послугами) через торговельні автомати здійснюється з використанням жетонів, карток та/або інших замінників грошових знаків, виражених у грошовій одиниці України, датою отримання доходу вважається дата продажу таких жетонів, карток та/або інших замінників грошових знаків, виражених у грошовій одиниці України.

Доходи фізичної особи - платника єдиного податку, отримані в результаті провадження господарської діяльності та оподатковані згідно з цією главою, не включаються до складу загального річного оподатковуваного доходу фізичної особи.

Не є доходом суми податків і зборів, утримані (нараховані) платником єдиного податку під час здійснення ним функцій податкового агента, а також суми єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, нараховані платником єдиного податку відповідно до закону.

До складу доходу не включаються:

- 1) суми податку на додану вартість;
- 2) суми коштів, отриманих за внутрішніми розрахунками між структурними підрозділами платника єдиного податку;
- 3) суми фінансової допомоги, наданої на поворотній основі, отриманої та поверненої протягом 12 календарних місяців з дня її отримання, та суми кредитів;
- 4) суми коштів цільового призначення, що надійшли від Пенсійного фонду та інших фондів загальнообов'язкового державного соціального страхування, з бюджетів або державних цільових фондів, у тому числі в межах державних або місцевих програм;
- 5) суми коштів (аванс, передоплата), що повертаються покупцю товару (робіт, послуг) - платнику єдиного податку та/або повертаються платником єдиного податку покупцю товару (робіт, послуг), якщо таке повернення відбувається внаслідок повернення товару, розірвання договору або за листом-заявою про повернення коштів;
- 6) суми коштів, що надійшли як оплата товарів (робіт, послуг), реалізованих у період сплати інших податків і зборів, встановлених цим Кодексом, вартість яких була включена до доходу юридичної особи при обчисленні податку на прибуток підприємств або загального оподаткованого доходу фізичної особи - підприємця;
- 7) суми податку на додану вартість, що надійшли у вартості товарів (виконаних робіт, наданих послуг), відвантажених (поставлених) у період сплати інших податків і зборів, встановлених цим Кодексом;
- 8) суми коштів та вартість майна, внесені засновниками або учасниками платника єдиного податку до статутного капіталу такого платника;
- 9) суми коштів у частині надмірно сплачених податків і зборів, встановлених цим Кодексом, та суми єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, що повертаються платнику єдиного податку з бюджетів або державних цільових фондів;

10) дивіденди, отримані платником єдиного податку - юридичною особою від інших платників податків, оподатковані в порядку.

13.1.4. Ставки єдиного податку і особливості їх застосування

Ставки єдиного податку встановлюються у відсотках (фіксовані ставки) до розміру мінімальної заробітної плати, встановленої законом на 1 січня податкового (звітного) року та у відсотках до доходу (відсоткові ставки).

Фіксовані ставки єдиного податку встановлюються сільськими, селищними та міськими радами для фізичних осіб - підприємців, які здійснюють господарську діяльність, залежно від виду господарської діяльності, з розрахунку на календарний місяць:

- 1) для першої групи платників єдиного податку - у межах від 1 до 10 відсотків розміру мінімальної заробітної плати;
- 2) для другої групи платників єдиного податку - у межах від 2 до 20 відсотків розміру мінімальної заробітної плати.

Відсоткова ставка єдиного податку встановлюється у розмірі:

Для третьої і четвертої груп платників єдиного податку:

- 1) 3 відсотки доходу - у разі сплати податку на додану вартість;
- 2) 5 відсотків доходу - у разі включення податку на додану вартість до складу єдиного податку.

Для п'ятої і шостої груп платників єдиного податку:

- 1) 7 відсотків доходу - у разі сплати податку на додану вартість;
- 2) 10 відсотків доходу - у разі включення податку на додану вартість до складу єдиного податку.

Ставка єдиного податку встановлюється для платників єдиного податку першої - третьої і п'ятої груп у розмірі 15 відсотків:

- 1) до суми перевищення обсягу доходу

2) до доходу, отриманого від провадження діяльності, не зазначеної у свідоцтві платника єдиного податку, віднесеного до першої або другої групи;

3) до доходу, отриманого при застосуванні іншого способу розрахунків, ніж зазначений у цій главі;

4) до доходу, отриманого від здійснення видів діяльності, які не дають права застосовувати спрощену систему оподаткування.

Ставки єдиного податку для платників четвертої та шостої груп встановлюються у подвійному розмірі ставок:

1) до суми перевищення обсягу доходу;

2) до доходу, отриманого при застосуванні іншого способу розрахунків, ніж зазначений у цій главі;

3) до доходу, отриманого від здійснення видів діяльності, які не дають права застосовувати спрощену систему оподаткування.

У разі здійснення платниками єдиного податку першої і другої груп кількох видів господарської діяльності застосовується максимальний розмір ставки єдиного податку, встановлений для таких видів господарської діяльності.

Ставки застосовуються з урахуванням таких особливостей:

1) платники єдиного податку першої групи, які у календарному кварталі перевищили обсяг доходу, з наступного календарного кварталу за заявою переходять на застосування ставки єдиного податку, визначеної для платників єдиного податку другої або третьої або п'ятої групи, або відмовляються від застосування спрощеної системи оподаткування.

Такі платники до суми перевищення зобов'язані застосувати ставку єдиного податку у розмірі 15 відсотків.

Заява подається не пізніше 20 числа місяця, наступного за календарним кварталом, у якому допущено перевищення обсягу доходу;

2) платники єдиного податку другої групи, які перевищили у податковому (звітному) періоді обсяг доходу, в наступному податковому (звітному)

кварталі за заявою переходять на застосування ставки єдиного податку, визначеної для платників єдиного податку третьої або п'ятої групи, або відмовляються від застосування спрощеної системи оподаткування. Такі платники до суми перевищення зобов'язані застосувати ставку єдиного податку у розмірі 15 відсотків. Заява подається не пізніше 20 числа місяця, наступного за календарним кварталом, у якому допущено перевищення обсягу доходу;

3) платники єдиного податку третьої групи, які перевищили у податковому (звітному) періоді обсяг доходу, у наступному податковому (звітному) кварталі за поданою ними заявою переходять на застосування ставки єдиного податку, визначеної для платників єдиного податку п'ятої групи, або відмовляються від застосування спрощеної системи оподаткування.

Такі платники до суми перевищення зобов'язані застосувати ставку єдиного податку у розмірі 15 відсотків.

Заява подається не пізніше 20 числа місяця, наступного за календарним кварталом, у якому допущено перевищення обсягу доходу.

Платники єдиного податку четвертої та шостої груп, які перевищили у податковому (звітному) періоді обсяг доходу, до суми перевищення застосовують ставку єдиного податку у

Платники четвертої групи в наступному податковому (звітному) кварталі мають право за поданою ними заявою перейти на застосування ставки єдиного податку, визначеної для платників податку шостої групи, або відмовитися від застосування спрощеної системи оподаткування у порядку.

Платники шостої групи зобов'язані перейти на сплату інших податків і зборів.

Платники єдиного податку п'ятої групи, які перевищили у податковому (звітному) періоді обсяг доходу до суми перевищення

застосовують ставку єдиного податку у розмірі 15 відсотків, а також зобов'язані у порядку перейти на сплату інших податків і зборів.

4) ставка єдиного податку, визначена для третьої і четвертої груп у розмірі 3 відсотки, а для п'ятої і шостої групи у розмірі 7 відсотків, може бути обрана:

а) суб'єктом господарювання, який зареєстрований платником податку на додану вартість у разі переходу ним на спрощену систему оподаткування шляхом подання заяви щодо переходу на спрощену систему оподаткування не пізніше ніж за 15 календарних днів до початку наступного календарного кварталу;

б) платником єдиного податку, який обрав ставку єдиного податку в розмірі 5 або 10 відсотків, у разі добровільної зміни ставки єдиного податку шляхом подання заяви щодо зміни ставки єдиного податку не пізніше ніж за 15 календарних днів до початку календарного кварталу, в якому буде застосовуватися нова ставка та реєстрації такого платника єдиного податку платником податку на додану вартість у порядку.

в) суб'єктом господарювання, який не зареєстрований платником податку на додану вартість, у разі його переходу на спрощену систему оподаткування шляхом реєстрації платником податку на додану вартість і подання заяви щодо переходу на спрощену систему оподаткування не пізніше ніж за 15 календарних днів до початку наступного календарного кварталу, в якому здійснено реєстрацію платником податку на додану вартість;

5) у разі анулювання реєстрації платника податку на додану вартість платники єдиного податку зобов'язані перейти на сплату єдиного податку за ставкою у розмірі 5 або 10 відсотків або відмовитися від застосування спрощеної системи оподаткування шляхом подання заяви щодо зміни ставки єдиного податку чи відмови від застосування спрощеної системи оподаткування не пізніше ніж за 15 календарних днів

до початку наступного календарного кварталу, в якому здійснено анулювання реєстрації платником податку на додану вартість.

13.1.5. Податковий (звітний) період, порядок нарахування і строки сплати єдиного податку

Податковим (звітним) періодом для платників єдиного податку першої групи є календарний рік.

Податковим (звітним) періодом для платників єдиного податку другої - шостої груп є календарний квартал.

Податковий (звітний) період починається з першого числа першого місяця податкового (звітного) періоду і закінчується останнім календарним днем останнього місяця податкового (звітного) періоду.

Для суб'єктів господарювання, які перейшли на сплату єдиного податку із сплати інших податків і зборів, перший податковий (звітний) період починається з першого числа місяця, що настає за наступним податковим (звітним) кварталом, у якому таким особам виписано свідоцтво платника єдиного податку, і закінчується останнім календарним днем останнього місяця такого періоду.

Платники єдиного податку першої і другої груп сплачують єдиний податок шляхом здійснення авансового внеску не пізніше 20 числа (включно) поточного місяця.

Такі платники єдиного податку можуть здійснити сплату єдиного податку авансовим внеском за весь податковий (звітний) період (квартал, рік), але не більш як до кінця поточного звітного року.

Платники єдиного податку третьої - шостої груп сплачують єдиний податок протягом 10 календарних днів після граничного строку подання податкової декларації за податковий (звітний) квартал.

Сплата єдиного податку здійснюється за місцем податкової адреси. Платники єдиного податку першої і другої груп, які не використовують

працю найманих осіб, звільняються від сплати єдиного податку протягом одного календарного місяця на рік на час відпустки, а також за період хвороби, підтвердженої копією листка (листків) непрацездатності, якщо вона триває 30 і більше календарних днів.

Єдиний податок, нарахований за перевищення обсягу доходу, сплачується протягом 10 календарних днів після граничного строку подання податкової декларації за податковий (звітний) квартал.

Платники єдиного податку першої і другої груп та платники єдиного податку третьої та п'ятої групи, які не є платниками податку на додану вартість, ведуть книгу обліку доходів шляхом щоденного, за підсумками робочого дня, відображення отриманих доходів.

Платники єдиного податку третьої та п'ятої групи, які є платниками податку на додану вартість, ведуть облік доходів та витрат за формою та в порядку, що встановлені Міністерством фінансів України

Платники єдиного податку першої групи подають до органу державної податкової служби податкову декларацію платника єдиного податку у строк, встановлений для річного податкового (звітного) періоду, в якій відображаються обсяг отриманого доходу, щомісячні авансові внески.

Платники єдиного податку другої - шостої груп подають до органу державної податкової служби податкову декларацію платника єдиного податку у строки, встановлені для квартального податкового (звітного) періоду.

Платники єдиного податку першої - третьої груп не застосовують реєстратори розрахункових операцій.

13.1.6. Податки і збори в рахунок яких сплачується єдиний податок

Платники єдиного податку звільняються від обов'язку нарахування, сплати та подання податкової звітності з таких податків і зборів:

- 1) податку на прибуток підприємств;
- 2) податку на доходи фізичних осіб у частині доходів (об'єкта оподаткування), що отримані в результаті господарської діяльності фізичної особи та оподатковані згідно з цією главою;
- 3) податку на додану вартість з операцій з постачання товарів, робіт та послуг, місце постачання яких розташоване на митній території України, крім податку на додану вартість, що сплачується фізичними особами та юридичними особами, які обрали ставку єдиного податку.
- 4) земельного податку, крім земельного податку за земельні ділянки, що не використовуються ними для провадження господарської діяльності;
- 5) збору за провадження деяких видів підприємницької діяльності;
- 6) збору на розвиток виноградарства, садівництва і хмелярства.

13.1.7. Свідоцтво платника єдиного податку: відомості та випадки анулювання

Підставами для прийняття органом державної податкової служби рішення про відмову у видачі суб'єкту господарювання свідоцтва платника єдиного податку є виключно:

- 1) невідповідність такого суб'єкта господарювання вимогам;
- 2) наявність у суб'єкта господарювання, який утворюється в результаті реорганізації (крім перетворення) будь-якого платника податку, непогашених податкових зобов'язань чи податкового боргу, що виникли до такої реорганізації;
- 3) подання протягом календарного року більше одного разу заяви про перехід на спрощену систему оподаткування.

У свідоцтві платника єдиного податку зазначаються такі відомості:

- 1) найменування суб'єкта господарювання, код за ЄДРПОУ (для юридичної особи) або прізвище, ім'я, по батькові фізичної особи -

підприємця, реєстраційний номер облікової картки платника податків (ідентифікаційний номер) або серія та номер паспорта (для фізичних осіб, які через свої релігійні переконання в установленому порядку відмовилися від прийняття реєстраційного номера облікової картки платника податків);

2) дані документа, що підтверджує державну реєстрацію юридичної особи або фізичної особи - підприємця відповідно до закону;

3) податкова адреса суб'єкта господарювання;

4) місце провадження господарської діяльності;

5) обрані фізичною особою - підприємцем першої та другої груп види господарської діяльності, у разі здійснення виробництва - також види товару (продукції), що нею виробляються;

6) дата (період) обрання або переходу на спрощену систему оподаткування;

7) ставка єдиного податку (3 або 5 відсотків);

8) дата виписки свідоцтва.

Свідоцтво платника податку анулюється органом державної податкової служби у випадках та у строки:

1) подання платником податку заяви щодо відмови від застосування спрощеної системи оподаткування у зв'язку з переходом на сплату інших податків і зборів, визначених цим Кодексом, - в останній день календарного кварталу, в якому подано заяву щодо такої відмови;

2) припинення юридичної особи (крім перетворення) або припинення підприємницької діяльності фізичною особою - підприємцем відповідно до закону - в день отримання органом державної податкової служби від державного реєстратора повідомлення про проведення державної реєстрації такого припинення;

3) несплати протягом двох послідовних кварталів у порядку, встановленому цим Кодексом, податкового боргу, що виник у платника єдиного податку, - в останній день календарного місяця, в якому закінчився граничний строк погашення податкового боргу;

4) здійснення видів діяльності, які не дають права застосовувати спрощену систему оподаткування, або невідповідності вимогам організаційно-правових форм господарювання - в останній день податкового (звітного) періоду, в якому здійснювалися такі види діяльності або відбулася зміна організаційно-правової форми;

5) перевищення чисельності фізичних осіб, які перебувають у трудових відносинах з платником єдиного податку, - в останній день податкового (звітного) періоду, в якому допущено таке перевищення;

6) перевищення протягом податкового (звітного) кварталу (календарного року) обсягу доходу, який дає право на застосування спрощеної системи оподаткування в наступному податковому (звітному) кварталі (календарному році), - в останній день податкового (звітного) періоду, в якому відбулося таке перевищення;

7) застосування платником єдиного податку іншого способу розрахунків.

Анульоване свідоцтво платника єдиного податку підлягає поверненню до органу державної податкової служби, який його видав, протягом 10 днів з дня анулювання.

13.2. ФІКСОВАНИЙ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИЙ ПОДАТОК

13.2.1. Платники податку

Платниками податку можуть бути сільськогосподарські товаровиробники, у яких частка сільськогосподарського товаровиробництва за попередній податковий (звітний) рік дорівнює або перевищує 75 відсотків.

Якщо сільськогосподарський товаровиробник утворюється шляхом злиття, приєднання, перетворення, поділу або виділення згідно з відповідними нормами Цивільного кодексу України, то норма щодо дотримання частки

сільськогосподарського товаровиробництва, яка дорівнює або перевищує 75 відсотків за попередній податковий (звітний) рік, поширюється на:

- усіх осіб окремо, які зливаються або приєднуються;
- кожну окрему особу, утворену шляхом поділу або виділу;
- особу, утворену шляхом перетворення.

Сільськогосподарські товаровиробники, утворені шляхом злиття або приєднання, можуть бути платниками податку в рік утворення, якщо частка сільськогосподарського товаровиробництва, отримана за попередній податковий (звітний) рік всіма товаровиробниками, які беруть участь у їх утворенні, дорівнює або перевищує 75 відсотків.

Не може бути зареєстрований як платник податку:

- ✓ суб'єкт господарювання, у якого понад 50 відсотків доходу, отриманого від продажу сільськогосподарської продукції власного виробництва та продуктів її переробки, становить дохід від реалізації декоративних рослин, диких тварин і птахів, хутряних виробів і хутра (крім хуτροвої сировини);
- ✓ суб'єкт господарювання, що провадить діяльність з виробництва підакцизних товарів, крім виноматеріалів виноградних, вироблених на підприємствах первинного виноробства для підприємств вторинного виноробства, які використовують такі виноматеріали для виробництва готової продукції;
- ✓ суб'єкт господарювання, який станом на 1 січня базового (звітного) року має податковий борг, за винятком безнадійного податкового боргу, який виник внаслідок дії обставин непереборної сили (форс-мажорних обставин).

13.2.2. Об'єкт, база оподаткування та ставки податку

Об'єктом оподаткування податком для сільськогосподарських товаровиробників є площа сільськогосподарських угідь (ріллі, сіножатей,

пасовищ і багаторічних насаджень) та/або земель водного фонду (внутрішніх водойм, озер, ставків, водосховищ), що перебуває у власності сільськогосподарського товаровиробника або надана йому у користування, у тому числі на умовах оренди.

База оподаткування

Базою оподаткування податком для сільськогосподарських товаровиробників є нормативна грошова оцінка одного гектара сільськогосподарських угідь (ріллі, сіножатей, пасовищ і багаторічних насаджень), проведена за станом на 1 липня 1995 року, для земель водного фонду (внутрішніх водойм, озер, ставків, водосховищ) - нормативна грошова оцінка одного гектара ріллі в Автономній Республіці Крим або в області, проведена за станом на 1 липня 1995 року.

Ставки податку

Розмір ставок податку з одного гектара сільськогосподарських угідь та/або земель водного фонду для сільськогосподарських товаровиробників залежить від категорії (типу) земель, їх розташування та становить (у відсотках бази оподаткування):

а) для ріллі, сіножатей і пасовищ (крім ріллі, сіножатей і пасовищ, розташованих у гірських зонах та на поліських територіях, а також ріллі, сіножатей і пасовищ, що перебувають у власності сільськогосподарських товаровиробників, які спеціалізуються на виробництві (виращуванні) та переробці продукції рослинництва на закритому ґрунті, або надані їм у користування, у тому числі на умовах оренди) - 0,15;

б) для ріллі, сіножатей і пасовищ, розташованих у гірських зонах та на поліських територіях, - 0,09;

в) для багаторічних насаджень (крім багаторічних насаджень, розташованих у гірських зонах та на поліських територіях) - 0,09;

г) для багаторічних насаджень, розташованих у гірських зонах та на поліських територіях, - 0,03;

г) для земель водного фонду - 0,45;

д) для ріллі, сіножатей і пасовищ, що перебувають у власності сільськогосподарських товаровиробників, які спеціалізуються на виробництві (виращуванні) та переробці продукції рослинництва на закритому ґрунті, або надані їм у користування, у тому числі на умовах оренди, - 1,0.

13.2.3. Податковий (звітний) період, порядок нарахування і строки сплати податку

Базовим податковим (звітним) періодом для податку є календарний рік.

Базовий податковий (звітний) рік починається з 1 січня і закінчується 31 грудня того ж року.

Попередній податковий (звітний) рік для новоутворених сільськогосподарських товаровиробників - період з дня державної реєстрації до 31 грудня того ж року.

Сільськогосподарські товаровиробники самостійно обчислюють суму податку щороку станом на 1 січня і не пізніше 20 лютого поточного року подають відповідному органу державної податкової служби за місцезнаходженням платника податку та місцем розташування земельної ділянки податкову декларацію на поточний рік.

Сплата податку проводиться щомісяця протягом 30 календарних днів, що настають за останнім календарним днем податкового (звітного) місяця, у розмірі третини суми податку, визначеної на кожний квартал від річної суми податку, у таких розмірах: а) у I кварталі - 10 відсотків; б) у II кварталі - 10 відсотків; в) у III кварталі - 50 відсотків; г) у IV кварталі - 30 відсотків.

Платники податку, утворені протягом року шляхом злиття, приєднання або перетворення у звітному податковому періоді, у тому числі за набуті ними площі нових земельних ділянок, уперше сплачують податок протягом 30 календарних днів місяця, що настає за місяцем їх утворення (виникнення права на земельну ділянку).

13.2.4. Податки і збори платниками яких не являються платники фіксованого сільськогосподарського податку. Випадки скасування реєстрації

Платники податку не є платниками таких податків і зборів:

- а) податку на прибуток підприємств;
- б) земельного податку (крім земельного податку за земельні ділянки, що не використовуються для ведення сільськогосподарського товаровиробництва);
- в) збору за спеціальне використання води;
- г) збору за провадження деяких видів підприємницької діяльності (у частині провадження торговельної діяльності).

Якщо платники податку не можуть виконати вимогу щодо 75-відсоткового критерію частки сільськогосподарського товаровиробництва у зв'язку із виникненням обставин непереборної сили у попередньому податковому (звітному) році, до таких платників податку в наступному податковому (звітному) році не застосовується вимога, згідно з якою частка сільськогосподарського товаровиробництва повинна дорівнювати або перевищувати 75 відсотків.

Реєстрація сільськогосподарського товаровиробника платником податку скасовується:

- у разі подання платником податку письмової заяви щодо добровільного зняття з такої реєстрації;
- за рішенням органу державної податкової служби: а) якщо такий платник податку ліквідується, у тому числі шляхом злиття, приєднання або перетворення; б) у разі встановлення за результатами документальної перевірки недотримання платником податку положень статті 301 цієї глави. При цьому такий платник податку зобов'язаний перейти до сплати податків за загальною системою оподаткування починаючи з наступного місяця після місяця, у якому було встановлено таке порушення.

Відповідальність платників податку. У разі якщо у податковому (звітному) році частка сільськогосподарського товаровиробництва становить менш як 75 відсотків, сільськогосподарський товаровиробник сплачує податки у наступному податковому (звітному) році на загальних підставах.

Тести для перевірки знань

Оберіть одну правильну відповідь

1. До другої групи суб'єктів господарювання, які мають право застосовувати спрощену систему оподаткування можуть бути віднесені суб'єкти, що відповідають наступним критеріям:

- а) не використовують працю найманих осіб або кількість осіб, які перебувають з ними у трудових відносинах, одночасно не перевищує 10 осіб, а обсяг доходу не перевищує 1 000 000 гривень;
- б) не використовують працю найманих осіб, здійснюють виключно роздрібний продаж товарів і обсяг доходу яких протягом календарного року не перевищує 1500 000 гривень;
- в) не використовують працю найманих осіб або кількість осіб, які перебувають з ними у трудових відносинах, одночасно не перевищує 20 осіб, обсяг доходу не перевищує 3 000 000 гривень;
- г) середньооблікова кількість працівників не перевищує 50 осіб, а обсяг доходу не перевищує 5 000 000 гривень.

2. Побутові послуги надаються такими групами платників єдиного податку:

- а) третьою та четвертою;
- б) першою, другою та третьою;
- в) першою та другою;
- г) першою.

3. Платники єдиного податку повинні здійснювати розрахунки за відвантажені товари в:

- а) готівковій формі;

- б) безготівковій формі;
- в) готівковій та безготівковій формі;
- г) в готівковій та бартерній формах.

4. Платники єдиного податку першої - третьої груп реєстратори розрахункових операцій:

- а) не застосовують;
- б) застосовують;
- в) застосовують при перевищенні граничних обсягів;
- г) платнику надається право вибору.

5. Платниками фіксованого сільськогосподарського податку можуть бути:

- а) сільськогосподарські товаровиробники, у яких частка сільськогосподарського товаровиробництва за попередній податковий (звітний) рік дорівнює або перевищує 65 відсотків;
- б) сільськогосподарські товаровиробники, у яких частка сільськогосподарського товаровиробництва за попередній податковий (звітний) рік дорівнює або перевищує 50 відсотків;
- в) сільськогосподарські товаровиробники, у яких частка сільськогосподарського товаровиробництва за попередній податковий (звітний) рік дорівнює або перевищує 75 відсотків;
- г) сільськогосподарські товаровиробники, у яких частка сільськогосподарського товаровиробництва за попередній податковий (звітний) рік дорівнює 70 відсотків.

6. Платники фіксованого сільськогосподарського податку не є платниками таких податків і зборів:

- а) збору за спеціальне використання води;
- б) податку на додану вартість;
- в) збору на розвиток виноградарства, садівництва і хмелярства;
- г) екологічного податку.

Питання для самоконтролю

1. Які суб'єкти можуть бути віднесені до першої групи суб'єктів господарювання, які мають право застосовувати спрощену систему оподаткування?
2. Які суб'єкти господарювання (юридичні особи та фізичні особи - підприємці) не можуть бути платниками єдиного податку?
3. Що розуміють під побутовими послугами населенню, які надаються платниками єдиного податку?
4. Які доходи не включаються до складу доходу платників єдиного податку?
5. Від обов'язку нарахування, сплати і подання податкової звітності яких податків та зборів звільняється платник єдиного податку?
6. Хто не може бути зареєстрований як платник фіксованого сільськогосподарського податку?
7. Що є об'єктом оподаткування фіксованого сільськогосподарського податку?

ЛІТЕРАТУРА

1. Конституція України: Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р.- К.: Преса України, 1997. – 80 с.
2. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755- VI . [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу до матер.: <http://zakon1.rada.gov.ua>
3. Земельний кодекс України. Прийнятий ВР України 25.10.2001 р. [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу до матер.: <http://zakon1.rada.gov.ua>
4. Митний кодекс України від 13.03.2012 року № 4495-VI [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу до матер.: <http://zakon1.rada.gov.ua>
5. Закон від 08.07.2011 № 3674-VI «Про судовий збір» [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу до матер.: <http://zakon1.rada.gov.ua>
6. Закон України від 5 лютого 1992 року N 2097-XII «Про Єдиний митний тариф» [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу до матер.: <http://zakon1.rada.gov.ua>
7. Буряковський В. В. Податки: навчальний посібник / В. В. Буряковський. – Дніпропетровськ: Пороги, 1998.
8. Василик О. Д. Податкова система України: навч. посіб. / О. Д. Василик. – К.: ВАТ «Поліграфкнига», 2004. – 478 с.
9. Ватуля І.Д., Ватуля М.І. Податки, збори, платежі: навчальний посібник / І.Д.Ватуля, М.І. Ватуля. – К.: Центр навчальної літератури, 2006.
10. Вишневский В. П. Налогообложение: теории, проблемы, решения / Вишневский В. П., Веткин А. С., Вишневская Е. Н. и др. ; под. общ. ред. В. П. Вишневого. – Донецк : ДонНТУ, ИЭП НАН Украины, 2006. – 504 с.
11. Гавриленко Н.В. Податкова система: Навчальний посібник / Н. В. Гавриленко. – Львів: Новий світ-2000, 2007. -398 с.
12. Гарасим П.М. Система оподаткування та інформаційно-облікове

- забезпечення: Навчальний посібник./ П.М. Гарасим, О.М. Десятнюк. – Київ: ВД „Професіонал”, 2006. – 736 с.
13. Гега П.Т. Основи податкового права: навч. Посібник / П.Т.Гега, Л.М. Доля / . – К.: Знання. – 2003. – 280 с.
14. Демиденко Л.М. Податкова система: навч. Посібник / Л.М.Демиденко, Ю. Л.Субботович. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 181 с.
15. Довгалюк В. І. Податкова система: навч.посібник/ В. І. Довгалюк, Ю. Ю. Ярмоленко; М-во освіти і науки України. - К.: Центр учбової літератури, 2007. - 315 с.
16. Дьякова І.І. Податки та податкова політика України / І. І. Дьякова. – К. Наукова думка, 2004. – 112 с.
17. Ексклюзив від департаментів [Електронний ресурс] / Державна податкова адміністрація України. – Режим доступу до ресурсу: http://www.sta.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=89803&cat_id=70409
18. Єпіфанова А. О., Сало. І. В., Дьякова І. І. Бюджет і фінансова політика України: навч. посібник / А. О. Єпіфанова, І. В. Сало, І. І. Дьякова. – К.: Наукова думка, 2005. – 154 с.
19. Золотько І.А. Податкова система: навчальний посібник / І. А. Золотько. – К.: КНЕУ, 2004. -204 с.
20. Іванов Ю. Б. Сучасне оподаткування: мотиваційний аспект: монографія / Ю. Б. Іванов, О. Л. Єськов. – Харків : ВД «ІНЖЕК», 2007. – 328 с.
21. Іванов Ю. Податкова система: підручник / Юрій Іванов, Андрій Крисоватий, Оксана Десятнюк. – Міністерство освіти і науки України. –К.: Атіка, 2006. – 918 с.
22. Косарчук В.П., Ляхович В.А. Податки України / В. П. Косарчук, В.А. Ляхович. – К.: ДПА України, 2006. – 118 с.
23. Котіна Г., Степура М. Податкові важелі впливу на економіку в сучасних умовах: вітчизняний та світовий досвід // Економіст. – 2010. – № 5. – С. 31-35.

24. Крестьянникова О. О. Альтернативні системи оподаткування в Україні: монографія / О. О. Крестьянникова; Донец. юрид. ін-т Луган. держ. ун-ту внутр. справ ім. Е.О. Дідоренка. — Донецьк, 2011. — 203 с.
25. Крисоватий А. І. Податкова система : навч. посіб. / А. І. Крисоватий, О. М. Десятник. — Тернопіль: Карт – бланш, 2004. — 331 с.
26. Крисоватий А. І. Домінанти гармонізації оподаткування: національні та міжнародні вектори : [монографія] / А. Крисоватий, В. Валігура. — Тернопіль: Підручники і посібники, 2010. — 248 с.
27. Кучерявенко Н.П. Основи податкового права / Н. П. Кучерявенко. — Харків: Легас, 2003. — 384 с.
28. Литвиненко Я.В. Податкова політика: навч. Посібник / Я. В. Литвиненко. — К.: МАУП, 2003. — 224 с.
29. Лютий І.О. Податкова система: Навчальний посібник. - / І.О. Лютий. - К.:цук, 2009.- 456с.
30. Мельник П.В. Розвиток податкової системи в перехідній економіці / П. В. Мельник — Ірпінь, 2001.
31. Електронний навчальний посібник «Реформування податкової системи в умовах впровадження Податкового кодексу України». [Електронний ресурс] — Режим доступу до матеріалів: http://tc.nusta.com.ua/dkpk/pro_kurs/metodrekomend.htm
32. Налогообложение: теория, проблемы, решения: монография / под общ. ред. В. П. Вишневого — Донецк: ДонНТУ; Донецк: ИЭП НАН Украины, 2006. — 504 с.
33. Науково-практичний коментар до Податкового кодексу України [Електронний ресурс] — Режим доступу до матеріалів: <http://www.profiwins.com.ua/uk/comentsnk.html>.
34. Олійник О. В Податкова система: навч. посіб. / О. В. Олійник, І. В. Філон. — Київ: Центр навчальної літератури, 2006. — 456 с.

35. Онисько С. Податкова система: Підручник/ Стефанія Онисько, Іван Тофан, Оксана Грицина,. - 3-є вид., випр. і доп.. - Львів: Магнолія плюс: Видавець В. М. Піча, 2006. - 333 с.
36. Податки: навчальний посібник / Під ред. Д.Г. Чорниця. – М.: Фінанси і статистика, 1995.
37. Податкові новації та стимули економічного розвитку: монографія / [Колектив авторів], кер. авт. колективу і наук. ред. Т. В. Калінеску. – Луганськ: вид-во СНУ ім. В. Даля, 2011. — 240 с.
38. Податкова політика України: стан, проблеми та перспективи: монографія / [П.В. Мельник, Л.Л. Тарангул, З.С. Варналій та ін.]; за ред. З.С. Варналія. – К.: Знання України, 2008. – 675с.
39. Податкова політика: теорія, методологія, інструментарій: Навчальний посібник / [Під редакцією Ю.Б. Іванова, І.А. Майбурова]. – Х.: ВД «ІНЖЕК», 2010. – 492с.
40. Податкова система: навч. посіб. для студентів вищих навчальних закладів / [Лютий І. О., Демиденко Л. М., Романюк М. В. та ін.]; за ред. І. О. Лютого – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 456 с.
- 41.Покатаєва О. В. Теоретичні засади правового регулювання справляння загальнодержавних податків та зборів в Україні: монографія / О. В. Покатаєва; Класич. приват. ун-т. — Запоріжжя, 2011. — 300 с.
42. Педь І.В. Непрямі податки в податковій системі України: навч.посібник / За ред.. Ю.М. Лисенко. –К.: Знання, 2008. -348 с.
43. Педь І.В. Податкова система: економіко-правова характеристика податків: навч.посіб/ За ред.. Ю.М. Лисенко. –К.: Знання, 2007. – 348 с.
- 44.Письменний В. В. Місцеве оподаткування в умовах реформування податкової системи України: монографія / В. В. Письменний; Терноп. нац. екон. ун-т. — Т.: Екон. думка, 2011. — 195 с.
45. Пріб К. А. Податкова система України: термінологія і формулювання основних положень: навч. посіб. / К. А. Пріб, В. І.Федько. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 320 с.

46. Проблеми податкового регулювання і планування податкових платежів : наукове видання / Ю. Б. Іванов, О. М. Тищенко, К. В. Давискіба та ін. ; за заг. ред. докт. екон. наук, професора Ю. Б. Іванова. -Харків : ХНЕУ, 2006. - 240 с.
47. Пушкарева В.М. Історія фінансової думки і політика податків / В. М. Пушкарева. – М.: ІНФА, 1996. - 192 с.
48. Рева Т. М. Механизм применения НДС: эффективность, проблемы и направления реформирования. – Налоговые реформы. Теория и практика : монография для магистрантов / Т. М. Рева, К. Ф. Ковальчук / под ред. И. А. Майбутова, Ю. Б. Иванова. – М. : ЮНИТИ-ДАНА, 2010. – 463 с.
49. Регулятивний потенціал податкової системи України: монографія / [Ю.Б. Іванов, О.М. Тищенко, К.В. Давискіба та ін.]; за заг. ред. Ю.Б. Іванова. – Харків: Вид. ХНЕУ, 2009. – 336 с.
50. Реформирование налоговых систем. Теория, методология и практика: монография / [Под ред.. И.А. Майбутова, Ю.Б. Иванова, А.И. Крисоватого]. – К.: Кондор, 2011. – 352с.
51. Смит А. Исследование о природе и причинах богатства народов / А. Смит; [пер. с англ.; предисл. В.С. Афанасьева]. – М.: Эксмо, 2009. – 960с.
52. Соколовська А.М. Основи теорії податків: навч. посібник. / за ред. А.М. Соколовської – К.: Кондор, 2010. – 326 с.
53. Суторіна В. М. Держава, податки, бізнес / В. М. Суторіна, В. М. Федосов, В. А. Андрущенко. – К.: Либідь, 2007. – 117 с.
54. Тарасюк Г.М. Податки. навч. Посіб / Г. М. Тарасюк, Л. І. Шваб– К.: Каравела, 2005. – 432 с.
55. Тимошенко Ю. Основні напрямки удосконалення системи оподаткування в Україні / Ю. Тимошенко, О. Турчинов. – К.: Либідь, 2005. – 178 с.
- 56.Ткаченко Н. М. Бухгалтерський фінансовий облік, оподаткування і звітність: підручник / Н. М. Ткаченко; МОНМС України. — 5-те вид., переробл. і доповн. — К.: Алерта, 2011. — 973 с.
- 57.Ткаченко Н. М. Податкові системи країн світу та України / Н. М. Ткаченко, Т. М. Горова. – К., Алерта, 2004. – 554 с.

58. Федосов В.М. Податкова система в Україні: підручник / [В. М. Федосов, В. М. Опарін, Г.О. П'ятаченко та ін.]. – К.: Либідь, 2006. – 265 с.
59. Чебанова Н.В. Василенко Ю.А. Податкова система України. Посібник / Н. В. Чебанова, Ю. А. Василенко. – К: Академія, 2005. – 672 с.
60. Швабій К. І. Оподаткування доходів населення: проблеми науки та практики : [монографія] / Костянтин Іванович Швабій. – Ірпінь: Національний університет ДПС України, 2009. – 296 с.

Навчальне видання

Слатвінська Марина Олександрівна

Дубовик Ольга Юхимівна

ПОДАТКОВА СИСТЕМА

Навчальний посібник

За редакцією укладачів

Підп. до друку 30.01.2013. Формат 60х84/16. Папір офс. Друк на ризографі.

Ум. друк. арк.12,63. Обл.-вид. арк.202 с.

Тираж 40 пр.

Друкарня ОНЕУ

65000 м. Одеса 82, вул. Преображенська, 8

тел. 723-52-39, e-mail: polygraph@oseu.edu.ua